

DENEME

AK YOLCUSU

Mevlana ile Ak Yolculuk

Said Terkoğlu

AŞK YOLCUSU
Mevlana ile AŞka Yolculuk

M. Said Tőrkoęlu

M. Said Türkoğlu

1964 Eleşkirt doğumlu. İlk ve orta öğrenimini Ağrı'da tamamladı. Dokuz Eylül Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulunu bitirdi. Daha sonra Erciyes Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 1989'da mezun oldu. Cumhuriyet Üniversitesi'nde yüksek lisans yaptı. Bir grup arkadaşıyla Martı, Irmak Yazıları, Yitik Düşler, dergilerini çıkardı ve yönetti. Çeşitli dergilerde denemeleri yayımlandı. Çocuk edebiyatıyla ilgilendi, bu çerçevede çocuk dergilerinde yazıları yayımlandı. Yazar hâlen özel bir eğitim kurumunda çalışmaktadır. Evli ve dört çocuk babasıdır.

Yayımlanmış eserleri

Işığın Kalbi
Yazarlık Ağacı
Kalbin Sularında
Yoklukta Hayat Var
Hikmet Pınarı
Gök Ekini
Yaz Hikâyeleri
İyilik Kelebekleri

AŞK YOLCUSU

Mevlana ile AŞka Yolculuk

M. Said Tőrkođlu

Aşk Yolcusu

Copyright © Sütun Yayınları, 2008

*Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'ye aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'nin önceden
yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt
sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

Editör

Kalender YILDIZ

Görsel Yönetmen

Engin ÇİFTÇİ

Kapak

İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni

Hüseyin KASIMOĞLU

ISBN

978-975-9089-66-5

Yayın Numarası

60

Basım Yeri ve Yılı

Seda Ozalit Kısıklı Cd. No: 49

Altunizade/İSTANBUL

Tel: (0216) 651 13 73

Aralık 2008

Genel Dağıtım

Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım

Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi

Mahmutbey/İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Sütun Yayınları

Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5

34676 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.sutun yayinlari.com

İçindekiler

- 13 Aşk'ın ilk yurdu
- 17 Hicretin münbit ufku
- 19 Ben aşkın oğluyum
- 23 Duraklar duraklar
- 25 Yol senin varlık bahçendir
- 27 Aşk'ın goncası
- 31 Konya: Ulular Konağı
- 33 'Aşk can tatlılığıdır'
- 39 Celaledin geldi aşk geldi
- 43 Aşk'ın kılavuzları dostları
- 47 Seyyid Burhaneddin hazretleri
- 49 Şeyh Selahaddin Zerkûb
- 51 Hüsameddin Çelebi
- 53 Sultan Veled hazretleri
- 55 Arif Çelebi
- 57 Mekânsızlık Bağdat'ı
- 59 Tebrizli Şems
- 65 İki deniz birleşiyor
- 69 Aşk Sofrası
- 71 Aşık mâşuku mâşuk âşığı arar

- 73 Biri gül diğeri bülbül biri bülbül diğeri gül
75 Aşğın gözüyle bak
77 Gönül bir sırça saraydır
81 Aşk padişahının hâli
87 Ayrılık sularında
91 Geldi
93 Kaderin önüne geçilmez
97 Dert dermanın çağrısıdır
101 Şems'in mânâsı
103 Fedakarlık ufku
105 Konya gurbet oldu gel gör
107 Aşk kendini kuruyordu engin ufuklarda
113 Hayat sınamalarla doludur
115 Kulluktaki lezzet
119 Sema'ın vecde dönüşmesi
127 Dost bir sığınaktır
129 Mesnevi ufku
133 Mesnevi'nin ilk on sekiz beyti
171 "Eğer candan çıkarsa söz gönülde yer
tutar elbet"
175 Aşk hâli
179 Gerçek aşk
183 Aşk derdiyle hoşem
187 Aşk İlahî bir lütuftur
189 Tevazu sularında
191 Aşk körlüğü
197 Âşğın mâşûku
201 İbadet tutkusu
207 Açlık aşk ağıdır
211 Yokluktaki varlık

- 213 Aşk'ın sureti ve 'öte'si
219 Gönül yasaları
227 Aşk'ın akıl yordamı
233 Dünya kime kaldı ki!
235 Uyanık bir gönle bağlanmak
239 Hoşgörü iksirinin kaynağı
241 Gönül kazanmak engin gönül işidir
245 Şefkatli bir baba ince bir insan
247 Sevgi ışığı sevgiliden
249 Halka bakışı
255 Vuslata yakın
259 Bizim mezarımız ariflerin gönüllerindedir
265 Şeb-i Arus

“Ben aşkın oğluyum;
ama benim varlığım babamdan öncedir.”

Divan-ı Kebir'den

Bu kitaptaki iktibaslar; Mesnevi'den, Divan-ı Kebir'den, Fihimafih'ten, yapılmıştır.

Bu kitaptaki anekdotlar, menkıbeler; Sultan Veled'in Maarifname'sinden, Sipehsalar Feridun Ahmed'in Risale'sinden, Ahmed Eflakî'nin Menakıbü'l-Arifin'inden alınmıştır.

“Hangi tohum yere atıldı, ekildi de tekrar bitmedi, topraktan baş kaldırmadı? Niçin insan tohumu hakkında yanlış bir zanna düşersin?”

Aşk'ın ilk yurdu

Bugün Afganistan sınırları içinde olan Belh, geçmişte bir ilim ve kültür merkezi olarak ün yapmıştır.

Yıllar yılı Mecusiliğe de merkezlik etmiş olan bu belde, Büyük Selçuklu döneminde Nizamülmülk'ün dirayetli faaliyetleriyle ilim ve irfan yurdu haline getirilir.

Kimliği olan her şehir, bağrında nüvelendirdiği medeniyetin içinde dünyaya gelmiş her çocuk için bir şanstır.

Evrensel bir ilim, irfan sofrası olabilmiş şehirlerimiz, her biri kendi alanının zirvesi, büyük şahsiyetler yetiştirmiştir.

Belh ilim ovası.

Belh bir tasavvuf ve irfan yuvası ama bir yandan da için için kaynamakta.

Bir yanda Moğollar, bir yanda Fahreddin Razi'nin Bahâeddin Veled'le yaşadığı görüş ayrılıkları...

Aşk yani Celaeddin, 1207'de burada dünyaya geldi ve ancak yedi sekiz yaşına kadar Belh'in ikliminden nasiplenebildi.

Baba, Sultanü'l-Ulema Bahaeddin Veled; anne, Mümine Hatun'un kalplerine, korunma endişesiyle, bir hicret duygusu yerleştirdi Yüce Rab.

Aşk, Belh'te doğdu, ilk çocukluk yılları Belh'te geçti, gönül ve akıl teknesini Belh'in düşünce ve mânâ ikliminde doldurdu.

Nasip başka diyarları işaret ediyorsa yola düşmek ge-

rek, bir diyar-ı gurbet olan dünyanın başka iklimlerinde mânâlanmak gerek.

Baba Bahâeddin Veled; anne tarafından Hz. Hüseyin; baba tarafından Hz. Ebubekir soyundan. Anne, Belh emiri Rükneddin'in kızı Mümine Hatun.

Gönüllerine hicret ışığı vurmuşsa ne hatırı sayılır dostlar ne hükümdarlar kimse durduramaz.

Anne ve Baba, gurbet denilen acı iksiri yudumlayacaktır. Yudumlayacaktır ki insan, meşakkat sularında hırpalanan, çırpınan sedefin içinde eşsiz inci kıvam bulsun, gelişsin, bü-yüsün.

“Gayb yeryüzüne ekilmiş tohum topraktan baş gösterdi.

Bir ağaç gibi boy attı.

Apaçık meydana çıktı.”

Apaçık meydana çıktı da Sonsuz Aşk Güneşi, onu kendinden çekti, kendinden tohumlar serpti onun gönlüne ve bu aşk, 1207 Eylül'ünün otuzunda, dünyanın yüreğine düşerek varlığını, gerçek gönle sahip olanlara hissettirdi.

“Allah beni aşk şarabından yaratmıştır.

Ölsem de çürüsem de ben yine o aşkım.”

Ey aşk yolcusu!

Şimdi sen bir goncasın.

Senin Belh'ten nasibin kesilmişse bir başka büyük nasip seni çekiyor demektir.

Anne, baba, dost, yaran hepsi de sana bir neşv ü nema iklimi için seferber.

Bir çağrı uyandırdı gönlünü:

“Gel seninle aşk ilkbaharı olalım.

Şu toprak dünyayı aşk ile altın haline getirelim.

Ötelerden, can âleminde misk kokuları, amber kokuları getiren rüzgârlarla ferahlayalım.

Can âleminin yerini, dağını, ovasını, bağını, bahçesini ye-

şil elbiseler giydirerek süsleyelim.

Allah'ın bize lütfettiği, içimizdeki nimet dükkânını açalım.

Gösterişsiz, sessiz sedasız o nimetten yararlanalım.

Bu huyu ilkbaharda uyanan ter ü taze ağaçtan öğrenelim.

Görmüyor musun? Ağaç sessiz sedasız yiyip içtiği için yapraklandı, meyve verdi.

Biz de kendi sırrımızdan yapraklanalım, meyve verelim.

Aşıklar sevgiliye gönülden yol buldular.

Biz de sevgiliye gönülden yol bulalım.

Senin gamının mermer gibi bir gönlü var fakat biz o mermerden yüzlerce cevher elde ederiz.”

Aşk penceresinden bir güneş doğdu, balçıktan yaratıldığı hâlde o güneş sana değer kazandırdı, seni yüceltti. Bu yüceliğin daha bir pekişsin, asırlara, devirlere kokusundan, renginden yayarak kuvvete ersin diye sana hicret gerekti.

Bambaşka âlemlerle bütünleşmen için uzakların gizli davetine cevap vermen gerekti.

“Ey can deryası!

Bizim balık gibi olan canımız seni istiyor.

Denizden ayrı düşen balık yaşayabilir mi?

Bize acı, bizi suya kandır.”

Can canı arzuluyor.

Uzak iklimlerde can azığı,

Bir aşk denizi olacak gönlü çekiyor.

“Bizim ders gördüğümüz yer aşktır.

Bize mânen ders veren de Celal Sahibi Allah'tır.

Bizler öğrenciyiz.

O'nun aşkı da tekrarlayıp durduğumuz bilgidir.”

Öyleyse öğrencilik meşakkat ister.

Sefer ister.

Pişmek, kavrulmak, yanmak ister.

“Aşk benden doğmadı,

Aşk beni doğurdu.

Ben aşkın çocuğuyum.”

Aşkın çocuğu aşk atına bindi, yolun zorluğunu, uzaklığını düşünmedi. Bu yolun onu hangi duraklardan geçireceği, hangi kaynaklara uğratacağı, hangi vahalardan nimetlendireceği, hangi ovalarda konaklatıp ağır layacağı yazılıydı.

Aşkın çocuğu, aşkın gerçek sahibine dayandı ve yürüdü, yürüdü...

Aşk oğlu Aşk oldu.

Zahirî sebepler: Fahreddin Razi'nin Bahâeddin Veled'le çekişmesi veya Harzemşah'a karşı bir soğukluk duyması yahut da Moğollar... sebep her ne olursa olsun yol başlamıştı.

Büyük bir aşk çağlayanı olacağını sezdiği Celaleddin'i bu menhus istiladan korumak insiyakı ile: “Ya sefer!” demişti Bahâeddin Veled.

Alimler Sultanı Veled, aşk yolcusu Celaleddin'i denizle buluşturacak hicrete gönülden “Bismillah” dedi.

Hicretin münbit ufku

“G öç yolu, meşakkat yolu...
Aylar yıllar birbiri üstüne devrilecek,
Nice sıkıntılarla, tehlikelerle yüz yüze gelinecek,
Ve Küçük Celaledin'in hassas kalbi, göre yaşaya, hayat
toprağından hassalar, latifeler edinecek...”

Gelecekte dünyaya sevgiyi, hoşgörüyü öğretecek eşsiz bir
hazine taşıyan kervan, Nişabur'a uğradı.

Nişabur, 'hikemperver' Feriduddin Attar'ın yurdu.

Şeyh Attar, duyar duymaz Bahêddin Veled'i ziyaret eder.
Sohbet, halleşme...

Küçük Celaledin'e derin bir nazar...

Şeyh Attar'ın dilinden dökülen şudur: “Çok geçmeyecek
senin bu oğlun, âlemin yüreği yanıklarının yüreklerine ateşler
salacaktır.”

Nişabur'da fazla durmayan kervan, Bağdat yolunda.

Bağdat girişinde sorgu sual.

Eski zamanların kuralı; şehrin girişlerinde kervanlardan
sorulur: Kimsiniz, necisiniz, nereye gitmektesiniz?

Şeyh Bahêddin Veled'in, muhafızlara cevabı:

“Allah'tan geldik, Allah'a gidiyoruz.

O'ndan başka kimsede kuvvet ve kudret yoktur.”

Bu söz, Bağdat'ta yaşayan Şehâbeddin Sühreverdi'ye ulaştığında, dilinden dökülen: “Böyle bir sözü Belhli Bahêddin

Veled'den başkası söyleyemez!" olur.

Buna "gönül çekimi" mi, ruh yordamı mı dersiniz?

Mânâ erleri, 'kalplerin casusları'dır, tanıklar birbirlerini.

Bir söz, bir işaret, bir koku, bir nefes yeter "haberdar" olmalarına.

Şeyh Sühreverdi, anlatılmaz bir coşku ve muhabbetle kervanı karşılamaya koştu.

Karşı karşıya gelince iki ezeli ve ebedi dost, indi bineğinden Şeyh Sühreverdi, öptü dizini gönül dostunun.

İki gümrah suyun birleşmesi gibi bir hâlleşme, bir bilişme...

Bağdat, üç gün taşıyabildi ağır konuklarını.

Demek onları çeken daha büyük bir merkez var.

Niyetlerinde Kutsal Toprakları ziyaret etmek olunca,

Coşkuyla, iştiyakla gerilmiş gönülleri kim tutar?

Kervan, Kufe'den sonra, Ka'be'ye çevirdi yönünü.

Küçük Celaleddin aşk yolcusu.

Küçük Celaleddin gönül seferinde.

Önce irfan, marifet talimi...

Bir kervan, bir ırmağı deryaya ulaştırmak için aşk yolculuğunda.

Bir kervan, dünya sularından içe içe gönül ve ruh yordamları edinmede...

Ben aşkın oğluyum

Ben âşıkların başı olmak sevdasına kapıldım da aşk yoluna düştüm.

Ben aşkın oğluyum; ama benim varlığım babamdan öncedir.”

Ağaçtan maksat nedir?

Meyvedir.

Öyleyse hangisi öndür, hangisi son?

Görünüşte tohum öndür, meyve son; ama mânâ bakımından meyve öndür, asıldır.

Çünkü meyve hatırı için tohum ekilir.

Niyet meyvedir.

Zihne ilk damlayan, meyve aşkıdır; öyleyse meyve öndür, ilktir.

Bu anlamda; bir çağın genel insanlık ovasında eşsiz bir meyve hedefleniyorsa, herkesten sonra da gelse bu meyve öndür, amaçtır.

Kâinatta her şeyin varlığı bir sebebe dayanır.

Her şey aşama aşama bir gelişme sürecine tabidir.

Asıl maksat ışıltılı bir geliş olunca, bu geliş sağlayan bütün ön hazırlıklar gönle damlayan geliş arzusundan sonra düşünülen, planlanan şeylerdir.

Öyleyse asıl amaç aşk olunca, meyve, daldan da öncedir, kökten de.

Aşığın gönlüne yerleşmiş sevgilinin anlamı, sureti; asıldır, özdür. Bu yolda yaşanan, görülen her şey, önceden yaşanıp görülse de sevgilinin en sonra gelecek mânâsı, sureti asıl maksat olduğu için öndür.

Birinin gönlünde bir ışık belirdi ve bir sanat eseri meydana getirmeyi diledi. Gönüldeki bu ışık, bu plan, sonradan eseri meydana getirmek için yaşanan süreçlerden önce değil midir?

Amaç bu ışığı somutlaştırmak olunca sonradan gelen her şey bu ışığın hatırı için gelmiştir.

Bu anlamda, Kâinatın Efendisi Hz. Muhammed (a.s.) varlığın asıl meyvesidir, amacıdır, billurlaşmış özüdür; en sonda da gelse bütün peygamberlerin imamıdır.

Alem, on üçüncü asrın ilk yarısında geleceğe doğru akarken bir kervan Belh'ten Anadolu'ya yol aldı.

Kervanın yükü altın, gümüş, değerli mallar değil; gerçek insanlık değerlerini ruhlara içirecek okyanus genişliğinde bir gönüldü.

Bu gönül İlahî bir maksadın tezahürüydü ki bütün planlar, şartlar bu tezahür için derlendi, toparlandı.

“Ben aşk kervanı içinde,
Sonsuzluğa doğru yol almadayım.”

Bir aşk yolcususun, önce dünya yollarından geçmelisin.
Dünya yolları sana çileyi, sabrı, meşakkati öğretecek.

Avamla, havasla beraberlik; türlü insanlık hâllerini yaşatacak.

Padişahlarla, dilencilerle münasebet; tevazu, kibir duygularının hadlerinden haber verecek.

Her fıtratta insanla aynı havayı solumak; varlığında gizli bin bir hassayı, latifeyi âyân eyleyip geliştirecek.

Ariflerle, âlimlerle, bilgilerle geçirdiğin günler, geceler; içindeki madenleri güçlendirip saflaştıracak.

Dünya yollarını yürümeyen, hayat süreçlerinden geçme-

yen hangi insan sonsuzluğa yol bulabilir?

“Dünyadaki bütün şehirleri dolaştım.

Aşk şehri gibi güzel bir şehir bulamadım.”

Hadi inmeye çalış bakalım bunun anlamına...

Bütün dünya şehirlerini dolaşmazsan nasıl anlarsın aşk
şehrini, aşk şehrinin güzelliği nasıl pekişir nazarında?

Hayat pratiğinden geçmedikçe aşkın nazenin çehresi na-
sıl görünür sana?

Peygamberler; gördü, yaşadı, meşakkat çekti; kendilerine
hakikat ufkunda Rabb'in yüce mânâsı ayan oldu.

Allah dostları, iz sürdü, teslim oldu, çile çekti ki gönülleri
sonsuzluk ufkunda sırlara, hakikatlere ayna oldu.

Samimi kullar, hayat yolculuğunun gerçeklerinden kaç-
madılar ki kendilerine manevî iklimin kokuları, renkleri bil-
dirildi.

Ve gönül ufku yaşamakla derinleşti, zenginleşti...

Duraklar duraklar

“ Aşk, kendinde kendini bulmaktır.
Aşk üstünlükte, bilgide, defterde, kitap sayfalarında
değildir!

Halk dedikoduya düşmüştür. O yol da âşıkların yolu değildir!

Aşk öyle bir nur ağacıdır ki, dalları ezelde, kökleri ebededir.

Bu ağaç ne arşa dayanır, ne de yeryüzüne! Bu ağacın gövdesi de yoktur!”

“Dalları ezelde, kökleri ebede” bir ağaç arzuluyorsan bütün dünya duraklarını bir bir geçmen gerek.

Bu duraklardan geçmeyen, kalbin öte atılımlarını nasıl, nereden bilsin!

Beden meşakkat vadilerinden geçecek; kalp, gurbet, çile teknesinde yoğrulacak, böylece ruh saflaşıp olgunlaşacak...

“Ey âşıklar kervanının yularını çeken!

Ben başka yerde değilim, sizin elinizdeyim.

Ben gece gündüz bu katarın içinde sonsuzluğa doğru yol almadayım.

Ey sevgilim! Ey canımın canı!

Ben kendinden habersiz mest bir deve gibi gece gündüz senin aşk yükünü çekmedeyim.

Senin yükünün altında ezilmekten pek mutluyum.

Yalvarırım sana, bana daha çok yük yükle!”

Gerçek âşık, aşk yükünün divanesidir. Sürekli arzular bu yükü; iştiyakla, yakarışla ister durur aşk yükünü, aşk meşakkatini.

Çünkü bu meşakkat, ruhunu geçici dünya alımlarından koruyabilmişlere baldan, şekerden daha tatlı gelir.

Hani kimi dünya duraklarından geçtikçe üzerine dünyanın tozu, kiri, pası, sevgisi, tasası birikir durur ya. İşte böyleleri hantallaştıkça birer dünya yerlisi; oyun, oyalanma delisi oluverirler. İsteseler de kopamazlar, topraktan, maldan, paradan, şandan...

Ama kimi de ukba yurdunun divanesidir. Dünyayı sadece bir talimgâh gibi görür. Eğilir, bükülür, çile çeker, böylece derlenir toparlanır. Dünya hakkında, namerde muhtaç olmamak dışında bir kaygı taşımaz. Mala, mülke, şan-şöhrete kavi bir bağlantı zafiyeti olmadığı için, benliği daha çok mavera azıklarıyla ilgilidir.

“Gece gündüz, bir katarın içinde sonsuzluğa doğru yol almak” dünya yolculuklarının da üstesinden gelmiş olanların harcıdır.

Her yolculuk aşkın varlığına yeni şeyler ekler.

Her durak, aşkın damağındaki tadı artırdıkça artırır.

Aşk, her nereye uğrarsa oradan, varlığı pekişerek, parlayarak ayrılır.

Yol senin varlık bahçendir

“Gönüllere girmek için kendine yol yap; yabancıları, başka şeyleri düşünmeyi uzaklaştır kendinden.”

Gönül, gerçek aşkın yurdu.
Varlığın evi.
Kudretin, yoğrulmayı uman hamuru.
Sevgilinin has bahçesi.

Gönül Kafdağı.
Kavuşma aşkının son ucu.
Gönlün sularına ermek sefer tutkusu ister.

Gönüldeki gizli kapılar, şifrelenmiş sırlar uzun, meşakatkatli yollar aşıldıktan sonra açılır.

Yolculuk, farkına varmaktır.
Ruh ve gönül hâllerini yaşayarak donanıp kuşanmaktır.

Sevgiliyi aramak, arayış şevkinin yalımıyladır.
Gönlünde şimşek olup çakmıyorsa arama tutkusu, aramaya koyulma daha iyi.

Arama, iştiyakın çocuğudur.
Gerçek arayanlar Yakup edalidir.

Onları 'bulma' sularına erdiren, iştiyakları, ısrarları, göz-yaşıyla yoğrulmuş aşırı merhametleridir.

Bütün büyük arayıcıların gözleri Rabb'in ışığıyla ışıklanmıştır, gönül göklerinde bu ışıktan beslenen fenerler asılıdır.

Bütün büyük arayıcılar, gerçek aşk ustasının çıraklarıdır. Yol, bütün gerçek arayıcıların varlık bahçesidir.

Aşk'ın goncası

Celaledin, aşkın gonca hali.
Gonca, dünya duraklarından geçe geçe olgunlaşacak,
onu "Mevlana" eyleyecek gönül iklimine erecek.

"Denize âşık olan ırmak,
Denize doğru koşup onun kucığına düşünce,
Kendisi deniz oldu;
Irmaklığı kalmadı."

Durma, denize doğru koş; bu koşu seni hırpalayacak,
keskin yanlarını yumuşatıp munisleştirecek. Durultup arıtacak,
denize layık bir yapıya erdirecek.

Irmak, deniz düşü görmezse, denize doğru coşkun coşkun
kabarıp köpürmezse ona nasıl kavuşur, kendisi nasıl deniz olur?

Demek, yol bir öğretmendir.

Büyük ruh atılımlarının hepsi de uzun yolculukların eseridir.

Yolculuk, ayrılık demek, hicret demek.

Hicret, arınma, yükselme demek.

Sen hicreti dünya ufuklarından al, ruhunun göklerine taşı,
bak kendindeki atılım ve açılım rüzgârına.

"Ayrılığın ne olduğunu bilmek mi istiyorsun?

Bil ki, ayrılık, âşıkların yoludur.

Balık olanın canı, denizdir.

Bu yüzdendir ki, denizden ayrı düşen balık, daima denizi özler.

İnsanlar bazen gölge isterler, bazen güneş;

Ama gölge istemeyen bir zerre varsa, o da candır.”

Yüce Yaratıcı, bir yüreği evirip çevirecek, çağlar boyu gönüller tahtına sultan eyleyecek ya! Onun için her hayat pratiği, sahne sahne hazırlanıyor. Farklı gecelerin cilveleri, renk renk gündüzlerin zenginliği bir bir yaşatılıyor.

Tohum kıvam bulacağı bütün hava, ses, eda, iklim, ilim, marifet, irfan gıdalarından nasiplendiriliyor...

“Geceleri, yıldız gibi, Ay’ın etrafında dönüp dolaşmayan âşık olamaz.

Bu sözü benden duy; bu söz boş değil.

Rüzgâr esmedikçe sancağın dalgalanmasına imkân yoktur.”

Ah, kim anlar, uluların gece sofrasından devşirdiklerini, Gecenin mümbit ovasından nasıl beslendiklerini,

Rabb’in sonsuz hazinelerinden neler neler nasiplendiklerini...

* * *

Bahaeddin Veled, ailesi, birkaç dostu ve Celaleddin...

Dünyanın bir ucundan bir ucunu saatlere sığdıran günümüz ulaşımına karşılık, yolları yıllara yayan bir meşakkatin bahtiyar yolcuları...

Bir meşakkatin dediysek, bunu sen geçici say; ucunda sonsuz rahmet meyveleri olan zahmet günleri, geceleri...

Yol, yolculuk; gönüllere girmek için, bir ihsandır, bir fırsattır.

“Sevgiliyi o kadar arayayım ki sonunda aramamak gerektiğini anlayayım.

Zamanenin çevresinde dönüp dolaşmadıkça o bilgelik, o beraberlik, kulağıma girer mi benim?

Uzun yolculuklarda bulunmadıkça nasıl olur da o bilgeli-

ğın, o beraberliğin sırrını anlayabilirim?

Allah: “O sizinle beraberdir.” dedi; ama bu beraberlik, gönül kulağına aksedip o beraberliği kendisinden uzaklaştırmasın diye de gönül mühürledi.

İnsan yolculuk ettikten, uzun yollar aştıktan sonra gönüldeki o mührü açtı.

Apaydın hesaptaki iki yanlış kural gibi hani; o da bu birliği, bu beraberliği iki yanlıştan sonra açık, aydın bir hale kor da anlar. Anladıktan sonra da bu beraberliği bilseydim arar mıydın hiç, der. Fakat onu biliş, onu anlayış, yolculuğa bağlıdır; o bilgi, düşüncenin keskinliğiyle elde edilemez.”

Büyük gönül, böyle diyorsa sen bunda büyük anlamlar ara. Büyük sırlar gizlidir, bil.

Aramaya koyul.

Hac yolcusu kervan, büyük vuslata erer nihayet.

Kutlular Kutlusu'nun kokusu gönüllerine inşirah salar, ruhlarına ukba meltemleriyle esenlik bağışlar.

Yıllar sonra hanımı anlatıyor:

“Bir gün Mevlânâ kayboldu. Hiçbir yerde yok.

Odama çekildim, uyuyordum.

Uyandığında onu namaz kılariken gördüm.

Dikkat ettim, mübarek ayakları tozlu idi.

Merakla ayakkabılarına baktım, içinde kum vardı.

Sordum, cevapladılar: ‘Mekke’de bir dostum vardır, onu ziyaret ettim.

Biraz sohbet ettik. O gördüğün, Hicaz’ın kumudur, ama bundan kimseye söz etme.’

Anladım ki, Allahü Teala'nın veli kulları için mekân bağı diye bir şey yoktur.”

Hac dönüşü, ilim-irfan merkezlerinden, Şam durağı.

Bir rivayete göre; Şeyh-i Ekber, Muhyiddin İbnü'l Arabî, o sıralar Şam'dadırlar.

Görüşürler. Şeyh-i Ekber, Sultanü'l Ulema'nın arkasında yürüyen Celaleddin'e bakar, dudaklarından şunlar dökülür:

“Sübhanallah, bir okyanus, denizin arkasından gidiyor.”

Bunda şaşılacak bir şey arama; çünkü: “Allah'ın has kulları, gönüllere yol bulurlar; içten geçeni de anlarlar, çünkü onlar, gönüllerin casuslarıdır; onlarla oturunca doğrulukla oturun. Onlar uzaktan adını duyarlar da varlığının ta içine girerler. Hatta sen doğmadan yıllarca önce onlar, senin hallerini görürler, bilirler.”

Bir harika, başka bir harikadan haber verir de bundan şüphe mi duyulur?

Nihayet Şam'dan asıl varlığın billurlaşacağı diyarlara hareket edilir.

Güzergâh; Malatya, Erzincan, Karaman...

Karaman'da Emir Musa'nın himayesinde yedi yıl geçer.

Konya: Ulular Konağı

Celeleddin, on sekiz yaşındadır.
Sene, bin iki yüz yirmi beş.

Semerkantlı Hoca şerafeddin Lâla'nın, güzel huylu, güzel yüzlü kızı Gevher Banu ile evlenir.

Karaman'a bu şeref yetmez mi?

Konya bağrına basmalı Celeleddin'i,

Dinin bu hoş sesini, geniş nefesini

İnsanlık için hazırlamalı.

Sultan Alâeddin Keykubat'ın ısrarlı arzuları zerine, Emir Musa, Bahaeddin Veled ve ailesini daha fazla tutamadı Karaman'da.

Bin iki yüz yirmi sekiz yılında, Konya semaları yeni bir seda, yeni bir mânâ ile tanışacaktı.

şehir bu haberle dalgalandı: Büyük âlim Bahaeddin Veled, Konya'ya geliyor.

şehrin girişinde Padişah Alâeddin Keykubad, şeyhler, âlimler, şehrin ileri gelenleri, bilimum devlet erkânı...

Gönül sultanlığı ile dünya sultanlığının farkını anlayın ki Sultan Alaeddin Keykubad, o heybetli, o haşmetli hâliyle Sultan'l-ulema Baha Veled'in karşısında iki büklüm, mte-vazı ve saygılı...

Bahaeddin Veled, Sultan'ın iltifatlarına teşekkür etti; fakat ikramlarını, hediyelerini nazikçe geri çevirdi.

Kendi tercihleriyle Altun-Abâ medresesine yerleşti.

Dersler, vaazlar, sohbetler...

Celeleddin, aşk yolcusu.

Konya aşkın yeni bahçesi.

Konya yeni bir mânâ kutbunun meşceresi.

Konya ki "Mevlana" adıyla büyüyen şehir.

Yıllar sonra 'Mevlana' olmuş Celeleddin'in, Konya'yla ilgili sözlerini Ahmet Eflaki'den öğreniyoruz: "Hak Teâlâ'nın Anadolu halkı hakkında büyük inayeti vardır ve Sıddîk-ı Ekber Hazretlerinin duasıyla da bu halk bütün ümmetin en merhamete lâyık olanıdır. En iyi ülke Anadolu ülkesidir; fakat bu ülkenin insanları mülk sahibi Allah'ın aşk âleminden ve derûnî zevkten çok habersizdirler. Sebeplerin hakikî yaratıcısı Allah, hoş bir lütûfta bulundu, sebepsizlik âleminden bir sebep yaratarak bizi Horasan ülkesinden Anadolu vilâyetine çekip getirdi. Haleflerimize de bu temiz toprakta konacak yer verdi ki, ledunnî (Allah bilgisine ve sırlarına ait) iksirimizden onların bakır gibi vücutlarına saçalım da onlar tamamıyla kimya (bakışıyla, baktığı kimseyi manen yücelten olgun insan); irfan âleminin mahremi ve dünyâ ariflerinin hemdemi (cancığer arkadaşı) olsunlar."

‘Aşk can tatlılığıdır’

Bu aşk seferidir.
Rabb'in katından bir işaret aldı gönül, dünya duraklarını geçedurdu.

Aşkın anlamı, böyle bir gönül seferiyle derinleşecek.

Aşkın anlamı Celaleddin'le âleme şeker, şerbet tadında, kıvamında yayılacak.

“Aşk, can tatlılığıdır, bütün tattır.

Manevî bir zevktir.

Bu manevî zevkin duyuluşunun bir şekli, bir rengi yoktur.

Bu zevk anlatılamaz.

Aşk hakikat deryasından ayrılmış, gönle doğru akıp gelen, sonunda gönle dökülen bir ırmak gibidir.

Aslında bu daracık gönül, deryanın ve incinin sığacağı yer değildir.”

İnsan dünyaya doğru yürüdükçe hep beden hapsindedir.

Ama aşka doğru yürüdükçe gönül ufku parlar, derinleşir.

Aşka bağlanıp aşkın esiri oldukça gönlün hürriyet coşkusunu pekişir.

Aşk, iki ayrı çehreyi, iki ayrı bedeni tek ruhta birleştirir.

Aynı potada eriyip kaynayan canlar, aşkın sonsuz ışıltısı karşısında kendinden geçerler.

Aşkın sonsuz ışıltısı, sen kendini tamamen feda edersen, seni alır yücelere çıkarır.

Önünde mavera perdeleri bir bir açılır.

Aşkı; kesretin, sayının, görüntünün, şatafatın barınmadığı bir birlik âlemi bil.

Hani Mesnevi'deki hikâyeyi hatırla:

Biri geldi,

Dostunun kapısını çaldı.

Dostu: "Kimsin?" diye sordu.

Adam: "Benim." dedi. Başka bir açıklama yapmadı.

İçerideki: "Git, dedi, daha zamanı değil, ham kişinin bu sofrada yeri yok.

Ayrılık ateşinde piş de gel. O ateş ki seni bana yaklaştıracak, seni 'ben' eyleyecek."

O garip gitti, tam bir yıl yollara düştü.

Dostunun ayrılığı yüreğini yakadurdu.

Onu diyardan diyara savurdu.

Ayrılık ateşi gönlünü ve ruhunu bir muallim şefkatiyle sardı, sarmaladı.

Adam; yanmış, yakılmış; pişip olgunlaşmış hâlde geri döndü.

Dostunun evinin çevresinde dolanmaya başladı.

İçinde büyük bir korku, tedirginlik vardı.

Ağzından edebe aykırı bir söz çıkacak, dostunu incitecek diye titriyordu.

Nihayet cesaretini topladı, kapıyı ürkekçe tıklattı.

Dostu içerden: "Kim o?" diye bağırdı.

Adam: "Ey gönüller hekimi, dostlar serdarı, kapıdaki sensin." dedi.

İçerideki gerçek dost: "Mademki 'bensin' gel içeriye gir, dedi, ev dar, iki kişi sığmıyor."

Gönül topraklarını aşk yağmuruna şartsız şurtsuz açarsan seni bütün oluş kaygılarından kurtaracak bir ab-ı hayat bağışlanır sana.

Hakir, değersiz bir topraktan sonsuz hazineler fışkıracak,

daha ne istersin?

Aşktan haberli olanın bahçesinde rengârenk ukba çiçekleri biter.

Ağaçları hep meyvelidir bu bahçenin. Her şeyi yerli yerindedir.

Bütün bakışlar, duyular, gayretler, istekler, ötelere kenetlidir bu bahçede.

Aşk bahçıvanları bu gönül bahçesinden meyveler devşirirler.

Aşk bahçesinde yetişmeyen ağaç kupkuru.

Aşktan kuvvet almayan rüzgâr cihetsiz.

Aşktan gıdalanmayan kalp ölgün.

İster dünyaya, ister ötelere dönük olsun, âlemde her şey aşk sayesinde derli toplu ve tamam.

Her şey aşkla yürür, gezer ve coşkulu.

Alemde gayeler farklı farklı olsa da aşk iksiriyle bütün hedeflere ulaşılmada, bütün düğümler çözülmeye...

Seni dünya metalarına, beşeri ilgilere çağırıp duran cazibeye 'gerçek aşk' deme!

Geçici bir hevesten başka bir şey olmayan bu meyiller, ancak aşkın köpüğü sayılabilir ki insanı yaptığı işe, tuttuğu yola bağlamaya yarar.

Herkesin aşkı farklı ufuklara çeker.

Mecnun Leyla'nın aşkıyla yanıp tutuşurken

Ona kavuşmak için yollara düştü.

Bir müddet, akli başında

Leyla'nın iline doğru yola devam etti.

Deve sırtında coşkuyla yol alırken

Leyla'yı düşünmeye daldı;

Böylece kendini unuttu,

Sırtına bindiği deveyi unuttu,

Yolu unuttu, çölü unuttu;

Baştanbaşa Leyla kesildi gitti.

Mecnun Leyla'nın hayalinde kendinden geçmişken o sırada deve köydeki yavrusunu hatırladı, gerisin geri döndü. Derken, Mecnun saatler sonra kendine geldiğinde devenin köye döndüğünü anladı.

Devenin yönünü yine Leyla'nın iline doğru çevirdi

Bu, hâl bu şekilde çok sürdü.

Mecnun yola düşer düşmez Leyla'yı hayal etmeye dalar;

Böylece kendinden geçer,

Deve de köydeki yavrusunu hatırlar, gerisin geri döner.

Sonunda Mecnun: "Bu deve başımın belası, aklında başka sevda bulunan yol düşmanı.

Onun sırtındayken Leyla'ya kavuşmam imkânsız çünkü devenin arzusu geride benimkiyse ileride...

Ben ve o hedef konusunda ayrılıyoruz. En iyisi yola tek başıma çıkmalı.

Varacaksam Leyla'ma meşakkatle de olsa kendi başıma varmalıyım." deyip atladı devenin sırtından.

Ve feryat ederek yollara düştü...

Aşk, herkesi mahiyetine göre, bir yöne doğru çeker durur.

Aşk, herkese gönlündeki tutku ve iştihak ölçüsünde hedefler yükler durur.

Allah (c.c.) bağlılarının aşkı, bütün dünya ilgilerinin, meyillerinin ötesindedir.

Allah (c.c.) bağlılarının aşkı, ne yavruya, ne bir gözleri ahuya, ne toprağa, ne mala mülke bakar.

İlahî aşk, manevî devlet, lütuf ve ihsandır.

Bu aşk, gönül ferahlığı getirir.

Bakırı altın eyleyen sır bu aşktadır.

Gökyüzüne kapılar açma yolu, yordamı bu aşka bağışlanmıştır.

Bu aşkı bulan, bu aşka sığınan bütün sınırlardan, korku-

lardan, tehlikelerden, geçici-niteliksiz şeylerden, bayağılıklardan korunmuştur.

“Bedenin değeri candandır; canın değeri sevgilinin ışığından.”

Sevgili, dünyadan göçüp gittikten sonra da onun hayali, anlamı gönlünden silinmiyorsa demek, seni kendisine bağlayan şekil değil, ruhtur.

Bir zaman sonra gözden irak olan, gönülden de irak oluyor. Gönlü dolduran sevgi azalmaya başlıyor.

Ama senin gönlündeki sevgi gider bir başka hedef bulur.

Dünyada mala, şöhrete, insana yönelen sevgi yön değiştirebilir.

Önemli olan, hiçbir şekle, hiçbir geçici maddeye bağlı olmayana bağlanmaktır, ona gönül düşürmektir.

“Ebedî olarak baki kalan ancak aşktır.

Bundan başkasına gönül verme, hepsi eğretidir.

Ne vakte kadar fani olan, ölü sayılan sevgiliyi kucaklayacaksın?

Öyle bir canı kucakla ki, ona son yoktur.

Baharda doğan şey, gül mevsiminde ölür.

Aşk gül bahçesinde bahardan imdat yoktur.

Aşk çiçeklerinin ilkbaharının yardımına ihtiyaçları bulunur mu?”

Allah gariplerinin aşkı, bir şekil, renk aşkı değildir; bu yüzden dünyada hep bıkarar gezer dururlar Allah garipleri.

Asıl ötedirlerdir gözleri onların, cisimlerinin arık olduğuna bakmayın onların, gönülleri yüzlerce kanat edinmiştir de ilahî lütuf göklerinde hep seyrandadırlar.

Celaleddin, aşk garibi, aşk yolcusu...

Bir bir geçecedir yeryüzü duraklarını, her bir durak gönül ufkunda perdeler aralayacaktır.

Celeleddin geldi aşk geldi

Konya, Celeleddin'in konağı, Konya aşkın durağı.
Celeleddin gelir, Konya yeni bir renge bürünür.
Kokusu, tadı, anlamı başkalaşır her şeyin.
Aşk yağmurlarıyla baştanbaşa yunup arınır Konya.
Hak âşıklarının varlığı, buldukları mekânı aziz eyler.
Irmak artık kendi yatağında akacak,
Sonsuzluk yurduna gönül tahtları kurulacak.

“Aşk geldi,
Damarımda, derimde kan kesildi.
Beni kendimden aldı, sevgiliyle doldurdu.
Bedenimin bütün cüzlerini sevgili kapladı.
Benden kalan yalnız bir ad, ötesi hep O.”

Celeleddin, aşk otağı kurmaya geldi.
Çağlamaya başlayan bir gönülle, deniz olmaya geldi.
Ama aşka ibadet gerek, riyazet gerek.
Her şeyin başı; tahammül, sabır gerek.
Akıldan geçip kırık bir gönle talip olmak gerek.

Aşık, şaşkınlığı yol bilir, Mecnun'ca sefer eyler.
Gönlü yokluğa meyleder, dili aşkın hâllerini söyler.

Her şey yolunca yordamınca,
Her şey tadınca kıvamınca.

Aşk tez canlılığı, sabırsızlığı kaldırmaz...

“Dama, basamak basamak, merdivenle çıkılır.

Tencereyi yavaş yavaş ustaca kaynatmak gerek, der; delice kaynayan yemekte iş yok.

Allah'ın, gökleri bir kere, “ol” demekle yaratmaya gücü mü yetmezdi?

Peki, niye yaratışı altı gün sürdü?

Çocuğun yaratılışı neden dokuz ay?

Çünkü yavaş yavaş iş görmek, o padişahın âdeti.”

Sabırdır, aşkı gerçek aşk eyleyen!

Celeddin aşk harmanında hamken pişmeye yürüdü, yanmaya doğru sefer eyledi.

Her şey, zamanında, tadında, kıvamında...

Hikâye

Müridin biri çok sabırsızdı.

Aşk denizinde bir an önce sefere çıkmak istiyordu.

Bir an önce ilahî esintiye kapılıvermek.

Sabırla, çileyle varılan yere.

Göz açıp kapayıncaya kadar sıçramak istiyordu.

Ama Allah, bir sabır sınanmasından sonra bizi yeni merhalelere erdiriyor

Bir bebekken anne sütüdür yalnız aziğimiz,

Aylar geçtikçe dünya nimetlerini tadarız da,

Aklımız, duygumuz gelişir.

Her şeyi yeri ve zamanı gelince edinmeye bakarız,

Böylece maddi, manevî inkişafımıza pencereler açılır.

Böylece akıl makamına, gönül makamına ulaşırız.

Önceleri başka azıklarla oyalanırız da,

Daha sonraları kalp ve aklımız, bizi yücelere ağdıracak azıklar arzular.

Bu arzularımız çevresinde çabalayıp şevklendikçe önü-

müze yeni yeni merhaleler açılır.

Aşk denizinde de dalga dalga perdeler, mesafeler vardır.

Birini aşmadıkça diğerine erilmez.

Ve her varışta yeni perdeler, yeni pencereler...

Sadede gelelim,

Bu sabırsız adamı bir gönül ehlinin yanına getirdiler.

Bir bakışın, içinde bir kıvılcım olduğu,

Bu kıvılcımın içteki cevherleri tutuşturduğu meclislerden
bir meclis kurulmuştu.

Gönül ehli, o gün az konuştu,

Az konuştu da bu az konuşmak,

Uzun bir mektebin bir talebeye sağlayacağından daha büyük
yük te'sir etti.

Sonunda da sözünü şu meselle bitirdi.

Balık oltaya takıldıktan sonra

Balıkçılar, onu bir hamlede sudan çekip çıkarmazlar.

Oltanın çengeli balığın boğazına girince onu usulca çekerler,

Az az çekerler de sonra bırakırlar.

Bu hareketi defalarca tekrarlarlar.

Bunu, kanı aksın, balık bitkin hale gelsin, gücünü kaybet-
sin de,

Sert bir hamleyle, oltadan kurtulmasın diye yaparlar.

Aşk oltası da bir insanın damağına takılınca,

Pis kanların azar azar akması,

Ve insanın gaflet halinden güç kaybetmesi,

Hizaya gelip ehil biri haline gelmesi için Allah onu yavaş
yavaş çeker,

Yavaş yavaş çeker de aşk boyasıyla boyar onu.

Yoksa gaflet halinin yadırgamasıyla

Ölçüye, hesaba sığmaz bir ihsanı reddetmesi

Onun için ne büyük bir nasipsizlik olur!

Sabırsız adam duydu duyacağını
Artık sabırla, çileyle varılacak menzile
Bedelsiz varılamayacağını anladı da
Yolu, yordamı gözetmeye durdu...

Her neyi seversen, her neye yönelirsen sabırla, temkinle yürü.

Sevdiğin, yöneldiğin, seninle mezarın ötesine gelecek mi, ona bak.

“Dünyada neyle neşeleniyor, seviniyorsan o sevinç çağında, ondan ayrıldığını bir düşün. Senin sevindiğin şeyle çok kişiler sevindi fakat sonunda o şey, ellerinden çıktı, yel gibi esti gitti. Senin elinden de çıkar; ona gönül verme, o senden kaçmadan önce, sen kaç ondan.”

Sen ondan kaç, kaç gerçek sevincin ufkuna yönel.

Gerçek dostun bağına gir, gerçek sevgilinin vuslatına er...

Aşk'ın kılavuzları dostları

İlk kılavuz, Alimler Sultanı Bahaeddin Veled.
Mâna yolculuğunun ilk üstadı, tasavvuf hakikatlerinin, mavera sırlarının ilk rehberi.

Bahaeddin Veled'in, Belh'ten Konya'ya uzanan uzun hicret yıllarında, manevî ve ilmî kimliği sayesinde önünde maddî kapılar gibi, gönüllerin kapısı da açılıyordu.

Selçuklu Sultanı Alâeddin Keykubat, büyük bir dünya saltanatına sahipti; ama onun gönlüne de Bahaeddin Veled sultan olmuştu.

Yürekten ilgi, büyük saygı, Sultan'ı maddî yüceliğiyle birlikte Baha Veled'in rehberliğinde, manevî bir güce de sahip kılmıştı.

“Gönlü aydın birine kul olmak, padişahların başlarına taç olmaktan yeğdir.”

Hikâye

Bir padişah bir dervişle iyiden iyiye dost olmuş,
Onun gönlüne giden patikalardan kendine bir yol bulmuştu.

Sık sık onunla görüşür, dervişin nefesiyle soluklanırmış.

Ama hep ötelere dikermiş bakışlarını.

Daha büyük mânâlara iştiyak duymuş padişah.

Nihayet bir gün dayanamamış,

Meramını anlatmaya karar vermiş derviş:
“Biricik dostum ne olur, sen Allah’ın huzurunda,
Allah’ın tecellisine ve yakınlığına mahzar olduğun anlarda,
O tanıma sığmaz mânâ sofrasında kalbinin dünyadan ta-
mamen sıyrıldığı,

Coşku ve cezbe anında birazcık da beni hatırla.

Böylece benim kalbime daha gür ilhamlar aksın

Daha bir besleneyim Rabb’imin sofrasından...”

Derviş: “Ey kalbinde ukba çiçekleri açan âlem padişahı,

Uyanık dostum!

O, büyük huzurda, güzelliğin güneşi bana vurduğunda,

Ve kalbim İlahî aşkın alevleriyle kuşatıldığında,

Ben kendimi bile unutuyorum da seni nasıl hatırlayayım!

Yalnız, Allah, bir kulunu seçip onu kendi varlığında yok

ederse,

Ve beden perdesinden sıyırıp can elbisesi bağışlarsa,

Onun eteğine yapışıp ondan dilekte bulunanlar, mutlaka

hatırlanır,

Mutlaka ‘nasipliler’ meclisine alınır, hiç endişen olmasın.”

Sultan Alâeddin Keykubat’ın, gönül rehberi, Bahaeddin

Veled için söyledikleridir:

“Heybetinden gönlüm tir tir titriyor; yüzüne bakmaktan korkuyorum.

Bu eri gördükçe, gerçekliğim, dinim artıyor.

Bu âlem, benden korkup titrerken ben, bu adamdan korkuyorum; ya Rabbi, bu ne hâl?

İyice inandım ki o, cihanda nadir bulunan ve eşi benzeri olmayan bir Allah dostudur.”

Allah dostu mânâ ve gönül sultânı Bahâeddin Veled, 24 Şubat, 1231 tarihinde Cuma günü kuşluk vaktinde ebedî âleme göçtü.

Geriye Muhammed Celâeddin gibi bir hayırlı oğul ile Ma-

arif gibi nadide bir eser bıraktı.

Maarif ki marifet, irfan pınarı, Mevlana Hazretleri'nin gönül gıdası...

Seyyid Burhaneddin hazretleri

Aşk, yirmi dört yaşındayken, babasının vasiyeti, dostların ve halkın ısrarları ile babasının makamına geçti.

Bir yıl kadar yalnızdı.

Babasının ölümü, mürşitsizlik, iç dünyasında uzun yolculuklar başlattı.

Nihayet Seyyid Burhaneddin Hazretleri Konya'ya teşrif ettiler.

Seyyid Burhaneddin, büyük bir mâna ufku, mavera sırlarının üstadı, kâmil mürşid.

Bundandır ki 'Seyyid Sırdan' denirdi kendisine.

Seyyid Burhâneddin, çocukluğundan âşina olduğu Celaleddin'e:

"Bilginde eşin yok, seçkinsin.

Ama baban hâl (manevî makam) sahibiydi; sen de onu ara, kalden (sözden) geç.

Onun sözlerini iki elinle kavramışsın fakat benim gibi onun hâliyle de sarhoş ol.

Böylece de ona tam mirasçı kesil; cihana ışık saçmada güneşe benze.

Sen zahiren babanın mirasçısısın; ama özü ben almışım; bu dosta bak, bana uy." der.

Aşk, yeni hocasının rehberliğine teslim.

İçten duygularla bağlandı üstadına.

Tam dokuz yıl, sürdürdü bu beraberlik.

Celaleddin, gerçek aşkın sularına ermek için ibadet, riya-zet, sohbet yolculuğunda.

Beden bakımından meşakkatli; ruh ve gönül bakımından donatıcı, olgunlaştırıcı bir yolculuk.

Celaleddin, kendisini 'Mevlana' eyleyecek manevî iklimde olgunlaşıp piştikçe varlığını kuşatacak aşk iksiri saflaşıp çoğalmakta.

Şeyh Selahaddin Zerkûb

Aşk'ın müridi ve halifesi.

Tam bir sohbet ve gönül ehli.

Nefis terbiyesinde, sadakatte örnek.

Taşkın bir denizi hatırlatan iç dünyası, niyaz yoluyla elde ettiği yakın ilimleri...

Kuyumculukla uğraşan Selahaddin Zerkûb, güvenilir biriydi; az konuşur, öz konuşurdu.

Aşk'ın Zerkûb'la ilgili sözleri:

“Adı Salahaddindir, o, yedi kat göğün ve yedi kat yerin kutbudur.

Allah'a erişmiş kuvvetli bir kâmilidir. Onun bakışı taşa kabiliyet verir.

Güneşin nuru, onun yüzünün nurundan utanır.

Kim onu görse gönül eri olurdu...

Ey dostlar, benim yanımdan gidin;

Sırrıma mazhar olan Salahaddin'e başvurun, o kâmilin etrafında toplanın!”

Hüsameddin Çelebi

Dokuz yıl, Mevlana Hazretleri ile birlikte olmuş, gerçek bir gönül insanı.

Edepte, takvada, riyazette örnek.

Daima az-öz konuşur, düşkünlere, yoksullara karşı hassas ve cömert.

Hüsameddin Çelebi, Mevlana'mızın ifadesiyle "Hak Ziyası", Mesnevi'nin yazılmasına, genişleyip zenginleşmesine vesile olmuştur. Bundandır ki Mesnevi, Hüsameddin Çelebi'ye iltifatlarla doludur:

Bunu iyi dinle ey Hüsameddin, senin bahtın bir çocuk doğurmadıkça kan, tatlı süt olmadı.

Hakk'ın ziyası olan Hüsameddin, binmiş olduğu himmet atının dizginini göklerin yücesinden geriye çevirince bizim de Mesnevi'yi nazmedip okuyarak onu karşılamamız lâzım geldi. Zira o hakikat miracına gitmişti. İnsanları irşad etmek için onun himmet baharı gelmedikçe bugün kalbinizin gülistanında Mesnevi goncaları, mana ve hakikat çiçekleri açılmadı."

"Ey benim ruhumun dostu, Mesnevi'deki sözlerden maksadım senin aşkının sırrıdır. Mesnevi'yi nazmedip yazmaktan maksadım güzel sesini dinlemektir. Zira bence senin sesin ilâhî bir sestir. Evet âşık -hâşâ- maşukundan hiçbir vakit ayrı olmaz."

"Ey gönüllerin hayatı Hüsameddin, mânâları açıklamak üzere Mesnevi'nin altıncı cildini yazmak için gönlünden pek

büyük bir arzu coşup taşıyor. Bir ismi de “Hüsamname” olan bu Mesnevi, senin cezben sebebiyle dünyaya yayıldı, elden ele geziyor.

Ey mânâ eri, mânâya dair olan Mesnevi tamamlanmak üzere; altıncı cildini sana layık olduğundan, mânadan ortaya çıkarıp sana hediye olarak sunuyorum.”

Sürekli, ruhanî zevkin ufuklarında cevelan eden Hüsameddin Çelebi, üstadına derin bir saygı duyardı. Ona karşı öyle bir edep tavrı gözetirdi ki hiçbir zaman pirinin kullandığı helâyı kullanmaz, karda-kışta bile ihtiyaç için evine gider gelirdi.

Üstadının dizinin dibinde edeple oturur, onun gönül ikliminde soluklanırdı.

Bu ruh ve gönül yolculuğundandır ki Hüsameddin Çelebi, Sultan Veled'den önce -Sultan Veled'in ısrarıyla- halifelik makamına geçti.

Bu görev on iki yıl sürdü.

Her fani gibi Hüsameddin Çelebi de dünya yolculuğunu tamamladı.

On iki sene ayrılıktan sonra biricik üstadı Mevlana'ya kavuştu.

Sultan Veled hazretleri

Sipehsalar Feridun bin Ahmed'in ifadeleriyle: İlimde sahili olmayan bir deniz, maarif ve kudsi hakikatlerde benzersiz; müşkülleri, karışık rumuzları çözmeye eşsiz zekâ sahibi; hak sırlarının müstağraki...

Mevlana Hazretlerinin büyük oğlu Sultan Veled, doksan altı yıl yaşamıştır.

Şemseddin Tebrizî hazretlerinin dualarına mazhar olan bu mânâ eri, babasının gönüldeşi olan Şems'in en büyük koruyucusu.

Sipehsalar Feridun Ahmed'in onun için yazdığı şiirden:

“Ey Allah'ın nazlı mehtabı, nesin sen? Hayret, senin temiz ruhunun nuruyla nice nice can gözü aydınlanır.

Senin yüzünün yansımalarıyla kudsilerin levhi baştanbaşa aydınlanır.

Ey mânâ güneşi, senin temiz göğsünden yansıyan nurlarla karanlık geceler içinde hidayet yıldızları parlıyor. Onları öyle parlatıyorlar ki, teker teker saymak bile mümkün.

Gönlü aydın âriflerin aklından geçmeyen herhangi bir kudsi hayal varsa; o senin gönlünde bütün incelikleriyle tek tek apaçıktır.

İnkarcı nerde ise gelsin de ben ona senin kemalinin yüceliğinden yüzlerce parlak delil göstereyim...”

Arif Çelebi

Sultan Veled'in büyük oğlu, Çelebi Celaleddin Feridun, Arif lakabıyla tanınmıştır. Dünyaya teşrif ederken, dedesi Mevlana Hazretleri onu tekkeye getirdiler, semadan sonra dua edip ona kendi adlarını verdiler. Sonra da "Arif" diye çağırıldılar. Bu içten çağırış, onun "Arif" diye anılmasını sağladı.

Sultan Veled hazretlerinin vefatından sonra Arif Çelebi atalarının velayet tahtına oturdular.

Arif Çelebi, mânâ ve hakikat ehli; cömert, yumuşak huylu, mütevazı bir ilim ehli.

Arif Çelebi vefat ettikten sonra kardeşi Abid Çelebi onun yerine geçer.

Aşk'ın dostları, müritleri, öğrencileri zincirin halkaları gibi insicamlı sıralanır gider de biz asıl meseleye dönelim.

Aşk'ı, aşkın yörüngesinde dalgalanıp duran gönül iştiyaklarına eğilelim.

Bu ruh madenini, bu insanlık incisini sesiyle, nefesiyle, coşkusuyla anlamaya çalışalım.

Mekânsızlık Bağdat'ı

G ünün birinde Bağdat'tan bir şeyh geldi Konya'ya. Alimler, fazıllar ziyaretine gittiler, onu iyi ağırladılar, saygıda kusur etmediler.

Mevlana Hazretleri, müritleriyle birlikte Meram Mescidi'ndeydi.

Şeyh, etrafındaki Konyalı irfan ehlinin duyacağı şekilde: "Acaba, Mevlana Hazretleri benim buraya geldiğimi duymadılar mı, ziyaretime gelmediler? Bir memleketten başka bir memlekete gelen, ziyaret edilir." dedi.

O sırada Aşk, talebeleriyle sohbet ediyorlardı. Birden sözün yönünü değiştirdiler: "Ey kardeş, gelen biziz, sen değil-sin. Senin gibilerin bizi ziyaret etmeleri gerekir." dediler.

Meclistekiler şaşırıldılar kime hitap ettiğine Aşk'ın.

Daha sonra hikemî seslenişe açıklık getirecek bir soru belirdi: "Biri Bağdat'tan geldi, öteki kendi ev ve mahallesinden dışarı çıktı. Hangisini ziyaret etmek daha iyi olur?"

Oradakiler: "Bağdat'tan geleni ziyaret etmek daha iyi olur. Onu ziyaret edip ağırlamak vaciptir." dediler.

Aşk'ın cevabı: "Hakikatte biz, mekânsızlık Bağdat'ından geldik. Bu şeyh ise bu dünyanın bir mahallesinden geliyor. O halde, o bizi ziyaret etmelidir."

Sonra şu şiir akmaya başladı: "Biz, Mansûr'un "Ene'l-Hakk" demesinden ve darağacına çekilmesinden çok evvel, ruh âleminin Bağdat'ında "Ene'l-Hakk" demişlerdeniz."

Bu anlatılanlar şeyhe ulaştırıldı. Şeyh, hikmeti anladı, gönlündeki hâkim meyle uydu, kalkıp Aşk'ı ziyarete gitti. Bir çay, gümrak bir ırmakla buluşunca mekânı şu sözler yankılandı: "Babam, 'ne yap yap, demirden çarık giy, eline demir asayı al, Mevlana'yı aramaya git; o ulu kişinin sohbeti canlara can katar' demişti. Şimdi anlıyorum ki babam eksik söylemiş."

"Arif, her solukta padişahın tahtının ayakucuna dek yürür gider."

"Coşkun kişilerin ayak izleri, başkalarının izlerinden ayırılır; hemen belli olur."

Tebrizli Şems

“**T**ebrizli Şems devlet kuşu,
Padişahın kutluluk göğünde
Yücelere doğru uçuyor da uçuyor.”
Şems, Mevlana’yla buluşuncaya kadar mânâsı örtülü
kalmış pir.
Sözü, yerinde ve zamanında söyleyen hâl ehli.
Kelamı ve nazarları deryalar coşturan Hak dostu.
İsmiyle müsemma ışık eri.
“Şems” güneş demek, güneş, Rabb’in varlıklar âlemine
akseden ışığından bir huzme.
Şems, bir nazar eyledi, Celeleddin’i Mevlana eyleyen sır-
rın kapısı aralandı.
Bir nazar eyledi, arayış iklimi ruhtan yana, gönülden
yana ufuk değiştirdi.
Bir nazar eyledi, bakışın, duyuşun, sezışin beti benzi sa-
rarıp soldu.
Şems, Tebrizlidir. Evi Tebriz’dedir; ama hep sefer halin-
dedir.
Bir tüccar kıyafetinde zahiri ticareti perde yapıp gönlü-
nün dengini, ruhunun âhengini aramadadır.
Onun asıl derdi manevî ticaret.
Bilinip tanınmayı sevmez, hep kuytulardadır.
Sırrından birazcık haberdar olanlardan hemen kaçır.
Güneş yücelerdedir.

Çok uzaklarda olması aydınlatmasına engel değildir.
Hatta daha yakın olması yakar kül eder dünyayı, ışığıyla
kör eder gözleri.

Güneşin enerji, yakıt derdi yoktur.

Rabb'in tükenmez hazinesinden alır gıdasını.

Hep uyanık, hep ışıltılıdır.

Rabb'in hazinesinden beslenen Allah dostları, güneşten
daha parlak, daha uyanıktırlar.

Şems, az yer, az uyur.

Açlık, Allah azığıdır ona.

Uykusuzluk manevî uyanıklıktır.

Bu hâlden asla vazgeçmez.

Bir ara, arayış gönlünü bıkarar eyleyip dururken Şam'da
kaldığı odadan haftada bir çıkar, bir kelleciye gidip yağsız kel-
le suyu içer. Bir hafta boyunca bununla yetinirdi. Kelleci onun
riyazet maksadıyla böyle az yediğini anlamış, son gelişinde
ona lezzetli bir yemek yapıp ikram etmişti. Şemseddin, riyazet
sırrının çözüldüğünü anlayınca elini yıkamak bahanesiyle dı-
şarı çıkmış ve şehri terk etmiş.

Anlatılır ki

Şemseddin Tebrizî hazretleri tecelliyle kendinden geçtiği
vakitler,

Dayanılmaz hâlin biraz hafiflemesi için kendini bir işe
verirdi.

Tanımadığı kimselerin tarlasında, bahçesinde çalışır, bir
ücret almadan kaybolur giderdi.

“Adı andın mı yürü, o adı taşıyanı ara;

Ayı yücelerde bil, su içinde arama.

Addan, harften geçmek istersen kendini, kendinden ter-
temiz arıt.”

Alem bir gayret meydanıdır.

Her şey bu meydanda dengini arar durur.

Susamış, suyun; su, susamışın peşindedir.

Toprak ne kadar yağmura iştiyaklıysa, yağmur da o kadar toprağı ister, arzular.

Toprağın anlamı suyla belirir, suyun anlamı toprakla...

Allah, canlı-cansız her varlığa dengini arayıp bulma meyli, iştiyakı bağışlamıştır ki bütün görüp yaşadığımız maddî-manevî bereketli oluşumlar, kıvamlar gerçekleşiyor.

Arı çiçeğe doğru kanatlanır, çiçek arıya kucak açar.

Tohum toprağa sığınır, toprak tohuma annelik eder.

Bütün cılız sular ırmağa doğru seğirtir, böylece canlılara hayat olan gümrah ırmak coşar...

İnsan için de bu böyledir. Allah (c.c.) her insana nasibi, gayreti, yeteneği ölçüsünde iştiyak, yöneliş gücü bağışlar.

Böylece herkes gönlünün meylettiğine doğru bir yürüyüş-tür tutturur gider.

Şemseddin'in ilk vatanı Tebriz olsa da gönül dengini burada bulamayınca bir kararsızlık, bir susuzluk, onun arayışını derinleştirir.

Tebriz'de bağlı bulunduğu şeyhinden alacağını alır, kuşanacağını kuşanır, artık bu liman bu gemiye dar gelir olmuştur.

Bir rivayete göre üst üste rüyalar görür: "Senin gönlünün dengi, ruhunun âhengi, Rum diyarındadır." sesi yankılanıp durur kulağında.

Yollara düşer, hiçbir limanda karar eyleyemez.

Gerçek müridini, aynı zamanda mürşidini arar durur.

Yıllarca dolaşır, zamanın arifleriyle görüşür.

Mânâ ikliminde burçtan burca kanatlanır. Bundandır ki kendisini Şems-i Perende diye anarlar.

Burçtan burca kanatlanan Şems, ruh dengini bulamaktan dertlidir.

Bir gece kendinden geçmiş, heyecan, coşku, dorukta.

Tecelli meltemleri gönlüne esip durmada, kendinden geçmiş Şems yalvarıp yakarmada: “Ey Allah’ım! Kendi örtülü sevgililerinden birini bildir bana.”

Yakarış öyle içtendir ki, Belhli Sultânü'l-Ulema'nın oğlu Muhammed Celeleddin ismi kendine ilham edilir.

Şemseddin'in duası kabul olmuştur, gönül pınarı, aradığı bahçeyi bulmuştur.

Aşk, Seyyid Burhaneddin'in izniyle fıkıh, tefsir, usûl dersleri için Halep'e gider.

Halaviyle Medresesi'nde fıkıh, tefsir, usul dersleri...

Burada tahsilini tamamladıktan sonra Şam'a geçer.

Şam'da ilim tahsili, ilim meclisleri, muarefe, mûkaşefe...

Dört yıl geçer.

Bir gün kalabalığın arasından biri Aşk'ın elini yakalar ve öper: “Dünyanın sarrafı beni anla.” der, kaybolur.

Mânâ göklerinden peteklenmiş anlık bir bakış, Aşk'ın gönül evini hareketlendirmiştir.

Bu anlık buluşmadan tam sekiz yıl sonra asıl vuslat Konya'da gerçekleşecektir.

Bu bakış, Celeleddin'in gönül evine nüfuz etmiştir.

“Hem canımı çiğnedi benim o hem bedenimi çiğnedi. Gönلümü bağladı benim o.”

Bu zamana kadar bütün zahirî ilimleri tahsil etmiş Muhammed Celeleddin, şimdi mânâ âleminin yolcusudur.

Sekiz sene sonra görüşmek nasip olacak olsa bile gönül toprağına serpilmiş bir ‘nazar’ tohumcuğı hükmünü icra etmeye başlamıştır.

“Sendeki bu yan bakış, başka bir nurdandır.

Sendeki, bu düşünceler, başka bir hâle, başka bir mertebeye geçişindedir.

Ağız oynatarak yutkunman, onun tatlılığından ise de,

Zevkle el çırpışan başka bir sevdadan, başka bir coşkun-

luktandır.”

Zahirî ilimler deryası Celaleddin, şimdi mânâ ufkuna kanatlanmadadır.

Artık, aşk; baştan ayağa tutku ve coşku kesilmiş, damarlarına yürümededir.

Gönlün aşk iklimine susuzluğu artıp durmadadır.

Bu susuzluk, kabarıp köpürdükçe etten, kemikten ibaret beden baştan ayağa gönül kesilecek, ruh ikliminin kulu kölesi olacak.

“Bir aşk ki, balçıktan yaratılmış olan şu cansız bedenimiz, onun sayesinde hayata kavuşuyor,

Bu aşk neden bu kadar güzel bu kadar tatlı?

Bu aşk acaba bizim bedenimizin içinde mi, yoksa dışındadır mıdır?

Tebrizli, Hak Şemsi'nin bakışında, görüşünde midir?”

Halep-Şam ilim seferi yedi yıl sürdü.

Konya, daha bir donanmış, gönlüne aşk tohumları serpilmiş Mevlana'yı kucakladı.

Mevlana, yeni bir iklimin insanı,

İlimde, irfanda, eşsiz bir duyuş, bakış sahibi, Konya'yı yeni edasıyla selamladı.

Şimdi sıra nefis terbiyesinde.

Seyyid Burhaneddin'in arzusuyla az yemek, az uyumak, bütün zamanları ibadetle doldurmak vakti.

İbadetin artırıcı, diriltici, donatıcı mevsimindedir Aşk.

Yani çile günleri... Üç defa üst üste çile çıkarırlar...

Bu çileler ona biraz daha gönül iklimine yakışır hâl kazandırır.

Ama Süleyman var Süleyman'dan içeri.

Her âlemin ötesinde âlemler vardır.

Bütün âlemlerin kiblesi âlem vardır.

Alemlere padişah kesilen âlemler içre bir âlem vardır.
Seyyid Burhaneddin hazretleri, talebesinin irşada hazır olduğuna kanaat getirir.

Şüphesiz öyledir; ama Şems'in nazarı yeni bir iklim başlatacak.

Yepyeni bir bahara nüvelik eyleyecek.

Seyyid Burhaneddin bu vakitten sonra görevinin bittiğini düşünür, Kayseri'ye döner. Burada bin iki yüz kırk iki sene-sinde vefat eder.

Mevlana, babasının makamına geçer.

Yüzlerce talebe, binlerce mürit...

Böylece beş yıl geçer...

Gerçek aşk tohumlarının gün yüzü görme vakti gelmiştir ki gönlüne esen ilham meltemi Şems'i Konya'ya çeker.

İki deniz birleşiyor

Yirmi dokuz kasım, bin iki yüz kırk dört; günlerden cumartesi.

Bir Konya sabahı; iki denizin birleştiği gün.

Gönlün gönle, ömrün ömre, ruhun ruha, mânânın mânâya eklendiği gün.

Muhammed Celeddin otuz sekiz, Şemseddin Tebrizi altmışlı yaşlarında.

İlahî aşk, iki gönlü birleştirdi.

Bir köşeye çekildiler, biliştiler, hâlleştiler.

İlahî ilhamlar, sohbet sofrasını zenginleştirdikçe iki gönül yeni mertebelere çıkıyordu.

Sultan Veled'in sözü: "Ansızın Şems gelip ona ulaştı; ona mâşûkluk (sevilen, sevgili olmanın) hâllerini anlattı, açıkladı. Böylece de sırrı yücelerden yüceye vardı. Şems, Mevlânâ'yı şaşılacak bir âleme çağırdı; öyle bir âleme ki, ne Türk gördü o âlemi ne Arap."

İki gönül birleşince yeni âlemler doğar, yeni ufuklar belirir, yeni makamlar uçlanır.

Sohbet sofrası açık.

Sonrası uzun sessizlik...

Sessizlik sessizliğe eklendikçe gönül, gönülden gıdalanır.

"Bizim sözümüz, sustuğumuz zaman daha da açık

anlaşılır;

Çünkü istek, men edildikçe daha da artar.”

Sustular, susuşları mânâ iştiyaki biriktirdi.

Acizler, sesle, sözle oyalanır; onlar bir başka yol buldular.

Gönlü sessizlikle yıkadılar.

Ruhu murakabeyle doyurdular.

Muhammed Celeleddin'in gönlü sohbetle, sessizlikle yıkandı.

Kitapların göstermediğini, satırların öğretmediğini “öte” buudlu nazarlar talim ettirdi.

“O, bir seher vakti elinde meşale olarak geldi.

Gönlümü ateşe verdi. Sonra onu aldı, göklere yükseldi.

Ey aşk ateşi ile tutuşturduğu gönlü alıp götüren aziz varlık; canı da al göğe ulaştır.

Gönlü yalnız bırakma!”

“Aşıklara, dokuz gök de kul köle olsun!

Aşıkların devleti, mutluluğu ebedî olarak yaşasın!

Aşıkların bağları, bahçeleri hazan görmesin!

Daima yemyeşil, ter ü taze kalsın!

Aşıkların güneşi batmasın, her zaman parlansın dursun!

Ebedî aşk sakisi, kıyamete kadar elinde kadehi bize gelsin!

Gönül bülbülü, ebedî olarak mest olsun, can tütüsü daima şekerler yesin!

Can kuşum, aşka doğru uçmazsa kanadı kopsun, kırılınsın!

Aşk, beni ağlarken gördü de güldü.

Dilerim bütün dünya, bu gülüşler yüzünden gülüşlerle dolsun, dünyada ağlayan kimse kalmasın!

Bütün insanlar, iyi kötü herkes gülsün, neşelensin!

Ey aşk, kardeşinesine yakına gel, bize candan gönülden yaklaş!

Yabancılar gibi uzaktan selamı bırak!"

Himmet sahibi erlerin canları dünya sevdalılarından gizlenmiştir.

Gizli âlemin sırları ancak gönül ehline bildirilmiştir.

İnsan soyunup O'nun huyuyla 'huy'landıkça, sırlar denizine yelken açar.

Aşk Sofrası

“ S öz söyleyen olgun er, sofraya döşemiş adama benzer; sofrasında her çeşit aş bulunur.

Hiçbir konuk aç kalmaz, azıksız kalmaz; herkes, ayrıca sevdiği yemeği bulur.

Hani Kur'an gibi... Anlamı yedi kattır; ileri gelenleri de doyuracak yemek vardır onda, geri kalanları da.”

Bu ilk birliktelikte, Selahaddin Zerkubî'nin hücrelerinde altı ay kaldılar.

Açlıklarını sessizlikle, susuzluklarını sohbetle giderdiler.

Hücreye çeşitli hizmetler için Şeyh Selahaddin Zerkubî giriyordu yalnızca.

Altı ay sonunda güneş bambaşka iki ruhu aydınlatıyordu.

Sema'a ilk teşvik bu buluşmada oldu.

Sema'nın keyfiyeti, hikmetleri bir bir anlatıldı.

Altı ay sonunda dışarı çıktılar; ama başka bir gönül, bambaşka bir ruhla.

Bundan sonraki vakitlerin çoğu özel sohbetlerle geçti.

Böyle olunca müritler ona hizmetten uzak kaldılar. Eskisi gibi kendileriyle sohbet edilmez olur. Bu da bir burukluğa, ileriki vakitlerde kıskançlığa yol açtı.

Müritler tahammül eder etmesine de niyeti bozuk olanlar boş durmazlar.

“ Kuşluk vaktinin kuşları o güneşin ışığına dayanamıyor; gece kuşları onu görmeye nasıl heves edebilsin?”

Âşık mâşûku mâşûk âşığı arar

Sorular ki; kim kimi aradı, kim kime gönlünü açtı.
Kim kime gönül bağıladı, kim kimden renklendi, kokulandı.

Toprak mı yağmura, yağmur mu toprağa muhtaç?

‘Susuz suyu arar da su da susuzu aramaz mı?’
Şems, Mevlana’ya Mevlana da Şems’e susamıştı.
Mevlana, Şems’teki mânâ madenine muhtaçtı.
Şems de Mevlana’daki mânâ susuzluğuna.

Aşık, bir yanıyla âşık; bir yanıyla mâşuk.
Mâşuk, bir yanıyla mâşuk; bir yanıyla âşık.

“Dilberler, yani manevî güzeller âşıkları, canla başla ararlar.
Bütün mâşuklar, âşıklara avlanmışlardır.
Kimi âşık görürsen bil ki mâşuktur.
Çünkü o, âşık olmakla beraber mâşuk tarafından sevildi-
ği cihetle mâşuktur da.

Susuzlar âlemde su ararlar, fakat su da cihanda susuzları arar.”

Fakir, yardım için bir zengin arar da cömert zengin fakiri aramaz mı?

Fakir mi zengine muhtaç, zengin mi fakire muhtaç?

Birincisinin muhtaçlığı maddî; ikincisinin muhtaçlığı manevî.

Zengin fakire bol ihsanda bulduysa, fakir mi kazançlı çıktı zengin mi?

Fakirin edindikleri dünyada tükenip gidecek de ya zengin edindikleri!

Mevlana'nın gönlüne serpiyen aşk tohumları gelişip serpildi.
Gerçek bir dostun sesini, nefesini hak eder olgunluğa erdi.

Şemseddin zuhur etti; can bir anda ötelere sıçradı.

Şemseddin zuhur etti; gönül dünya ufuklarından yüzünü ötelere çevirdi.

Şemseddin zuhur etti; Celaledin âşıklık, erenlik mertebesinden mâşukluk durağına ulaştı.

Kutlu yolun yolcusu Mevlana, arındı, donandı gönüllerin biricik incisi oldu.

Biri gül diğeri bülbül biri bülbül diğeri gül

Şems ile Mevlana, gül ile bülbül.
Biri ışık ise biri pervane.
Biri susuz bahçe ise diğeri coşkun ırmak.

Bu vuslat, bu manevî iklim iki gönlü gaye ufkunda birleştirdi.

Artık Mevlana'nın günleri, geceleri Şems'in mânâsıyla dolu.
Şems'in himmeti, muhabbeti yalnızca Mevlana semalarında.

Mevlana, Şems'ten önce de kâmil insandı; ama ilahî aşk, kıyısız bir ummandır.

Ummanda ilerlemek için mutlaka bir rehber gerek...

Şems, Mevlana'ya ayna oldu.

Mevlana ilahî aşkın yakıcı merhalelerini Şems aynasından temaşa eyledi, buradan basamaklar çıktı.

Tohumun yeteneğini sergilemesi için su gerek, toprak gerek.

Meyvenin olgunlaşması için hava gerek, güneş gerek.

Aşğın gözünün, gönlünün açılması için nazar gerek, coşku gerek, tecelli gerek...

Şems, Mevlana için toprak oldu, su oldu, güneş oldu, hava oldu.

Bu eşsiz tohum, neşv ü nema zeminine kavuştu; Şems'ine

kavuştu.

Gönül, dostun yüzüyle aydınlandı da iki deniz birleşti, kıyısız bir derya oldu.

Bu can, o canla bütünleşmişti de iki can, “can bir, canan bir” iştiyaki içinde yemeği unuttu, içmeyi unuttu, eşyayı, masıvayı unuttu, çevresiyle alakasını kesti.

Hani, bir ateş yakarsınız, öyle hızlı gelişir, yayılır ki alevler, dört yanı kuşatır, neye uğradığınızı anlayamaz olursunuz. Siz de yaniverirsiniz.

Mevlana'nın gönlünü 'od'a saldı şems; ama kendisi de yandı gitti.

Bütün vakitler, iki dostun sohbetleri, muhabbetleri, sessizlikleri, terennümleri, semaları, cezbeleri için...

Bu halleşmeyi, dışarıdan bakanlar ne kadar anlar?

Ham bakışlar, yarım idrakler, iki denizin birleşmesindeki esrara ne kadar aşınadır.

Nitekim ileri geri konuşmalar oldu.

Avamın çiğ lafları gönle dokundu.

şems, çarenin uzaklaşmak olduğuna karar verecek kadar incindi.

Fitne çıkmasın, insanlar su-i zan bataklığına saplanmasın,

Varsın şems, Mevlanasız aylar, yıllar geçirsın; varsın Mevlana'nın gönlü ayrılık potasında pişsin, pişsin, pişsin...

Yeter ki aşk büyüsün, gelişsin, dünyaya sığmaz olsun!

Âşığın gözüyle bak

Bir padişah Leyla'ya sordu: "Mecnun'u bu hâllere sokan sen misin?" Bunu sorarken alay eder gibi bakıyordu.

Leyla kendinden emin, cevap verdi: "Sen bana Mecnun'un gözüyle bakabilsen, bunu sormazdın."

Mecnun, Leyla'nın Mecnun'u; Leyla, Mecnun'un Leyla'sı.
Ne şunun, ne bunun!

İki gönlün kaynatıp coşturduğu denizlerden haberi olmayanlar, ne bilsinler Şems'le Mevlana'nın dostluk, bağlılık tutkusunu!

"Aşk, denizi bile bir tencere gibi kaynatır; aşk, dağı ezer, kuma döndürür.

Aşk, göğü yüz yerden yarar; aşk, sebepsiz, illetsiz olarak yeryüzünü titretir.

Tertemiz aşk, Muhammed'e (s.a.s.) eş oldu da Allah, aşk sayesinde ona: "Sen olmasaydın..." dedi.

Aşk, iki gönlü apaydın eyledi, ilahî semalarda gezintiye çıkardı.

Bir âlemlerle tanıştırdı ki tecelli zamandan da dışarıda, göklerden de.

Mevlana, Şems'le aşk bahçesine girdi orada kendisini gördü.

Gönlü genişledi, ruhu esenlik göklerine kanatlandı.

Şems'in gölgesine sığındı sonunda kendisi güneş oldu.

Öyle etkili bir aşk iksiri içti ki dünya kendisine daracak geldi.

Aşk'la Şems, öylesine dost oldular ki bu dostluğu ne çevredeki yârân anladı, ne müritler, ne başka dostlar...

Dostluğun cilveleri Şems'in yüzüne binlerce nükteler yazdı, Aşk, bu nükteleri okumaya, seyre daldı.

Şems, Aşk için ötesizlik yurdundan kokular, renkler getirdi.

Aşk'ın bağırını yaktı kavurdu.

Bir susuzluk, bir iştiyak, Aşk'ı yemeden, uykudan etti.

Bu yanda gıdasızlık, uykusuzluk bedenini arıklaştırdı, öbür yanda aşk gönlünü diriltti; bakışını, duyuşunu keskinleştirdi.

Beden midesinin sofrasını daralttıkça ruh azığı yönünden nasibi açıldı.

Baştan ayağa Hak âşığı kesildi ki orta yerde ne benlik kaldı, ne gölge varlık.

Gönül, beden hapishanesinden kurtuldu; aşk meş'alesi, sırlar penceresinden nurlar saçmaya başladı.

Gönül bir sırça saraydır

“Mânâ padişahı Tebrizli Şems, beni sarhoşluk içinde, mest edip bıraktı.”

Şems, bin iki yüz kırık altı yılının on dört martında Konya'yı terk etti.

Şam, bu kırık gönüllü Allah dostunu kucaklamaktan onur duydu.

Ayrılık kimini âbât, kimin harap, kimini de berbat eder.
Mevlana yüreği, ayrılık alevlerinde...
Pişmek merhalesi yanmak mevsiminde...

Dosttan ayrı kalmanın hüznü, burukluğu, kasveti gönle ve ruha aşk yordamı talim ettirmede...

Ufak taşlar, ırmak yatağında sürüklene sürüklene; taşlara sürtüne sürtüne pürüzlerden kurtulurlar, yumru, parlak bir hâl alırlar.

Mevlana yüreği, ayrılığın teknesinde yoğrula yoğrula mânânın uzak ufuklarına ehil bir keyfiyet edinmede...

“Yine Zevrak-ı derûnum kırılıp kenare düştü”

Gönül, ayrılığın yalımlarıyla perişandır.

Gönül, üzgün ve kırık; ama yakınlarda onu bir tamir ede-

cek yok.

Dostun sesi, nefesi Şam ufuklarını doldurmaya başlayalı
Konya gökleri âlem genişliğindeki bir gönlü teskin edememe-
nin sancularıyla çınlamada.

Gönül kırılıp kenara düştü, onu yerden alacak ehil
aranmada...

Gönül, sıla yurdunda gurbet alevleriyle kuşatılmanın öğ-
retici mektebinde,

Gönül, kemal sınavında...

Gönül, sabır mengenesinde...

“Canımın canı!

Ey gönlümün dostu!

Senin yüzünü görmeden evvelce ben sabırlı bir kişiydim.

Senin aşkının ateşi benim bütün sabrımı, kararımı yaktı.

Sevgili gel! Sensiz ben yaşayamam, gel!”

Aşk ateşindeki manevî lezzette gark olmuştur Mevlana
Celaledin.

Bu lezzetin yanında ab-ı hayat nedir, sükûn ve karar nedir?

Aşk ateşinde yanıp tutuşanları ne durdurabilir?

Ferhat bu yalımdan bir zerre edindi dağları deldi.

Kerem bu aşk denizinden bir yudumcuk yudumladı da
yanıp kül oldu.

Mecnun bu aşkın sayhasından haberdar edildi de deli di-
vane oldu.

Senin, benim, onun dilinde destanlaşan aşklara bak ki
onlar gerçek aşk denizinden yükselen buharın ancak cılız be-
lirtileri...

Aşk ki âşığı bir dağ gibi yalnızca sevgilinin sesini yansı-
tır; âşik ki bir ayna gibi yalnızca sevgilinin cemalini gösterir.

Âşık, bir güvercin gibi, sevgilinin damına alışmıştır, aklı da buraya bağlanıp kalmıştır gönlü de.

Sevgili alıp başını ansızın çekip gitmiştir.

Onsuz yaşamak, bize işkencedir, en büyük beladır.

Gönül bir harabeye döndü ne gam!

Eşsiz define harabe yerde bulunur, en büyük teselli budur.

Mevlana Celaleddin, Şems'in ayrılığında kendinde değildir; cefalar, ıstıraplar tenini perişan etmiştir, dostun yokluğu her yandan esen hüznün poyrazlarıyla ruhunu germektedir; ama yine de: "Allah sevgisiyle mest olan âşığın gönlü ümitsizliğe düşmez."

Gerçek âşık boş boş oturup âkibetini beklemez.

Gerçek âşık, şifasının sevgiliyi sürekli anmak olduğunu bilir.

Sevgiliyi yana yakıla sürekli anmak, böylece merhamet pınarının coşmasını sağlamak...

Aşk padişahının hâli

“ Aşk hastalarına deva sensin, şifa sensin!
Çünkü o insanı büyüleyen güzel yüzünü gösterince
mihnet ordusu, keder ordusu bozguna uğrar, kaçar, gider.

Bizi çeşmelerin başında oturan, güzelliği ile aklımızı başımızdan alan, mest eden, gönlü kararsız kılan o peri yüzlüye doğru çekin götürün.

Götürün de sarhoş aklımız kendine gelsin, kararsız gönlümüz rahat etsin, huzura kavuşsun.

Canın ve gönlün iniltilerine senden başka mahrem yoktur. Benim gönlüm dağ gibidir.

Haydi sen bu dağa bir Davud (a.s.) gibi, bunu seslendir.

Kış mevsiminin dondurucu soğuğuna, karına, tipisine ilkbahara kavuşma ümidi ile katlanıyorum.”

Gönül ikliminde yalnız başına kalmış, hâl ehli birini özleyip duran eri nasıl teselli ederler.

Etrafında dört dönerler de onun bir dediğini iki etmezler.

Bu içten alâka âşığın kor gibi yanan yüreğine çare olur mu?

Âşığı sevgilinin sesinden, soluğundan başka ne sevindirilebilir!

Hikâye

Bir padişah, anlatılmaz bir hâle bürünmüştü.

Ayrılıktan, dayanılmaz acılar duyuyordu

Hiçbir dünya sıkıntısının, hiçbir makam, saltanat telaşının, bu hâlle ilgisi yoktu.

Sürekli düşünmedeydi.

Çoğu zaman dalıp dalıp kendinden geçmekteydi.

Padişahın çevresi bu hâlden çok endişe etti,

Ne yapıp edip onun derdine bir çare bulmak gerekti.

Nihayet bir maskara bulup,

Padişahı eğlendirmek, sonra da üzüntüsünün sebebini öğrenmek istediler.

Maskaraya büyük hediyeler vaat ettiler.

Maskara, güldürüp neşelendirmede pek maharetliydi.

Padişahın çevresinde dolanıp durdu.

Bir gün padişah ırmak kenarına çıktı.

Yine aynı üzüntü, yine aynı dalgınlık...

Maskara bahaneler uydurup padişaha şakalar yapıyordu.

O, gülmekten çatlatacak şeyler söyledikçe padişah daha da ciddileşiyordu.

Nihayet, padişah yine aynı dalgınlıkla eğilip suya baktı.

Maskara da eğilip padişah gibi suya baktı.

O sırada ikisinin aksi durgun suda parlamaya başladı.

Maskara, fırsat bu fırsat deyip ona bir soru sordu: "Padişahım, suyun içinde ne görüyorsunuz ki bu kadar derin bakıyorsunuz?"

Padişah: "Kaltabanın birini görüyorum." diye cevap verdi.

Maskara: "Köleniz de kör değil efendim!" deyip pes etti, oradan uzaklaşır.

Hak âşıklarının gönlü dipsiz okyanuslar gibi uğultulu ve esrarlıdır.

Aşk onları ta ruh evinden, can evinden İlahî iklimle bağla-
mıştır ki bizim gibi yalınkat bakışlılar hâllerini anlayamazlar
onların.

Hele ki ayrılık alevlerinde kıvranıp dururlarsa...

Ama bir açıdan da şu gerçek.

Şems'i Celaleddin'den ayırmak istediler

Ayrılan yalnız cisim oldu.

Mızrağı birinin yüreğine sapladılar,

Diğeri acıyı can evinde duydu.

Çiğ sözleri birinin kulağına fısıldadılar,

Diğerinin ruhunda onulmaz yaralar açıldı.

Avamın derdi, geçici ilgilidir.

Avam, görünene göre hüküm verdi.

Görünenin gerisindeki hakikate kör sağır kesildi.

Avam, avamlığını yaptı, iki gönül denizinden söz düzeyi-
ne vuran köpüklerine baktı, ona göre hüküm verdi.

Derinlerdeki muazzam iştiyaktan, coşkudan, gerçeklikten
gafil kaldı.

İnsan, yaşadıkça mânâ soluklar.

Bu soluklayıştır insanı 'eşref' katına çıkarır.

Peygamberlerden başlayarak her kutlu, hayat yolculu-
ğunda edinir ruh parıltısını.

Bundandır ki dünyadaki kavuşmalarımız, ayrılmaları-
mız; çabalarımız, çabasızlığımız bizi yüceltir veya alçaltır.

Kısacası dünyada manevî birikim manevî şartlara muhtaç.

Her ne kadar ayrılan cisim olsa da gönül bundan etkilenir.

Ruh bundan dolayı, hüznün bulutlarıyla bulutlanır.

Şems'in çekip gitmesi, hassas bir yüreği hicrana boğdu.

Mevlana inceliği, gönül denginin yanı başında olmasıyla kıvam buluyordu.

Şems'in kaybolması, bu defa, başka duyguların gelişip pekişmesine yol bulacaktı.

Ayrılık, gönlü başka bir olgunlaştırma toprağına bağlayacaktı.

Ayrılık ateşi, büyük meşakkatlerle gönlü yoğuracak ki vuslat tatlansın, değersinsin.

Kolay elde edilenin değeri pek olmaz.

Yol zahmeti, elde edilecek şeyin değerini artırır.

Ömür boyu yol meşakkati çekmeyen, sevgilinin adını, sabır-çile ikliminde sayıklayıp durmayan nereden bilecek aşkın değerini!

Susuzluktan yanıp kavrulmayan gönül, nasıl anlayacak suyun kıymetini?

Aşk, Şems'i arayıp durdu.

İştiyaktan iştiyaka savruldu.

Bu arayış daha çok, gönülde ruhta yaşanıyordu.

Mecnun, sonunda Allah'a varacak ruh iklimine erince,

Derdinin artması için yakarışa geçti.

Leyla'yı erteledi, çölü unuttu.

Ukbanın meltemlerine açtı bağrını, yepyeni bir mânâ ukunun yolunu tuttu.

Hikâye

Mecnun, Leyla'ya mektup yazmak istedi.

Aldı kalemi eline ve yazmaya başladı:

“Hayalin yüzümde,

Adın dilimde,

Hatıran kalbimde.

Ben seninle doluyum kısacası,
Sen artık “ben”sin.
Ben Şimdi nereye,
Kime yazayım?
Canımın içine yerleşmiş birine de yazılır mı mektup?
Sonra, ben mektup yazan mı olurum,
Mektup yazılan mı?”

Dost ve âşık olmak,
Hem de gerçek dost ve âşık olmak,
Baştan ayağa dostun nefesiyle nefeslenmektir.
Dostun iŐiĐıyla iŐiklanmaktır.
Dostun sesiyle seslenmek...

Ayrılık sularında

Birgün Şam'dan bir mektup geldi.
Gözden ırak olanı, gönle daha yakın eyledi mektup.

Şems, yüreği aşk taliminde olan dostuna bir coşku şerbeti sunuyordu.

Kasvet ufkunda gerili bir yay gibi duran Mevlana bu mektupla derin bir inşirah yaşadı.

Kalktı sevincinden sema'a başladı.

Coşkulu ve aşk üzre şiirler söyledi.

Gönle şeker şerbet sözlerle kendinden geçti.

Öyle kendinden geçti ki köşe bucakta ilgisine hasret müritlere büyük iltifatlar etti.

Bu arada Şems'in gitmesine sebep olan dedikoducu taife nedamet gösterdi.

Yanıp yakılarak özür beyan ettiler.

Şemseddin'in mektubu iklimi tamamen değiştirmişti.

Mevlana'nın gönlü Şems'in mânâsıyla dolup taşınca bu hava onun kızgınlığını alıp götürdü, pişmanların özrünü kabul etti.

Pişmanların özrünü kabul etti de kalpler bu nedamet sahında karar eyleyecek miydi?

İki denizin birbirine karışan dalgalarından kopan köpükler fitne yılanlarını susturmaya yetecek miydi?

Müritler toplanıp Sultan Veled hazretlerine geldiler.

Şems'i çağıralım da bu hicran sona ersin.
Güneş gelsin beldemize, hepimiz pervane kesilelim.
Alemlere bedel bir gönlün burukluğunu giderelim.
Yeniden iki deniz birleşsin, kıyısız bir aşk ummanı coşup kabarsın.

Şehrimize yeniden rahmet, bereket yağsın.
Balçıktan yaratılmış bedenlerimiz coşacak aşk denizinde hayata kavuşsun.

Fani varlığımız, ebedî bir tatlılığa güzelliğe ersin.
"Tebrizli Hak Şemsi"nin bakışı, görüşü yeniden gönüllerimize kandil olsun.

Aşk, memnun oldu bu çağrıya.
Ve manzum bir mektup yazdı Sultan Veled'e verdi.
"O ezeli diri olan, her şeyi bilen, kudret sahibi olup yarattıklarının işlerini tedbirden bir an boş kalmayan Cenab-ı Hakk'a yemin ederim ki, onun nuru aşk ışıklarını yaktı da yüz binlerce gizli şey bilindi. Onun bir hükmüyle cihan aşk, âşık, hâkim ve mahkûm ile doldu.

Şemsi Tebrizî'nin tılsımlarıyla şaşılacak, eşsiz ve görülmemiş hazineleri gizlendi.

And olsun ki, o gün sen gittin; mumun baldan ayrılması gibi ben de tatlılıktan ve tattan ayrıldım. Bütün gece mum gibi yanıyorum, ateşle birlikteyim baldan tattan mahrumum.

Cemalinizin ayrılığıyla cismimiz viranedir, canımız ise baykuş gibi inliyor.

Artık gidiş dizginini bu tarafa çevir, senin huzurun olmandan sema' helal değildir.

Ayrılık zamanında neşe ve sevinç, şeytan gibi taşa tutuldu.
Sensiz geçen günlerde, senin dinlemenin şerefine erişecek tek bir gazel bile söylenmedi.

Mektubunu aldım, sevincimden sema' ettim ve beş altı gazel yazdım.

Ey Şam'ın, Ermen'in ve Rum ülkesinin iftihar! Akşam çağı, sabahın saadet nuruyla aydınlansın artık.”

Kafile yola çıktı....

Birkaç cümleyle anlatılıp geçilir de,
Aşk'ın, gönül dostunu beklemesi,
Sultan Veled'in aylar süren coşkulu yolculuğu.
Gönülde, ruhta nasıl izler bırakmıştır?

Sultan Veled Hazretleri “İbtidanâme”sinde Şam'a gidişini şöyle anlatır: “Yorulmadan ovalarda koşuyor, dağları bir saman çöpünden bile önemsiz görüp aşıyordum.

Yoldaki dikenler, bana güllük, gülistanlık geliyordu.

Bir zahmete karşılık binlerce kâr elde ediyordum.

Yazın sıcağı, kışın soğuğu bana şeker gibi geliyor, hurma gibi görünüyordu.”

Sultan Veled, beraberindekilerle Şam'a ulaştı, Aşk'ın mektubunu Şems'e sundu. Beraberinde hediyeler de vardı.

Şems fazla bir şey söylemedi: “Muhammedî tavırlı Mevlana'nın arzusu yeterlidir. Başka bir şeye gerek yok. Onun sözünden nasıl çıkılabilir?” dedi ve davete icabet etti.

Bin iki yüz kırk yedi.

Belki de son bir vuslat hazırlığı.

Kafile Konya yolunda.

Şems'in kokusu, ışıltısı Konya ufuklarında belirmeye başlayınca Aşk'ın dilinden gönül alıcı şiirler dökülüyor:

“Yollara sular dökün,

Bahçelere müjdelere edin,

Bahar kokuları geliyor,

O geliyor, o,

Ay parçamız, sevgilimiz, yârimiz geliyor.

Bir anda can geldi bağlara, bağlar ışıdı.

Bir anda açıldı baktı bağlara gözler.

Bir anda bizde ne gam kaldı, ne dert kaldı, ne keder.

O geliyor, o.

Ay parçamız, sevgilimiz, yârimiz geliyor.”

“Ey şehrimizi aydınlatan sultan, güvey oluyorsun bir güzele bu gece.

Ne de güzel yürüyorsun mahallemizde salına salına,

Ne de güzel akıyorsun deremize çağlaya çağlaya,

Ey bizi unutmayan, bizi arayan dost,

Ey bizim suyumuz, ırmağımız.

Toylar, düğünler tam bizim için,

Toyumuz, düğünümüz kutlu olsun dünyaya.”

Geldi

Şems u kamerem âmed sem'u basaram âmed
Von sîm-berem âmed von kân-ı zerem âmed

Güneşim, ayım geldi.
Gözüm, kulağım geldi.
Altın madenim geldi.
Başımın sarhoşluğu geldi.
Gözümün nuru geldi.
Başka bir şey dilediysen
İşte o başka bir şeyim geldi.
Yolumu vuran geldi.
Tövbemi bozan geldi.
Kapımdan ansızın çıkageldi.

Ey eski dostum benim, bak bugün dünden çok iyi,
Dün ondan bir haber almıştım,
Hemen sarhoş olmuştum.
Dün gece onu mumla aramış durmuştum.
Bak bugün bir demet gül gibi
Yol uğrağıma geliverdi.

Kafile Konya'ya yaklaştığında, Aşk'a müjde verildi.
Şehrin ileri gelenleri de karşılamaya çıktı.
İki gönül buluştu, bilişti.

Şems, yolculuk boyunca Sultan Veled'in sergilediği fedakârlıktan bahsetti.

Onu yüceltti.

Aşk'la Şems Konya incileri.

Her gün bir müridin davetinde.

Her gün coşkulu sema' bahçesinde.

Gece ve gündüz, iki dostun vuslat neşvesinde.

İki dost, iki derya gibi birleşti de Konya, yeniden mânâsına kavuştu.

Vuslat zamanları, manevî lezzet zamanı.

Şems, dostunun bu ayrılık mevsiminden sonra daha bir piştiğini, yanmak sularına erdiğini gördü.

Aşk, bu yeni buluşmadan, söze gerek duyulmayan âlemin ufuklarındaydı.

Gönle perde olan dil aradan çekildikçe sırlar güneşi parlıyordu.

“Ey Tebrizli Şems! Sen, harf bulutu altında gizlenmiş bir güneşsin.

Senin güneşin doğunca, sözler yok olur, dağılır, gider.

Senin yüzünü gördüğümden beri benim dinim aşktır.

Benim dinim senin yüzünle avunur. Bunları unutma, hatırla!”

Kaderin önüne geçilmez

Aşk, dostunun yine aniden çekip gideceğinden korkuyordu.

Korkuyordu, bu yüzden de hep ürkek ve titrek bir gönülle yaşıyordu.

Bu arada Şems kendisinin de isteği ile Mevlana'nın huzurlu hanesinde yetişmiş, Kimya adındaki kızla evlendirildi.

Kendilerine kışlık sofa hazırlandı. Oraya yerleştiler.

Çelebi Alâeddin, babasının ve annesinin elini öpmek için Şems'in ikamet ettiği sofanın önünden geçirdi.

Bir gün Şems: “Gözümün nuru, gerçi zâhir ve bâtın edebine diyecek yoktur senin ama bundan sonra buradan geçerken daha dikkatli olman gerekir.” deyiverdi.

Bu hatırlatma Çelebi Alâeddin'de bir burukluk meydana getirdi.

Burukluk yalnızca gönülde kalsa iyi; ama Çelebi Alâeddin, başkalarıyla dertleşmek istedi.

Cemaatten bazıları zaten içten içe homurdanıyorlardı.

Bunu bir fırsat bildiler.

Dedikodular, can sıkıcı durumlar gönlü tekrar bîkarar eyledi.

Kin, öfke, çekememezlik, kalplerde geçici karargâh kurmuş sevgiyi yeniden silip süpürdü.

Akıl, nefse esir düştü, gönül kılavuzluğu uçup gitti.

Şems, Sultan Veled'e dert yandı: “Bizi yine ayırmak isti-

yorlar. Bu sefer öyle bir gideceğim ki, hiç kimse benim nerde olduğumu bilemeyecek.

Aramakta herkes acze düşecek, kimse benden bir nişan bulamayacak.

Böylece birçok yıllar geçecek de yine kimse izimin tozunu bile göremeyecek.”

Şems, bin iki yüz kırk sekiz tarihinde ansızın kayboldu.

Aşk bir sabah, medreseye gelip eşsiz dostunu bulamayınca: “Bahaeddin, ne uyuyorsun, kalk şeyhini ara! Yine canımız onun râhiyasını alamıyor!” dedi.

Ama denilen olmuştu.

Şems, artık yalnızca gönül ufkundan, dostuna gülümseyecekti.

Cisimler birbiriyle halleşip söyleşmeyecekti.

En değerli varlığı kaybolmuş biri nasıl olmadık yerlere bakarsa öyle aradı durdu Aşk, dostunu.

Ama nafiye.

Şimdi gece gündüz yalnızlık sularında daha bir pişmek var, sonra da yanmak!

Herkesten koptu, köşesine çekildi Aşk.

Aşk, iç muhavereye yöneldi.

Derinleştikçe derinleşti.

Hasret gazelleri peşi peşine sökün etti.

Birikti, birikti, birikti...

“Ben onun güverciniyim, beni kovsa bile evinin damının çevresinde uçarım”

Sevgili beni bırakıp gitti. Ondan armağan olarak bana “ah”lar ve sapsarı olmuş bir yüz, yaşlarla dolu iki göz kaldı.

Cenab-ı Hakk da beni can âleminden sürüp çıkardı, dünyaya sürgün etti. Ama ona; “Neden beni o âlemden bu âleme sürdün?” diyebilir miyim? Haddime mi düşmüş.

Ezelde Cenab-ı Hakk: “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?”

diye sorduğu zaman biz, “Evet!” demedik mi?

Başa gelen bela inci gibidir. İnci elde etmek seni sevindirir, kuvvetlendirir. Daha da tez canlı eder. Hele onun denizden gelen, o denizin bulunmaz incisi, eşsiz incisi olursa, ne hâle gelirsin, onu sen düşün!

Ben onun güverciniyim. Beni kovsa bile evinin damının çevresinden başka nereye uçabilirim?

O'nun gölgesine sığındım da dünyaları aydınlatan güneş oldum. Devlet kuşunun gölgesi kimin başına düşerse o padişah olur.

Yeter artık, sözü bırak da duaya başla! Hz. İsa bile dördüncü kat göğe dua ile uçtu.”

Dert dermanın çağrısıdır

Sen dertlendin.
Yanıp yakıldın.
Senin dermanın Şam'dan bir işaret verdi sana.
Sonra gönlüne bir kıvılcım düştü,
Kora çevirdi içini.
Pişmek, sonra da yanmak sularında peşine düştün devanın.

Sen dertlenmeseydin, devanın peşine düşmezdin.
Derdin, seni 'deva'nın iklimine çekti.

“Tatlı yaşayan acı ölür.”

Sen bundan şunu çıkar ki: Acı yaşayan tatlı ölür.
Derdin sana acılıktır.

Bu acılık seni sürekli dosta çağırır.

Derdin, dosttan ayrı kalışındandır.

Dosta kavuşamadığın için sürekli dertlenirsin.

Peki 'deva' bulmak için ne yaparsın?

Yanıp yakılırsın, yüreğinle, devayı hak eder bir berraklığa varırsın.

Kim gerçek dosttan daha çok haberliyse, onun bağı daha yanıktır.

Mecnun'un derdi onu çöllere düşürdü.

Mecnun, sevgilisinden daha çok haberdardı, onun için

daha çok uyanıktı.

Uyanık olan, dertlidir, dertli olan haberlidir.

Gönlüne sevgiliden kesintisiz haber gelmeseydi, yollara düşer miydi?

Mecnun'u çöllere düşüren dert, Leyla'nın saba yeliyle esip gelen kokusuydu.

Leyla'dan sürekli haberli olmayan, nereden onun derdiyle dertlenecek,

Yaka, yen yırtıp çöllere düşecek?

Sen, gerçek dosttan bana sürekli haberler gelsin diyorsan, Derdinden söz et bana, yanıp yakılmalarının dumanı nelere kadar çıkıyor, bunu söyle.

Kimin derdi çoksa onun koku alma yeteneği güçlüdür.

Öyleyse, dert kötüdür deme.

Dert devaya çağrıdır.

Aç olmayana rızık koşmaz.

Muhtaç olanın hâlini sorarlar.

Şems, çekti gitti, Aşk'ın beti benzi soldu.

Yalnızlık urbası kuşandı, cemaatten yüz çevirdi.

Ama hep böyle sürüp gitmezdi.

Çıkıp bu mânâ erini, gönül dostunu aramak gerek idi.

Aşk, dostlarıyla kalkıp Şam'a gitti.

Şam dediysek, üç beş günlük yol değil; aylar sürecek bir meşakkat seferi.

Zahirde meşakkat olsa da, batında aramadaki manevî lezzet var.

Şam günleri, arama, arayıp da bulamama hüznüyle geçti.

Artık Şems'in cismi olmasa da mânâsı Aşk'ın yolunu yordamını belirleyecek.

Hani, adam defineyi bulmak için kalktı dünyayı dolaştı ya.
Sonunda döndü geldi kendi harabesinde defineyi keşfetti.
Define senin içine tohumunu salmış, derinlerine köklerini
yaymış.

Onu uzaklarda arama, kendi içine bak.

Şems, dostuna vereceklerini verdi.

Artık içinden derin bir ayrılık rüzgârı geçtiğini hissetti.

Şu sebepten, bu sebepten kayboldu, gitti, demenin ne anlamı var?

Şems, Aşk'ın yüreğine bir ateş bıraktı gitti.

Bir ateş ki artık Şems'in varlığı kıvılcımı başlatmış; yokluğu ise ateşi harlandırmış.

Aşk'ın kalbindeki aşk nurları Şems'in kaybolmasıyla daha parlamış, iştihak denizleri daha coşmuştur.

Şems'in mânâsı

Şemseddin bulunamadı; ama mânâsı her yerdedi.
Ne var ki kaybedilen, artık hiç bulunamasa da ümit tamamen sönüp gitmiyor.

Bir gün ansızın çıkıp geleceği, gönlün murat ufkundan eksilmiyor.

Hani bir çocuk, annesinin öldüğünü kolay kolay kabul etmiyor, bir gün çıkıp gelecek diye hep bir beklenti ve ümitle yaşamak istiyor. Bunu gibi...

Aşk, dostunun bir gün çıkıp geleceğini hep umuyor. Bu yüzden her yandan haber sorup duruyor.

Kaybolan, çok büyük değerdedir ki onun uğrunda yapılacaklar, feda edilecekler de o ölçüde büyüktür.

Bir gün, adamın biri,
Çıkıp geldi heyecanla.

Ben Şems'i Şam'da gördüm, dedi.

Aşk, tarifsiz sevindi, kendinden geçti.

Yanında ne varsa bağısladı haberciye.

Ama heyhat, adam sırf menfaat için uydurmuş bu haberi.

Kendisine söylüyorlar: "Efendim, bu adam, doğru söylüyor olamaz; Şam'a gitmesi de mümkün değildir, ayrıca hayatında Şems'i görmemiş biri onu nasıl, nereden tanırl!"

Olsun diyor, Aşk; biliyorum zaten. Ben bu haberin yalanı-

na verdim verdiklerimi. Haber doğru olsaydı canımı verirdim.”

Kendinden geçti Aşk,

Şems'e doğru bir gönül yolculuğu başlattı.

Şems'e doğru yürümek, kutluluk göğüne kanatlanmaktır.

“Tebrizli Şems devlet kuşu, padişahın kutluluk göğünde yücelere doğru uçuyor da uçuyor.”

“Aşk bahçesinin parlaklığı da, güzelliği de Tebrizli Şems'tir; aşk ağaçlarını yetiştiren bahçıvan da odur!”

“Ben Şems-i Tebrizî'yi görünce eşsiz bir deniz oldum.

Görülmemiş bir inciyim, emsali bulunmayan bir hazineyim.

Benim için Şems-i Tebrizî bayramların en büyüğü olan “İyd-ı ekber” idi.

İşte ben o bayrama büyük bir kurban oldum.”

Gönül bir mağara, Tebrizli Şems de bir dost.

Bir dost için bu mağaranın zahmetine katlanmaya mecburum.”

Şems'in bedeni kayboldu yeryüzünde.

Mânâsı Aşk'ın yüreğinde neşv ü nema buldu.

Büyüdü büyüdü, Mevlana ufkunda çağların gönül ve ruh azığına dönüştü.

Hakk'ın tükenmez bir ırmağı gibi çağlara hayat sundu ki Şems'in cisminin kaybolmasının bir önemi kalmadı.

“Beden bakımından ondan ayırırım ama bedensiz ve cansız ikimiz de bir nuruz.

Ey arayan kişi! İster onu gör, ister beni. Ben o'yum o da ben.”

Fedakarlık ufku

Ey insan, ey varlık çölünde yeşermesi umulan!
Dünya hırsı, isteği, özlemi, bir örümcek gibi, senin etrafında sürekli ağ örmektedir.

Nefis yiyecekler, gösterişli giyecekler, kibir işareti makam mevki sevgisi, seni dünyaya bağlamaktadır.

Dünyaya 'dünya' kadar değer verip gerçek aşka yönelebilecek misin?

Gerçek aşk, fedakârlıktır.

Sevgiliye kayıtsız şartsız teslim olmaktır.

Varlık anlamını, bu gerçeğe bağlamaktır.

Çünkü aşk öyle bir anlamdır ki içine düşen varlık kendinden geçer, aşk ile anlanılır.

Aşkın anlamı anlamların anası.

Aşk, Yusuf 'a (a.s.) zindanı;

İbrahim'e (a.s.) azgın alevleri;

İsmail'e (a.s.) bıçağı;

Musa'ya (a.s.) dev dalgaları;

İsa'ya (a.s.) işkenceyi;

Bir ruh azığı olarak sevimli ve katlanılır kıldı.

Herkes aşk yolcusu olamaz şüphesiz.

Ama bu yolu yol biliyorsan, kendini acıya alıştırdı.

Acıyı bir gönül azığı bil.

El âlem dünya için meşakkat ovasındayken, sen aşka sa-

rıl, İlahî aşk yolunda meşakkatlere yüz çevirme.

Aşk fırtınalarını gönlün için talim fırsatı bil.

Gönlünü eşsiz bir güzele kaptıran döner mi aşkından?

Yol, bin bir tehlikeyle dolu olsa da,

Vücut, eziyet sularında çırpınıp dursa da,

Dünya halkı aşk ehliyle alay edip onu ayıplasa da

Gerçek âşık yolundan, davasından vazgeçecek değil!

“Mecnun’a sordular:

Adın ne?

Leyla.

Memleketin Neresidir?

Leyla.

Hangi kabiledensin?

Leyla.

Leyla’dan başka bir şey bilmez misin?

İçim Leyla, dışım Leyla, ruhum Leyla, gönlüm Leyla.

Başka ad, başka anlam bilmezem.”

Konya gurbet oldu gel gör

Ayakkabı insan için gereklidir; ama ayakkabısı dar gelirse insanın,

Ayakkabısız gezmek daha iyidir.

Ya, yerin yurdun sana dar gelirse ne olacak!

Şems çekip gidince Konya, Aşk'a gurbet oldu.

Gurbet, sila kokusu yaymaya başladı bu defa.

Çünkü dost, gurbetteydi.

Gurbetteki dost, gurbeti sila eyler.

Aşk, özleyip durur gurbeti,

Dostu gurbettedir çünkü.

“Gahi gurbet vatan olur, gahi vatan gurbetlenir.”

Senin yerin yurdun cennet gibi olsa da dostun gurbetlerdedir,

Bırak gitsin yeri yurdu, bu gül bahçesi dikenlik, bu cennet köşesi çilehanedir sana.

Ama bir gerçek var ki çileler çekilmezse gönül ufku ışıldamıyor.

Meşakkat sularında çırpınmazsa gönül, ölümsüzlük yurdunda müstesna bir yer edinmiyor.

Aşk kendini kuruyordu engin ufuklarda

Aşk, içindeki Şems'i yaşamaya durdu.

Aşk, yolculuğa başladığında küçük bir yolcuydu.

Belh'ten çıkıp geldi Rum diyarına.

Büyüdü, serpildi, cismani serpilmeye paralel ruh cephesi de gelişmeye durdu.

Zahirî ilimleri öğrendi, hamlığından soyunmaya başladı.

Babası, Bahaeddin Veled, Hocası Seyyid Burhaneddin, onu donattılar, sonra da pişirdiler.

Ama Aşk, bununla kalsa idi varlık âlemine bakan nazarları bu kadar keskin, bu kadar derin olmazdı.

Aşk, çağların yüreğine seslenen sesini, yanmak sularında edindi.

Yanmak mevsiminin ateşi, közü Şems.

İlahî aşk göklerine kanatlandıran iksirin özü Şems.

Şems gitti, Aşk aşkı yaşadı.

Gönlündeki derin aşk istidadını işlemeye durdu.

Aşk'ın gönlünü şerheylemesi, İlahî aşk ufuklarında yol alması için Şems'e ihtiyaç vardı.

Şems'in Aşk'a ihtiyacı da tecelli hakikatinin gereği idi.

Çıplak nazarla güneşe bakılmaz, perdeler gerek.
Tecellinin şiddetine naif gönül dayanmaz, kılavuz gerek.

“Göklerin yolu, senin içindedir.
Aşk kanadını çırp da uçmaya bak!
Aşk kanadı kuvvetlenince artık merdiven kaygısı, merdiven gamı kalmaz.”

Aşk'ın kanatları kuvvetlendi, artık merdiven gamı kalmadı.
Bir başına kanatlanıp burçları dolaşabilir Aşk.

Hikâye

Bedreddin Tirmizî isminde bir simyacı vardı.
“Mevlana” isminin hatırına Konya'ya geldi.
Sultan Veled'i gördü: “Ben dedi, basit madenlerden altın elde etme ilmini öğrendim.
Ulu kişiye ve talebelerine her gün bir dirhem altın vermek istiyorum.”

Haber Aşk'a bildirildi.

Bir cevap çıkmadı.

Birkaç gün geçti Bedreddin'in çalıştığı yere gittiler.

Altın hırslısı, uğraşıp duruyordu.

Onu görünce kalktı, hürmette bulundu.

Aşk, orada bulunan demir, bakır parçalarını bir bir eline aldı, Bedreddin'e uzattı.

Bu sıradan madenler elden ele geçerken birden mahiyet değiştiriyordu.

Bedreddin kendinden geçti, aman Allah'ım, bu kadar hızlı ve zahmetsiz, hem de firesiz nasıl altına dönüşebilirdi adı maden parçaları!

Niyet, altın değildi, şüphesiz, Bedreddin'e bir şeyler anlatmaktı.

Bedreddin'in şaşkın, perişan hâli bir açıklamayı hak ediyordu, dediler ki: "Ey Bedreddin!

Simya ile uğraşmayı bırak. Sen ahrete gidince, simya burada kalacaktır.

Öyle bir simya ile uğraş ki elde ettiklerin seninle beraber olsunlar.

Kalpten masivayı, Allah'tan başka her şeyi sök at, sana gerçek simyanın sırrı, formülü ayan olsun."

Simya ilmi manevî olmalı, maddî simyanın değeri kendi hacmi kadardır.

Sen gönlünü simya ile meyvelendirmedikçe bütün dünya senin olmuş, neye yarar!

"Ey âşıklar, ey âşıklar! Ben toprağı cevher yaparım.
Ey çalgıcılar, ey çalgıcılar! Sizin definizi altınla doldururum.
Toprak elimde altın gümüş oluyorsa,
Altın paranın fitnessi benim yolumu kesebilir mi?"

Yine buyururlar: "İsa gibi olan mürşit, senin bakır gibi vücudunu altın yapar.

Eğer altın ise cevher yapar. Cevher ise daha güzel bir şey yapar."

Alelade bir insan, kâmilin elinde seçkin biri hâline gelebiliyorsa, bu, bakırı altın etmekten daha zor ve değerli değil midir?

Her şey aşk ile!

Kömürü elmas,

Demiri altın etme sırrı aşktadır.

Birkaç damla gözyaşı dökersen karşılığında önünde cennet bahçeleri serilir.

Beden meşakkatinden dolayı yükselen ahlâr, sonunda sa-

hibine ne mevkiler, ne makamlar bağışlar!
Aşk gelir, gönle ebedilik nameleri bağışlar.
Bundan daha iyi simya mı olur!

Gönlünü dünya isteklerinden arıt, aşk ordusunun bir neferi ol, bedeninin, şeklinin, renginin ötesine sıçra, aşk âlemindeki ebedî birliğe er.

Aşk, gönülde şimşek gibi çakmadadır.
Aşkın nuru olmasaydı ne yollar aşılır, ne çöller geçilirdi.
Aşkın zerresi, kuru dalı yeşertir, çorak toprağı canlandırır.
Maddenin kördüğümünün tek çözümü aşktadır.
Altı yönden de kuşatılmış varlık, aşkın kanatlarıyla maddenin bütün engellerine meydan okuyabilir.

“Aşk taşın gönlünden su fişkırtır.
Aşk gönül aynasındaki tozu, toprağı giderir.”

Sen aşkın gücüne inan, aşk seni yüceltsin.

Alemdeki bunca işin, hareketin, deveranın bereketi aşktan.

“Aşk imam olunca, binlerce mescit cemaatle doldu, taşıtı.
Minarelerden “Namaz uykudan hayırlıdır!” sesleri gelmeye başladı.”

Alemin temeli, direğı aşk.
Aşk olmasaydı, hiçbir şey kurulup dizilmezdi.
Kuru emirlerle hangi irade, hangi istek başını doğrultabilir?

Gerçek aşk, ilahî esriklik.
Gerçek aşkın havası, kokusu, rengi, âşığa, hiçbir maddî azığa, nimete ihtiyaç duymadan kendinden geçişin, sınırsız

lezzete erişin sırrını bağışlar.

“Bizim, sarhoş olmamız için, şaraba ihtiyacımız yoktur. Meclisimizin neşelenmesi için çenk ve rebab da istemeyiz. Biz gönül alıcı bir güzelin yüzünü görmeden, hoş sesli çalgıcıyı dinlemeden, mest olmuşuz, kendimizden geçmişiz.”

Hayat sınamalarla doludur

Selçuklu Sultanı Rükneddin, Mevlana'ya birkaç kese altın gönderdi.

Lütfen bunu kabul buyursunlar, diye rica etti.

Bir talebe arz etti altınları.

Aşk, bir hikmete pencere açmaktaydı: “Beni gerçekten seviyorsanız bu altınları dışarıdaki çamurun içine atın.” buyurdu.

Bunu emir telakki ettiler talebeleri, derhal çamurun içine attılar altınları.

Çevreden bazı insanlar koştu altınları kapmaya.

Çoğunu topladılar toplamasına da üstleri başları berbat olmuştu.

Aşk, talebelerine döndü: “Bu altınlar, dedi, gördüğünüz gibi, dünya ehlinin üstünü başını nasıl kirlettiyse

Ahret ehlinin de kalbini bundan daha kötü karartır.

İnsanı günahlara, gaflete sevk eder, ibadetten alıkor.

Beni yanlış anlamayın, dünya için çalışmayın, demiyorum;

Dünya malının muhabbetini kalbinizden uzak tutun, diyorum.”

Görünen kirler, paslar temizlenebilir de ya gönüldekiler, ruhtakiler!

“Gündüz, güzelim güneşin yüzünü gördün;

Batış çağındaki ölümünü de an.

Bu güzel çardakta dolunayı gördün;
Bir de ay sonundaki iştihak çekişine, özleyip üzülüğüne bak.
Bir çocuk, güzellikle halkın efendisi kesilir;
Fakat günler geçince kocar, bunar, halka rezil olur gider.
Gümüş bedenli güzeller seni avladı ya;
İhtiyarlık yüzünden pamuk tarlasına dönen bedenleri
de seyret.

Ey yağlı, ballı yemekleri gören,
O yemeklerin artığını bir de ayakyolunda gör.
O pisiğe, nerede senin o güzelliğin de;
Tabakta durduğun zamanki tadın, o tazeliğin, o ko-
kun nerede?

O da sana der ki o, bir yemdi, ben de o yemin tuzağıydım,
Sen avlanınca yem gizlendi.
Nice parmaklar vardır ki ustalar, düzgünlüğüne gıpta
ederler;

Ama sonunda o parmaklar titremeye başlar.
Can gibi mahmur göz, görürsün ki sonunda görmez olur;
O gözden sular akar.
Aslanların safında yürüyen aslan yiğit,
Sonunda bir fareye av olur gider.
Çevik, ileriye görür, sanatkâr,
Sonunda kart eşeğe döner, bunar.
Misk kokuları saçan, akıllar çelen kıvrıkcık, simsiyah saçlar,
Sonunda boz eşeğin kuyruğuna döner.
Önce oluşunu, açılıp saçılarak meydana gelişini bir
hoşça seyret,

Sonunda da o rezilliğini...”
“Sen, Allah aşkı uğruna tacını tahtını terk eden
İbrahim Edhem hazretlerini bırakmışsın da sana, ateş
gibi bir dünya hırsı musallat olmuş, seni çekip götürüyor.”

Kulluktaki lezzet

“Bazılarına, Allah'a kulluk öyle tatlı gelir ki padişahlık onların gönlüne soğuk gelir.”

Hani, İbrahim Ethem, -Allah ondan razı olsun-
Padişahken ava çıkmıştı
Bütün maiyeti de onunla birlikteydi.
Birden bir ceylan göründü ağaçların arasından
Ceylan ki ne ceylan!
Nazlı nazlı süzülerek gözden kayboluverdi.
İbrahim Ethem, ceylanın arkasından sürdü atını,
Atını o kadar sürdü, o kadar sürdü ki,
Yanındaki askerler onu takip edemez oldular.
Atı kan ter içinde kaldığı halde, koşturmaya devam etti.

Nihayet ceylan durdu, İbrahim Ethem'e doğru döndü,
Ona bakmaya başladı.
İbrahim Ethem ceylana iyice yaklaştı,
Bir şey yapmadan onu seyretmeye başladı.
Sonra yayını gerip onu tam vuracakken
Ceylan o an dile geldi: “Ey koca padişah, ey büyük insan!
Sen bu iş için mi yaratıldın?
Allah, sana bu aklı, bu gözleri,
Bu gücü kuvveti beni avlaman için mi verdi?”

Farz et ki beni avladın,
Eline bir ceylan gövdesinden başka ne geçecek?”

İbrahim Ethem bunları duyunca
Bir çığlık koparıp kendisini yere attı.
Bulduğu yerde bir çobandan başka kimse yoktu.
Çobanı yanına çağırdı, ona yalvardı.
Bak, dedi padişahlık elbiselerim, atım, şu altınlar,
Hepsi, hepsi senin olsun.
Şahit olduğun bu durumdan kimseye söz etme.
Bana şu abanı ver ve beni unut.”

Abayı çobandan alıp giydi ve yollara düştü...

İbrahim Ethem'in istediği neydi,
Allah'ın istediği ne?
İbrahim Ethem, av peşindeyken kendisi av oldu.

Allah ezeli, ebedî avcıdır.
Bahtiyar kullarına eşsiz nasipler dağıtmak için nice fırsatlar yaratır.
Bu yolda nefis ve şeytana nice tuzaklar kurar.

İbrahim Ethem, ceylan avlamak istedi
Yüce Allah, onu bir ceylan ile avladı.
Bil ki bu dünyada yalnız O'nun dilediği olur.
Murat O'nun mülküdür, maksatlar O'nun uyuğu.

Allah dilerse ne avcı kalır ne av kalır,
Av da avcı da O'nun kulu, kölesi olur.
Bu dünyada onurlu ve ebedî bahtiyar bir kul olmak dilersen
Öyle avlar peşinde ol ki eline ebedî azıklar geçsin!

“Bu dünya pazarında sermaye, altındır; oradaki sermaye ise aşktır, yaşlı iki gözdür.”

“Bir büyücü karı olan dünya, pek bilgiç bir kadındır; onun büyüsünü çözmek, halkın harcı değil.

Akıllar, onun düğümünü çözebilseydi Allah, peygamberleri yollar mıydı hiç?”

Bu dünyadaki işlerimiz kulluk sıfatına yakışır olsun diye bize rehberler gönderilmiştir.

Sesimiz pekişsin, ehilleşsin, gerçek bir kula yaraşır güzellik kazansın diye kılavuzlar gerek.

Kılavuz ne diyor: “Dünyanın lütuflarda bulunması, yaltaklanması hoş bir lokmadır ama az ye o lokmayı; çünkü ateşlerle dolu bir lokmadır o. Ateşi gizlidir de tadı meydandadır; fakat dumanı işin sonunda belirir.”

Bir rüyadan farksız şu dünyada geçici şeylere bağlanmak, bir kuyuya hapsolup kalmaktır.

Hani solucan çamurda yaşar, halinden memnundur, başka dünyalardan haberli olmadığı için mutlu görünür.

Dünyayı, görüp yaşadığı karanlık kıvrımlardan ibaret sanır; oysa başka âlemlerin farkına varsa ve bu âlemlerin tadından haberdar olsa...

“Dünyaya gönül verenlerin, bu yüzden can gözleri kördür; çünkü onlar, balçıktaki acı, tuzlu suyu içerler.”

Sema'nın vecde dönüşmesi

Sema yalnız intizamlı bir dönüş seyri midir. Emir almış seyyareler gibi dönüp duran şu bedenler nasıl bir cazibe kanununa tutulmuşlar ki dönme zahmetini rahmet olarak görmekte-dirler!

Kâinattaki bütün gezegenler, uydular, yıldızlar bir çekim kanununa tabidir.

Her şey döner ve bir aşk üzere görevini icra eder.
İlahî ışıltı olmasaydı, hiçbir varlığını koruyamazdı.
İlahî ışıltı olmasaydı, hiçbir varlık olamazdı.

Sema, kendini O'nun yörüngesine katma iştiyakıdır.

Hakikate yönelmiş gönül, kendi varlığını, kendi varlığına ilişkin bütün talepleri, arzuları, hazları o muhteşem dönüş ikliminde savurur atar. Kendinden geçer, tamamen göklerin çağrısına kenetlenir.

Bu gök çekimli dönüş, semazeni kendi varlığından boşaltır, ilahî varlıkla doldurur.

İlahî varlık, gönlü bir sevgi evreni hâline getirir. Semazen döndükçe, bütün yönlerin, bütün hadlerin kendisine ihtar ettiği insaniyet mertebeleriyle tanışır.

Bütün yönlerden kokulanan, tatlanan gönül sahiplerini kucaklama ve hamiyet duygusuyla donanır.

Bir ayağı kendi merkezinde, diğer ayağıyla yetmiş iki milleti dolaşır. Kalp üzre, aşk üzre.

Sema, nefsin taleplerini bir bir silerek o iştıyak sularında kemal saflarına kanatlanmaktadır.

Semazen hırkasını çıkarır, mânen ebedî âleme doğar; orada ilerler...

Başındaki sikkesi mezar taşını hatırlatır, sen fanisin unutmama, der.

Sırtındaki tennuresi, âdeta nefsinin kefenidir.

Semazen kollarını çapraz bağlayıp, birlik sırrına işaret ettikten sonra sağ elini göğze kaldırır, sol elini yerde tutar, böylece Hak'tan alıp halka dağıtmanın sembolü, vesilesi olur.

Hep sağdan sola, kalbin ritmine göre, kalbi merkez bilerek yapılan dönüşler, bütün varlıkları aşkla kucaklamanın derinden vuran coşkusu sayesinde.

Efendimize na'tla başlar sema. Sonra 'ol' emrinin remzi, kudüm. Sonra, her şeye can veren 'nefha-i İlahîye'yi temsil eden ney taksimi. Sonra üç kere selamla birlikte peşrev eşliğinde dairevî yürüyüş, şekilde gizli, ruhun ruha selamı. Sonra, siyah hırkanın çıkarılıp hakikate doğma mevsimi, şeyh efendinin elini öpüp, sema'a izin alma. Ve aşk ile coşku ile manevî yolculuğa kanatlanması.

"Sema' nedir? Gönüldeki gizli erlerden haberler almaktır. Onların mektupları gelince garip gönül, dinçelir, rahata kavuşur.

Bu haberler rüzgârıyla, akıl ağacının dalları açılır, uykudan uyanır. Bu sarsılışla beden, darlıktan kurtulur, genişler, huzura kavuşur.

Bedende tuhaf, görülmemiş bir tatlılık başlar. Ney sesinden, mutribin, çalgıcının dudaklarından dile, damağa hoş, manevî zevkler gelir.

Dikkatle bak da gör, şu anda sema edenlerin ayakları altında binlerce gam akrebi ezilmede, kırılıp ölmede. Binlerce ferahlık ve neşe hali aramızda kadehsiz dolaşmada, bize mânâ şarabı sunmadadır.

Her taraftan bir Yakub, kararsız bir halde, neşeyle kalkar, sıçrar. Çünkü burnuna Yusuf'un gömleğinin kokusu gelmedir.

Canımız da; "Ona ruhumdan ruh üfürülmüştür" sıyrıla dirilmiştir. Bu ruh üfürülüşünü, yemeye, içmeye benzetmek doğru değildir çünkü bunun bedenle ilgisi yoktur.

Mademki bütün yaratılmış varlıklar, surun üfürülmesiyle haşrolacaklar, surun üfürülmesinin zevkiyle ölümler uykularından uyanacaklar, sıçrayıp kalkacaklardır; sen de "ney" in fer-yadıyla uyan, kalk, kendine gel!

Sema' musıkîsinin tesirine kapılmayan, dönüp, buz kesilen, ölüp yok olanlardan da aşağı olan kişinin toprak başına olsun! Çünkü o, gerçek bir insan değildir. Gezip dolaşan bir ölüdür.

Sema'ın kadehsiz verilen bu helâl şarabını içen beden, bu şarapla mest olan gönül, ayrılık ateşinde kavrulur, pişer, tam olgunlaşır.

Gayb âleminin güzelliği, söze sığmaz, anlatılamaz, övülemez. Onu görebilmek için ödünç olarak binlerce göz al, binlerce göz!

Senin içinde öyle parlak bir ay vardır ki, gökyüzündeki Güneş bile ona: "Ben sana kulum, köleyim." diye seslenip duruyor."

Her sema' önceki hâlden eser bırakmayan bir manevî sarhoşluk sofrasıdır.

Hikâye

Gazneli Mahmut'a çok güzel bir at hediye edilmişti.

Sultan, bayram günü bu ata bindi.

Bütün halk atı görmek için dışarıdaydı.

Yalnız bir sarhoş, evinden çıkmamıştı.

Onu da dışarı çıkmaya zorladılar: "Sen de gel bu denizati-tını gör,

'Bu, rüzgârın ikiz kardeşi'nin maharetlerini seyret." dediler.

Bir fili züccaciye dükkânına soktular kısacası.
Sarhoş, ne kadar, beni kendi halime bırakın,
Bana ne attan mattan, dediye de,
Onu zorla dışarı çıkardılar.
Dışarı çıktı çıkmasına da kendine hâkim olacak mıydı?
Sultan tam sarhoşun bulunduğu kalabalığın önünden
geçerken,

Sarhoş kendini tutamadı, bağırmağa başladı: “Peh, bu atın
benim gözümde bir kuruşluk değeri yok! Şimdi bu at benim
olsaydı, onu bir eğlence meclisindeki şarkıcıya bağışladım.”

Sultan Mahmut, çok hiddetlendi.

Hemen adamlarına işaret etti,

Sarhoşu derdest edip zindana attılar.

Aradan birkaç gün geçmişti ki,

Sarhoş bir yolunu bulup Sultan’a: “Benim ne suçum vardı,
boş yere bu zindanda, çürüyüp gideceğim.” diye haber gönderdi.

Sultan sarhoşu huzuruna çağırttı: “Ey edepsiz sersem,
dedi, sen bayram gününde, tam da halk coşku içindeyken o
sözü nasıl söyledin? Atımı kötüleyerek benim itibarıma nasıl
dil uzattın?”

Sarhoş, -gerçi artık sarhoş değildi-

İçki içmemek için de tövbe etmişti.

Ey âlem padişahı!

O sözü ben söylemedim, dedi,

O sırada sarhoş bir adamcağız,

Yolun kenarında duruyordu,

İşte o söyledi ve gitti.

Şimdi ben o adam değilim,

Akıllı, anlayışlı biriyim artık.

Sultan adamın cevabını beğendi,

Ve onu affetti.

İnsan, dünya işinde de ukba işinde de,
Başka başka hâller üzere olabilir.
Her hâlinin kendi zamanı içinde
Bir anlamı, bir karşılığı vardır.

Gece karanlığında aynanın sesi soluğu çıkmaz da,
Güneş ışıttı mı dört yanı, aynanın keyfine diyecek yok!
Aynayı, geceleyin neden ses vermiyor diye kötüleme de
gündüzü bekle!

Gönül ehlinin hâli de türlü türlüdür.
Onun değişip duran davranışlarını,
İçinde kabarıp duran suların coşkunluğuna hamlet de
yanlışa düşme...

Şeyh Selahaddin Zerkûbî, Konya civarında balıkçılıkla
geçinen bir aileden.

Gençliğinde Seyyid Burhaneddin'in sohbetlerine katılmış,
olgun bir insan.

Ümmi olmasına rağmen, ukba haberlerine karşı gönlü
uyanık biri.

Şems'in sohbetlerine de katılmış bu gönül eri, Şems'in ilk
gelişinde hücrelerini altı ay boyunca iki gönül dostuna tahsis
etmiş, onlara hizmet etme mutluluğuna ermiştir.

Konya'da kuyumculuk yaptığı için kendisine 'Zerkub' de-
nilegelmiş.

İki dost zaten tanışıyorlar; ama Mevlana sevgisinin gönlü-
nü tamamen kaplamasında tatlı bir hatıranın etkisi büyüktür.

Aşk bir gün yakınlarıyla kuyumcular çarşısından geç-
mektedir.

Selahaddin Zerkubî'nin dükkânının önünden geçtikleri sırada içeride varak yapmak için altın dövülmektedir.

Şeyh Zerkubî ve çırakları âhenkle varak döverlerken bu ses manevî bir çağrı gibi tatlılaşır. Aşk, cezbeye gelir. Vecd içinde sema'a başlar.

Zerkubî, içeriden farkına varır coşkulu sema'ın, çekiç sesleri daha bir ahenge bürünür.

Demek, coşku duymak için âlemde sayısız vesile vardır.

Aşk döndükçe çekiç seslerine âhenk, coşku katılır.

Çekiç sesleri sürdükçe varakların kıvamı kaçar, iyice incilir, varak olmaktan çıkarlar.

Selahaddin Zerkubî, varakların bozulmasına aldırmaz, işçilerine devam etmelerini emreder, dışarı fırlar...

Kendisi bu sema' sofrasından ilk defa bu kadar muazzam bir feyz almışlardır.

Buna vesilelik ettiği için Aşk'ın ayağına kapanır.

Şeyh Selahaddin ballar balını bulur ki artık altının ne kıymeti var!

Aşk, dünyadan, mal-mülkten, kendinden vazgeçmiştir.

O'nun bahçesinden sonsuzluk gülleri devşiren, bağı bostanı neylesin?

Mecnun'un da sınırını aşan, Leyla'yla neden oyalansın?

Altı yönün de ötelere uzanan, dünyadaki yönlere neden muhtaç olsun?

Cezbe ve iştiyak doğuran bambaşka bir ateşe tutulana dünyadaki köz, ateş ne yapsın?

Kıyısı bulunmayan deryaya gark olan, dünyadaki deryaları neylesin?

Ebedî aşkı bulan, dünyadaki bölük pörçük aşkları ne yapsın?

Gözü, gönlü eşsiz biriyle şerbetlenen, dünyadaki güzelleri neylesin?

Dost bir sığınaktır

Aşk, Şems'ten ümidini kesince onu gönlünde yaşadı.
Gözden irak olan, gönülden irak olmasın, diye dostunun hatıralarına hep bağlı kaldı.

Lakin hayat devam ediyor, yeni şeyler yapmak, yeni şeyler söylemek lazım.

Şeyh Selahaddin Zerkubî'yi kendisine dost, hemdem seçti.

Aşk, gönlünü sükûna erdirecek bir dost buldu.

Gemi için liman gerek,

Yürek için dert ortağı, sığınak gerek.

Artık iki dost arasında yeniden bir mânâ sofrası kurulmuş oldu.

Bu manevî bağla birlikte bir de maddî bağ kuruldu.

Selahaddin Zerkub'un kızını, ki Aşk ona 'benim sağ gözüm' derdi. Sultan Veled'le evlendirdi.

"Dostlar gönül yurdu, eminlik ülkesidir."

Dost, dostun görüşünü, duyusunu artırır.

Gerçek dostla eş olan, onun ışığıyla ışıklanır; kokusuyla donanır.

Ölümsüz dostun arkadaşı ölümsüz olur.

Selahaddin Zerkûbî, Aşk'la dost oldu da ondan bir ışık edindi.

İki dostun dostluğuna diyecek yok da haset kumkuması bu defa Şeyh Selahaddin'e yöneldi.

Bu dostluğu kıskananlar, ümmi biri irşad makamına na-

sıl layık görülür, diye dedikoduya başladılar.

Selahaddin Zerkûbî kendi nefsinı sıfırlayan bir cevap verdi: “Mevlana beni herkesten üstün tutmak için seçmedi, benim apaçık bir görüşüm, bir üstünlüğüm yok!

Ben sadece bir aynayım, maharet aynada değil, aynaya yansıyan görüntüde, aynanın parlak olması önemlidir; ama asıl hüner, aynaya bakan simada.

Mevlana beni bir üstünlüğüm olduğu için seçmedi.

Ben onun sadece aynasıyım, gönül yoldaşyım; âciz bir yoldaş.”

Bu tevazu ve mahviyet tavrı densizleri birazcık susturdu.

Lakin beşer fani.

Bu dostluk bin iki yüz elli dokuz yılına kadar sürdü.

Şeyh Selahaddin hastalandı, ebedî âleme göçtü.

Aşk, bu ayrılıkla da sarsıldı. Gönül yeni hicranlarla yoğruldu.

İç âlemi bu yoğruluşla daha bir genişledi.

Gönül gökleri daha bir açıldı, parıldadı.

Demek, her acıda, her hicranda, her ayrılıkta ruh ufkuna yakınlaştıran bir esrar var.

Her meşakkatte gönül göklerine kanatlandıran ihsanlar var.

“Dünyada bulunan her şeyin canı aşk değil midir?

Aşktan başka ne varsa hepsi de fani, hepsi de ölür gider.

Dünyada ebedî olarak kalan ancak aşktır!

Biz aşkı bulmak için kendimizi de terk edelim, yakınlarımızı da.

Zaten bize yakın olanlar, bildiklerimiz, tanıdıklarımız şimdi bize hep yabancı oldular.”

Mesnevi ufku

Selahaddin Zerkûbî, vefat edince Çelebi Hüsameddin, Aşk'ın gönlüne yol buldu.

Zaten bilişiyorlardı, 'Çelebi' lakabını kendisine Aşk vermişti.

Ahi şeyhi olan babasını gençliğinde kaybetmiş olan Hüsameddin, zamanın bütün ulu kişilerinden yakın himaye ve ilgi görmüş; sonunda en büyük bağlılığı Aşk'a duymuştur.

"Seni tanımadan önce, gece gündüz aşk masalları okurdum. Şimdi senin aşkınla ben kendim masal oldum."

Çelebi Hüsameddin, Aşk'ın gönül ikliminde kedinden geçti.

Bütün kayıtlardan kurtuldu.

Gönülsüz, elsiz, dilsiz... bağlandı Aşk'a.

Bir bağlılık ki gönlüne hiçbir suyun söndüremeyeceği bir ateş bıraktı.

Sözleri, tavırları, hâlleri aşk kesildi.

Aşk ateşinden bir şaşkınlık geldi ki kendisine bütün varlığı incilendi.

Aşk, bu inci varlığı kendisine hemdem ve halife seçti ve dostlarına dedi: "Ona baş eğin, önünde acizcesine kanatlarınızı yere gerin! Bütün buyruklarını yerine getirin; sevgisini canınızın ta içine ekin. O rahmet madenidir, Allah nurudur."

Sultan Veled der ki: "Bütün dostlar, onun lütuf suyuna

testi kesildiler.

Şems'e ve Şeyh Selâhaddin'e yapmış oldukları aşağılık hareketlerden kurtulmuş, edeplenmişlerdi. Haset etmeden Çelebi Hüsâmeddin'e itaat ettiler.”

Sipehsalar Ahmed Feridun: “Tevhid ehlinin büyüklerinden evliyanın övüncü Hüsameddin Çelebi, ilahî nurun mazharı, zamanının Bayezidi idi. Müridlerinin başıydı, zahir ve bâtın mücahedede olup vera' ve takvada aşırı gider, çok riya-zet ederdi. Son derece edepli idi hep mücahede halindeydi. Güzel ahlakı ile kalplerdeki sırları bilirdi. Öz ve manalı konuşur, din meselelerini kolaylıkla çözüverirdi.”

Bu beraberlik tam on beş yıl sürdü. Aşk'ın irtihalinden sonra da Çelebi Hüsameddin dokuz yıl pirinin postuna oturdu.

Aşk'ın ifadesiyle “hakikatler memesinden mânâlar emip çıkaran Çelebi Hüsameddin” Mesnevi'nin yazılmasında en büyük teşvik sahibi.

Sipehsalar Risalesi'nde: "Hakikatte Hüdâvendigâr Hazretlerimizin tam mazharı Çelebi Hüsâmeddin idi ve bütün Mesnevî-i Şerif onun ricası ile yazılmıştır. Bütün tevhid ve aşk ehli, kendilerine bahşedilen Mesnevî'nin yalnızca yazılması hususunda, kıyamete kadar Çelebi Hüsameddin'e teşekkür et-seler, yine şükran borçlarını ödeyemezler." denilmiştir.

Aşk'ın: “Gökyüzünün merdivenidir bu söz; kim bununla çıkarsa gökyüzünün damına ağar.” dediği mesnevi, bin iki yüz elli dokuz yılında yazılmaya başlanmıştır.

Şems'in kaybolmasından, Selahaddin Zerkûb'un vefatından sonra Aşk, durulmaya başladı.

Coşkun ırmak, yeşertip bereketlendirecek bir yatağa kavuşuyordu.

Duygular, düşünceler, bir baraj disiplinine kavuşuyor.

Ayrılıklardan pişe pişe gönül, istiğna makamına eriyordu.

Bu coşku, bu verim iklimi, 'divan'ın sınırlarını genişlet-

miş, onu Divan-ı Kebir eylemişti.

Çelebi Hüsameddin, Aşk'ın pervanesi, şevk-coşku kıvılcımı.

Dostunu sürekli yazmaya teşvik eder.

Kaynaktan daha fazla su sızсын da gönülleri yeşertip süslesin diye sürekli gayrettedir.

Çelebi Hüsameddin'in gönlüne bir meyil düştü. Şimdiye kadar hep rübai, gazel ülkesinde at koşturuldu. Ve bu, büyük bir yekûna ulaştı. Neden Mantıku't-Tayr, İlahinâme gibi bir mesnevi yazılmasın!

Önce kendi içinde yaşadı bu fikri Çelebi, sonra kadim dostuna açtı: "Sultanım! Gazel tarzında birçok şiirler tanzim buyurdunuz. Bir mesnevi yazarsanız bu eseriniz âşıkklar için şevk kaynağı olacaktır."

Aşk, tebessüm etti, kaç gündür zihnini meşgul ettikten sonra billurlaşan beyitleri sarığının kıvrımından çıkardı Çelebi Hüsam'a gösterdi. Mesnevinin ilk on sekiz beyti.

Deryanın nümûnesi, özeti.

Çelebi'ye uzattı elindeki varakı ve oku dedi.

Çelebi ilk beyti okudu:

"Bişnev in ney çün şikâyet mikûned

Ez cüdayiha hikâyet mikûned"

Mesnevi'nin ilk on sekiz beyti

Çelebi Hüsameddin, beyitleri peşi sıra okudukça coşup heyecanlandı. Sevinçten gözyaşları dökmeye başladı: “Ey eşsiz hünkârım, gönülden arzularım ki bu beyitlerin devamı gelsin, bu mânâ filizleri sonsuzluğa uzanan bir yeşermeye dursun, gönüller bu sofradan nasiplensin.”

Aşk'ın cevabı: “Çelebi, sen yazmayı kabul edersen, ben de söylerim.”

Çelebi, canla başla bu işe hazırdır.

Aşk, coşku sularında söyleyecek; Çelebi tahrir eyleyecek.

Gönül ikliminden gelen nağmeler, dil kıvamında sayfalara doluşmaya başladı...

Bişnev in ney çün şikâyet mîkûned Ez cüdâyîhâ hikâyet mîkûned

Bu neyi dinle, bir derdi bir şikâyeti var.
Ayrılıklardan hikâyeler anlatıyor.

Ney sensin ey nefsim!
Yokluk yurdundan gelirsin, için bomboş.
Sermayen yok.
Rabb'inin adıyla donanıp kuşandın.
O'nun tasarrufuyla çağlayıp coşarsın.
O'nun rahmetiyle donanıp kuşanırsın.

Senin gönlüne; hasret, arayış, meltemini doldurmasaydı nereden bu kadar yanık nağmelerle yüreklere işlerdin?

Hakk'ın tasarrufu olmasaydı ne gözün görür ne kulağın işitir ne burnun koku alır ne dilin söz söylerdi.

Mucizeyi gör, duy, anla ki: "Dil denen et parçasından hikmet seli ırmak gibi akıp duruyor, adı kulak olan deliklerden giriyor da meyvesi akıllar olan can bağıını suluyor."

Demek, can bağıının sulanıp neşv ü nema bulması, 'işitmek'le olur.

Demek, bağı yanıkların nağmeleri, işitmek yoluyla gönülleri çoşturup kaynatır.

Ney, dinleyenlerin kalbine rikkat verir, aşk ehlini coşkuya sevk eder; gönülleri sözsüz, kelimesiz, kendinden geçirir.

"Ney sesini dinle! Aslında o ses ney'in değildir. Ona üfleyenin duygularının ney'den duyulan nağmeleridir. Sen aşk şarabını içmeye bak! Gam kendi derdine düşmüş, çırpınıp duruyor."

Ney sensin ey nefsim!

Yanık yüreğinden kopup gelen dipsiz çığlıklar öyle ayrılık, hüznün hikâyeleri dillendirir ki bunu işitenler varlık hikmetlerinin öz ülkesinden haberler alırlar.

Sen neyin sızlanışını sıradan bir şikâyet mi sanırsın ey nefsim!

Ney daha büyük yanırlara, haykırırlara ermek için irili ufaklı feryatlar koparmaktadır ki büyük sulara kavuşabilsin.

Bütün dereler, çaylar, ırmaklar okyanus düşüyle çağlamıyor mu?

Ayrılıkların harmanında biriken bu hikâyelerden yükselecek şikâyetler, ebedî dostluk iştiyakını dillendirmiyor mu?

"Kez neyistan" sözünü kamışlıktan kesilen bir kamış olarak, sadece görünen yanıyla alırsan neye ulaşabilirsin? Ama

gerçek âlemden, ölümsüzlük yurdundan koparılış olarak anlarsan bunca inlemelerin, iştihakların, özlemlerin asıl sebebini içinin derinliklerinde hissedersin, bu da senin gerçek bir hakikat yolcusu olduğunun delili sayılır.

Mesnevi'nin "dinle" diye başlamasında da büyük hikmetler vardır.

Beden, mide yoluyla beslenir, gönülle ruh da kulak yoluyla. Dinlemeyen söyleyemez.

İnsanın dünyaya ilk teşrifinde de önce yaptığı şey, dinlemektir.

Bebek, bir vakit dinleyip sözü, mânâları kendi içinde bir kıvama erdirdikten sonra konuşmaya başlar.

Sağır olan, dilsiz de olur.

Senin bu söylediklerin, bülbül gibi şakımaların, kalemin-den inci gibi dökülenler nasıl oluştu?

Kulakların gönül topraklarına mânâ tohumcuklarını serpip durmasaydı nereden biriktirecektin bunca hikmeti, bunca aşk, muhabbet sözlerini?

Dinle, dinle ki söyleyebilesin.

İlk emri 'Oku!' olan bir inancın insanısın.

'Dinle!' 'Oku!'nun kardeşidir.

İkisi de gıdadır, besindir.

İster oku, ister dinle iki durumda da gönlüne, ruhuna duygu, düşünce, irfan, marifet cevherleri yağıp durmuyor mu?

Kez neyistân tâ merâ bübrîdeend Ez nefîrem merd ü zen nâlîdeend

Ney der ki, beni kamışlıktan kestiklerinden bu yana, kadın ve erkekler benim inleyişlerimden etkilenmiş, benim gibi inlemişlerdir.

Neyi sazlıktan kestiler.

Orada kesret içinde bir hayat sürerdi.

Kökü topraktan gıdalanır, sadece cismi gelişir pekişirdi.
Ama cismin gelişmesi gönül için, ruh için nedir ki!
Neyi kamışlıktan kopardılar.
Hiçbir şey olmadığını anlamaya başladı böylece.
Rabb'in esrarıyla dolarsa neler neler olabileceğini kavradı.
Aslında ney kesret yurdundan koparıldığı için değil; bun-
ca yıldır Yüce Varlık'tan nasıl ayrı kalmışım, diye yanıp yakıl-
maya başladı.

Kamışın ayağı dünya toprağına bağlı idi ki cismaniyetin
geçici hazzında gömülü kalmıştı.

Kulağına bir şeyler fısıldandı ki gönülleri ötelere irtibat-
landırarak inleyişler edinebildi.

Ey nefsim!

Sen de cismani hazlardan, o kesret mezbeleliğinden kop-
mayı göze almaz mısın?

Bir hiç olan varlığını O'nun anlamıyla, esrarıyla doldur-
maz mısın?

Sonra da: "Eyvahlar olsun, ben neden bunca ve bu kadar
gerçek varlıktan ayrı yaşamışım!" diye sızlanmaz mısın?

Neyin 'nale'leri kâmillerin, ariflerin beyanlarıdır.

Kâmil insanın her sözü hakikat âleminden incilerdir.

Bu sözlerden erkek de kadın da nasiplenir.

Yetkinler de yetersizler de bu sözlerin parıltılarından gı-
dalanır.

Herkes kendi kemaline göre alacağını alır. Heybesinin bü-
yüklüğüne yükünü yüklenir.

Şu hakikat: Cismaniyet ne kadar kabarırsa kabarsın, ruh
derinden derine bu ayrılığı hatırlar.

Can evinden duyar bunu sürekli.

Her ruh, aslında 'elest' beraberliğini de oradan ayrılıp

dünya yüzüne gelişini de asla unutmaz.

Dünyadaki doyumsuzluklar, kararsızlıklar, kanaatsizlikler, huysuzluklar ve arayışlar hep bu ayrılığın derinden vuran dalgalarından peyda olur.

Sen, şu cismaniyet âleminde bir vehimden ibaret varlığını sıfırlarsan, Hakk'ın sıfatlarının mazharı olursun.

Ama bir kuruntudan öte gitmeyen varlığını cahilce bir iddiayla nazara verip durursan benlik çamurunda boğulup gidersin.

“İçimiz ney gibi bomboş, saki üflüyor da söylüyoruz. Yoksa biz söz söylemek istemeyiz.”

De bakalım; içi boş kamyş mı ses çıkarır, için dolu kamyş mı?

Öyleyse içini dünyadan boşalt da bütün gönüllere ukba meltemi sun.

Öyleyse değersiz varlığını sonsuz kudret eline teslim et ki sonsuzlaş!

Senin 'öte' edalı varlığından, kadın-erkek, uhrevî esin-tiler duyacak, yanık sedanla ayrılık sularında, büyük vuslat için yanıp yakılacak, Dost'a layık yanık bir gönül edinecek, daha ne istersin?

Kısacası, ney gibi, kendi varlığından boşalır, kendi varlığından geçersen O'nun varlığıyla dolarsın; böylece varlıklar yana yakıla pervane kesilir sana.

Sîne hâhem şerha şerha ez firâk Tâ begûyem şerh-i derd-i iştiyâk

İştiyak derdini açıklayabilmem (şerhede bilmem) için ayrılık acılarından parça parça olmuş bir kalp isterim.

İştiyak derdi, dertlerin efendisi.

Birçok derdi şerhetmek kolay olur da ya iştiyak derdi?

Dertli gönül isterim,

Ayrılıktan parça parça olmuş yürekler isterim, iştiyak der-

dini anlatmak için.

Herkes anlayamaz bunu, mavera âşıkları gerek buna.

Âşık olan, şaşkındır, kendinde değildir, gam-keder-dert, yenini yakasını yırtmıştır onun.

“Kim daha uyanıksa daha dertlidir o,

Kim gerçeği daha iyi anlamışsa beti benzi daha sarıdır onun.”

Dert, uyanıklığın da gerçeğin de dadısıdır.

Dertli olmayan, iştiyak derdini nasıl anlansın!

Susuzluktan şerha şerha olmuş toprağa bak, onun gizli ıstırabını dinle!

Istırap çekmeyen kavuşma arzusunu anlayamaz.

Susuz olmayan suya nasıl iştiyak duysun?

Allah, en büyük derdi peygamberlere verdi.

Hakikati en çok onlara ayan kıldı, en çok onların iştiyak coşkusu kabardı.

Demek, derdin yoğunluğu; iştiyakın şiddetini artırır.

Nice Allah dostu, çile çekti, riyazet ikliminde kıvrandı, mânâ yolculuğunda mübarek cisimleri yıprandı, hırpalandı, eziyet gördü; sonunda her birine bir âlem genişliğinde manevî ses, soluk bağışlandı.

Her biri görünenin ötesinde ölçüye, hesaba sığmaz güçler edindiler ki bu, onların iştiyak coşkusu artırdıkça artırdı.

Bu iştiyak coşkusu başka gönüllere de yayıldı, böylece halka genişledikçe genişledi.

Büyük mânâlar, derin ve ağır sırlar, tabi ki ayrılık acısından şerha şerha olmuş, bir kıvama ermiş gönüllerle paylaşılabılır.

Boğazına kadar dünyaya batmış, rahat rehavet içinde kendinden geçmiş, her şeyi göz düzeyinde algılamaktan öte bir gönül atılımı, etkinliği sergileyememiş birine anlat bakalım iştiyak derdini!

Sen iştiyak derdine ortak arayıp böylece manevî coşkula-

rını bereketlendirmek emelindeysen, sözünü anlayacak dertli sinelere ulaşman gerek.

Sözünü anlayan kulak bulunmazsa hem söylediklerin boşa gider hem de sözün boğazında düğümleir de sözlerini bereketlendirecek bir coşku bulamazsın.

Söylediklerini candan dinleyen olursa senin söyleme coşkun kabarır, gönülleri gül bahçesine çevirir ama yüreği ayrılık ateşiyle kavrulup şerha şerha olmayanlar da senin dile getirmek için çırpındığın iştihak derdini anlayamaz.

Kaç mevsim sudan ayrı kalmış, şerha şerha olmuş toprağa sor bakalım, suya iştiyakı ne ölçüdedir.

Suya kanmış, yanından yöresinden su eksik olmayan toprak ne anlar kavuşma derdinden, susuzluk çilesinden?

Herkesî kû dûr mand ez asl-ı hîş Bâz cûyed rûzgâr-ı vasl-ı hîş

Kendi aslından uzaklaşan kimse; döner, dolaşır yine kendi aslını, ilk zamanlarındaki safiyeti aramaya koyulur.

Bu dünya bir gölgeden ibarettir.

Gölgenin hükmü nedir?

Aslı çekip gitti mi yahut güneş kayboldu mu gölgeden eser kalmaz.

Dünyada sayısız güzellik, neşe, sevinç vardır var olmasına da bunlar ancak senin cisminde geçici bir haz yaşatan köpük cinsinden şeylerdir.

Hakk'ın varlığı dünyaya aksetti de sen birtakım nimetler tattın.

Gündüzün, dağa, taşta, denize, ırmağa cam parçacıklarına bak, her şey sıcacık, pırıl pırıl ama akşamleyin 'güneş' ortalıktan çekildi mi her şey nasıl da parıltısını, sıcaklığını yitiriyor!

Demek, o sıcaklık, o parıltı varlıkların kendinden değil!

Dünyadaki bunca nimetin, güzelliğin varlığını kendiliğin-

den mi sanırsın?

Rabb'in mübarek esmasının cilveleri, sonsuz güzelliğinin şuleleri vurmasın da bakalım ne göreceksin ne tadacaksın ne yaşayacaksın?

Olgun biriysen eğer bu dünyada gölgelerle eğlenmezsin.

Yaşayacak kadar nasiplenirsin dünya nimetlerinden, yürekte bir şükürle gözünü sürekli ötelere dikersin.

Yürüyüşün, bil ki hep ötelere doğrudur senin.

Basiretsiz, nankör insan, dünyayı biricik eğlenme yurdu sayar da durmadan sonuçsuz oyalanmalar içinde çırpınır durur.

“Bizi anmaktan yüz çeviren kimse için muhakkak sıkıntılı bir yaşayış vardır.” (Taha, 124) ayetinde buyrulduğu gibi bu eğlenme, oyalanmalar onu hiç mutlu etmez; aksine büyük bir vicdan azabı ve ıstırap içinde kıvrandırır durur.

İnsan dünyada ne kadar müreffeh yaşarsa yaşasın, içindeki arayış tutkusunu, sonsuzluk özlemi bastırılmıyor. Kendi aslından biraz uzaklaşan, dünyaya dalan insan gün gelir, derinlerdeki arayış tutkusunun baskısından kurtulamaz.

İlahî aşk, Rabbanî meyil, bizim ruhumuzun mayasında vardır ve bu aşkı, bu meyli hiçbir dünya metaı, meşgalesi tatmin edemiyor. Tatmin edemiyor ki dünya nimetlerini en üst seviyeden tadanlar, büyük çılgınlıklar, hatta mel'aneler peşine düşüyorlar.

Öyleyse nedir asıl olan?

Dünyanın, bir menzile vardırılmayan labirentlerinden kurtulup kendi aslına dönecek süreci başlatmak!

Rabbimizin yeryüzüne ihsanı kesintisiz ve bereketlidir.

“Mutlu olanlar ise cennettedirler. Senin Rabb'inin dilemesi hariç gökler ve yer durdukça orada ebedî kalacaklardır. Kesintisi olmayan bir ihsan içinde olacaklardır.” (Hud, 108)

Her an başka bir tecelliyle karşı karşıyadır insan. Bu tecellilere açık gönüller, her an yeni merhaleler aşarlar ve bu haz, lezzet hiçbir dünya değeriyle kıyaslanamaz. Ruha ezelden bu

lezzet tattırılmışsa insan, dünya yolculuğunda aslından uzaklaşsa da ömrünün ileriki durakları, çalkantılı meşakkatleri, fanilik esintileri ona aslına dönmeyi telkin eder.

Telkin eder etmesine de bu kolay mıdır? “Bulanık su, denize gitmeye ısrar eder; ama balçık, suyun ayağını tutmuştur, çeker de çeker.”

Balçık balçıklığını yapacak muhakkak, suyun ayağından tutup onu kendine bağlayacak, denize kavuşmaması için sürekli bulandıracaktır; ama suyun karakteri duruluktan, iyilikten, güzellikten yanadır.

Bakalım su, fitratının gereğince davranıp balçıktan kopacak iradeyi gösterebilecek, uygun anı kollayıp ırmakla bütünleşebilecek mi?

Men beher cem’iyyetî nâlân şodem Cüft-i bedhâlân ü hoşhâlân şodem

Ben her toplulukta, her mecliste inledim durdum. Kötülerle iyilerle yoldaş oldum. Onlara da eş oldum, bunlara da.

Kimdir kötü halliler?

Gafiller, nefsin esirleri...

Kimdir iyi halliler?

İdrak ehli, insaf ehli, gönül ehli olanlar.

Alicenap, himmet ehli Allah dostlarının muamelesi yalnızca iyilerle değildir.

Kâmil insanın en büyük derdi, kötülerini iyi; düşmanlarını dost eylemektir.

Biriyle yoldaş olmadan onun ne huyunu anlarsın ne ona tesir edersin.

Kâmil insan, kötülerle, düşmanla yoldaşlık eder ki o ari-fane edasıyla onları terbiye edebilsin.

Allah dostları, mahir bir avcı gibidirler.

Geceyi, gündüzü; ovayı, çölü; baharı, kışı; tarassut ederler.

Duraklarına, menzillerine sınır yoktur onların.

Her yüreğe ayrı bir neşve salarlar da solukları eksilmez.

Arif yalnızca iyilerle düşüp kalksaydı, kötülerin irşadına giden yol nasıl bulunurdu?

Peygamberlerin dostları iyiler olmuşlardır, onlara yardım etmişlerdir; ama peygamberler en çetin imtihanları yol yordam bilmezlerle olmuştur.

Hidayet Allah'tandır; ama hidayet çoğunca vesile ister, tebliğ gayreti ister.

Bir toplulukta yanık sesiyle kulaklara ziyafet sununca ney, iyileri şevke getirir; kötülerini yumuşatırsa ne mutlu; ama hiç olmazsa neyin varlığından haberdar olurlar. Neyin havayı kuşatan sesi karşısında, sesleri kesilir.

Dünyada, her şey dengini arar durur.

Her şey dengine doğru yürür.

Acı acıya eş olur, sevinç sevince.

İyi iyinin peşindedir, kötü kötünün.

Ama Hak dostları iyinin de kötünün de yanında yöresindedirler.

Hak dostları gülün güllüğü ile mesut olurlar ama onların en büyük görevi diken dikenliğinden vazgeçirmek.

Diken dikenliğinden asla vazgeçmese de Hak dostunun görevi onu uyarmak, ona hakikati hatırlatmak.

Allah Resulü, nice müşrikin yola gelmeyeceğini bildiği halde neden tebliğ için onca çırpındı, didindi?

Hidayet Allah'ın işidir, sen görevini yap!

Nice Hak dostu, kalplerin huzuru için toza toprağa bulanmayı, çamura girmeyi göze aldı.

Aydınlatacak bir sine bulmak için oturur öylece beklersen, onu bulamazsın.

Kalk, iyinin de kötünün de mahallesini, sokağını gez dolaş, hepsiyle hemhal ol;

Bu senin tabiatının bir gereğidir.

Sen görevini yap, bir ney gibi iyilerin de kötülerin de ku-
lağına nağmelerini boşalt.

İnleyişlerin iyilere de ulaşsın kötülere de.

Talihliler, insaf ehli, coşkun ve uyanık olanlar nâlelerinden
gönül coşkunluğuna bir yol bulacaklardır.

Talihsizler, karanlığa meyledenler bu nalelerden bir kur-
tuluş meltemi edinmemiş ne yaparsın!

Senin görevin, iyi hâllilerle de kötü hâllilerle de hemhâl
olmak!

Ümit edilir ki güneş varlığın, uğradığın karanlık diyarlara
da ışık tabiatı kazandırır.

Herkesî ez zann-i hod şüd yâr-i men Vez derûn-i men necüst esrâr-i men

Herkes kendi anlayışına göre bana dost oldu. Fakat içim-
deki esrarı kimse araştırmadı.

Dostluğun, her türlü dünya ilgilerinden başlayarak yüce-
ler yücesine doğru uzanan mertebeleri vardır.

Dostluk, dünya değerleri ile sınırlıysa akşamla birlikte
kaybolan güneş gibi seni terk edecektir.

Dünyadayken ne dostluklar edindin!

Çocukluğunda, gençliğinde, olgunluk çağında, yaşlılığın-
da başka başka dostların olur.

Yeni dostlar edinince eskileri unutursun.

İlk mektepten başlayarak üniversiteye kadar konuşup
halleştiğin, can ciğer saydığın arkadaşlarından kaçıyla şimdi
berabersin?

Dünyadaki iyi niyetli bütün dostluklar “Gerçek Dost”un
parıltısından zerrelere taşır; ama asıl kaynağına ulaşmak yolun-
da çaba harcamadıkça bunların da sana geçici faydası olur.

Dünyadaki büyüklü, küçüklü bütün dostluklar, O’nun
dostluğuna yol bulmadıkça faniliğe yuvarlanır gider.

“Görülmesi, ölümü gidermeyen, dost değildir; sevgili değildir; onun ne meyvesi vardır ne yaprağı.”

Dost, dostlarına, ukba topraklarından beslenen ağaçlarından meyveler sunar. Dost ağacının meyveleri dünya tadının ötesinden tatlar verir. Yaprakları dünya mevsimlerine göre sararıp solmaz. Kuruyup ayaklar altına düşmez; öyleyse aheste davranma da kalk gerçek dostu ara!

Arif, bil ki senin için en iyi dosttur.

Arif, ‘bu noksan beden kandilinden kurtulmak için gönül kandilini uyandıran’ kişidir.

Arifin gönül kandili ışıldar da sen bunu ne kadar biliyorsun?

Arifin ışığı vurur, gönüllere feyiz neşesi gelir, sen bundan ne kadar nasiplenirsin?

Arif, ‘her solukta Padişah’ın tahtının ayakucuna dek yürür’ gider de sen nelerle uğraşırın, nerelerdesin?

Arif, ‘gökyüzünün merdiveni’ oldu da sen ondan bir basamaklık edinebildin mi?

Denize uzaktan bakarsın, o coşkun dalgaları seyre darsın. Sadece gözünle gördüğüne hayran kalırsın, bununla yetinirsin. Hadi, bir de derinlerdeki deverana, âleme, hazineye talip ol bakalım!

Ama her gönül ehil değildir buna. Her yürek göze alamaz bu çileyi, meşakkati, sonunda ebedî afiyet bulunan bu devleti.

“Can gözü açık pır, akli kıt olanlara göstermek için akılla anlaşılın inciye gözle görülür bir hale getirdi.”

Pır, akli kıt olanlara göstermek için ‘inci’yi görünür hale getirdi de sen bunu olsun görebildin mi?

Ulu kişi ‘herkes zannınca dost oldu bana’ dediyse; bu, tarife sığmaz yalnızlığın, hayal kırıklığının ifadesidir.

Kimi ‘hoşgörü abidesi’, kimi ‘barış elçisi’, kimi ‘büyük düşünür’ dedi. Kimi ‘sema’ın ‘görsel’ ahengine gönül düşürdü,

kimi 'ney'e takılıp kaldı.

Ama çoğu kabukta dolaşıp durdu. Kimse 'öz'e inemedi. Kimse o naif cismin ardındaki derin ruhu, bir âlem genişliğindeki gönlü, hakkıyla anlamaya çalışmadı; çünkü çoğu dünyadan nefsin hazlarından geçip riyazet zahmetini göze alamadı.

"Allah'ın has kulları gönüllerin casuslarıdır." da sen, gizli esintilerden haberdar olmak için neler yapmadasın?

Herkes zannınca bana dost oldu.

Zan sularındaki bu dost oluşun fazla bir bedeli yoktu ki herkes bana dost oldu.

Ya, benimle gerçek dostluk! Bunun yakıcılığı.

Sırlarıma ortak olmanın yakıcı bedeline kim katlanacak!

Allah dostunu arar bulursan, Allah seninle dost olur.

Sen bu dostluk katına çıkabilecek riyazet, mücadele yolculuğuna katlanabilecek misin?

Sırr-ı men ez nâle-i men dûr nist Lîk çeşm-i gûşrâ an nûr nîst

Benim sırrım feryadımdan uzak değil; fakat her gözde görececek nur, her kulakta işitecek güç yoktur.

"Himmat sahibi erlerin öylesine can sırları vardır ki onları aşağılık kişilerden, la'l madenini gizlemelerinden daha fazla gizlerler."

Arifin sırları her kulağın duyabildiği, her gönlün karşılayabildiği sırlar değildir.

Arifin iniltisi Sonsuzluk Yurdu'na duyulan iştiyaktan gelmektedir.

Ne kadar yol alınırsa alınsın, 'perde perde veralar', arifi yeni yeni yolculuklara çağırılmaktadır.

Her menzilin işaret ettiği yeni vuslat durakları, arifi kavuştum, diye neşelendirirken, gözünü ötelere dikmesiyle ru-

hunda yeni ayrılık fırtınaları koparmaktadır.

Kendisine 'hissettirilen' yeni menzil, uzaklardan parıldayınca, bunun verdiği ayrılık acısı, arifi büyük iniltilere düşürmektedir.

Gönlünü acıtan her sır, arifi yeni sırlara çağırmaktadır.

Sır sırrın içinde, sır sırrın ötesinde...

Arifin sırları, "can kutusundaki inci gibi ağızdan gönlü gösterir."

Dilinden dökülen her sözle, yüreğinin incilerini ehil nazarlara ayan eder arif.

"Yumuşak olsun, sert olsun erenlerin sözlerine kendini ver;
Örtünüp bürünme, dinine dayanaktır o sözler.

Sıcak da söylese hoşça kabullen, soğuk da söylese tut o sözü;

Tut da sıcaktan da kurtul; soğuktan da yakıp kavuran cehennemden de.

O sözlerin sıcaklığı da ilkbahardır, yaşayıştır, soğukluğu da;

O sözler, gerçekliğin, tam inancın, kulluğun özüdür, mayasıdır.

Can bahçelerini diriltten yelden eser gelir o soluklar;

Gönül denizi bu incilerle doludur.

Gönül bahçesinden bir çöp bile eksilse akıllı kişinin gönlüne binlerce gam dolar.

Arifin sözü, duyusu, sezişi bizde gerçek varlık denizinin belirmesine, coşup kaynamasına vesiledir.

Ama arifi anlayacak gönül nerede?

Arif der ki: "Allah, benim ney gibi bedenimi yokluk kamışlığından kesti, yondu. Gönül o neyin kapısı, ağız da başı. A ney, seslen yokluğa da yüzlerce Leyla, Mecnun gör; yüzlerce Vâmık'la Azra seyret."

Arifin sözü, sırlarından haber verir.

Dilinden dökülen her söz, gönlünden ve ruhundan haberler getirir.

Bu gönül, bu ruh tamamen Rabb'in ilhamıyla dile gelir, parıldılar saçar.

Gelen esintiler, saçılan inciler tamamen İlahî iklimin mevcelerindedir.

Ama cismaniyet soluklayan hiçbir göz, hiçbir kulak bunları görecek, işitecek liyakatte, takatte değildir.

Hak'tan gelen esrarın muhatapları ancak ehl-i hak olanlardır.

Arif, bizim sözumüz, sustuğumuz zaman daha açık anlaşılır, diyor; ama sen bu sırrı anlayabilir misin?

Senin gözün, kulağın, dünyanın somut görüntülerine, seslerine alışkıdır; gözsüz görmeye, kulaksız işitmeye liyakat gösterebilecek misin?

Ten zi cân ü cân zi ten mestûr nîst Lîk kes râ dîd-i cân destûr nîst

Beden ruhtan, ruh bedenden gizli değildir; fakat kimse-nin ruhu görmesine ruhsat yoktur.

Beden, can sayesinde varlığını sürdürür, hareket eder.

Can çekildi mi bedenin yurdu kara topraktır.

Vücut hareket etmezse, demek canı yoktur.

Bedenin hareketinden canın varlığını anla.

Kendisinden iyi ya da kötü, faydalı ya da zararlı fiiller sadır olması için, ruhun bedene ihtiyacı vardır.

Ruh, beden elbisesini giyinmeden iradesini somutlaştırılmaz.

Beden yaşayacak, dua-niyazda bulunacak, tefekkür edecek, hırpalanacak, sabır-gayret ufuklarında kendini gösterecek ki ruh inkişaf edip parlasın, nitelik kazansın.

Ruhun bedenle beraberliğini gözünle göremezsin; ama ikisi de birbiriyle iç içedir.

“Görünüşte ateş, tencerenin altındadır ama anlam bakımından ateş, tencerenin canının içindedir. Görünüşü dışa-

rıdadır, anlamıysa içeride; can sevgilisinin anlamı, kan gibi damarların içindedir.”

Can, tenden haberdirdir; ten de onun varlığından gafil değildir; ama hangi can, hangi ten?

Eşyanın, bitkinin, hayvanın da bir ruh boyutu var, denirse sen bu hakikate nasıl burun kıvırırsın?

Peki, sen hangi canın talibisin?

Senin et-kemik-sudan ibaret cismin hangi canın müştakı?

İçindeki gizli damar hangi canın tutkunu?

“Hayvanî can, cüzî akıl, vehim ve hayal, ayrına benzer; ölümsüz cansa, bu ayranda gizli olan yağa benzer. Çalışmakta bir gayret gerek ki o yağın ayrıntı gönülden ayrılınsın.”

İnsanî canının uyanması için gayret gerek.

Hayvan gibi ‘ye, iç, yat’ fiillerinden ibaret bir hayata kul köle olma ki can ışığıyla ateşin içinde cennet olduğunu, köşklere bulunduğunu gören İbrahim’in (a.s.) canına yoldaş bir can edin!

Canı, ruhu, ele-avuca sığar, göze görünür sanma!

“Bir de sana “ruh” hakkında soru sorarlar. De ki: “Ruh Rabb’imin emrindedir, O’nun bileceği işlerdendir. Size sadece az bir ilim verilmiştir.” (İsra, 85)

“İnsan uyumuştur; canıysa güneş gibi gökyüzündedir; beden yatakta, yorgan altında. Can aralanmış perde gibi boşluklarda gizli; bedense yorgan altında dönüp durmada. Can: ‘Rabb’imin emrindedir.’ Bu yüzden de gizlidir; o bakımdan ne kadar örnek verirsem vereyim, anlatmaya imkân yok.”

Beden olmadan, can dünyada hayat merhalelerinden geçerek olgunluk kazanası değil; can olmadan beden, bir leşten öte değer kazanası değil!

İkisi de birbirinin bu hakikatinden haberdar oldukça eşref varlık billurlaştır.

“Bedenin değeri candandır; canın değeriye sevgilinin ışığından.”

İnsanda ruh ancak içten ve coşkulu bir kulluk seferinde sonra billurlaşır.

Sevgilinin ışığı vurdu mu beden ruh kesilir, ruhtan parıltılar aksettirir.

Ama kimse ruhu tamamıyla göremez, çünkü buna ruhsat yoktur.

Ancak ruhun akseden parıltılarından haberdar olabilir kimi insan.

Âteşest în bang-i nây ü nîst bâd Her ki în âteş nedâred nîst bâd

Neyin şu sesi ateştir, hava değildir; her kimde bu ateş yoksa o kimse olmaz olsun.

“Sen Hak Âşığı’sın; fakat Hak da odur ki, geldi, tecelli etti mi sende, kıl kadar bile bir varlık kalmaz. Bir gölgesin sen, güneşe âşıkısın; güneş doğdu mu gölge, tezce yok olur gider.”

Hak tecelli etti ise artık o yanık ney sesine ne diyelim?

Sıradan bir ses değildir o; âşığın gönlünün ateşidir.

Güneş, geldi de gönlünde ruhunda belirdi mi sende cismaniyet emareleri bir bir silikleşir.

İlahî aşkın ateşi, sendeki bütün beşeri hâl ve davranışları İlahî renge boyamıştır.

Gönlünün, ruhunun yörüngesi, ilahî evrene doğru meyillenince ayrılığın yakıcılığı seni kuşatmaya başlar. Artık çıkarıldığın yanık sesler bil ki ruhundan, gönlünden kopup gelmektedir.

Sıradan bir dünya vuslatı için değildir bu figanlar.

Dilinden dökülen sözler, Rabb’imizin ihsan ettiği ilhamların şerareleridir.

Bu sözlerdir ki gerçek aşk denizinden kopup gelmiştir, aşk tutkunlarını vecde getirir.

‘Aşk tutkunları’ sözü boşuna değil; çünkü gerçek aşka istidadı olmayanlar, kendi benliğinden soyunamayanlar bu

ondurucu ateşe layık değildir.

Öyle bir ateş ki bu ateş, 'mekânsızlık âleminde ıssılık maddenidir; yedi cehennem, onun kıvılcımlarından bir dumandır ancak.' Aşk böyle bir ateştir; ama bu ateş arttıkça gönlü ilahî sırlara daha da yakınlaştırır.

Ateş arttıkça iştiyak artar; iştiyak arttıkça cismaniyet yükü hafifler; cismaniyet yükü hafifledikçe Rabbanî latifeler sağanak sağanak boşalır.

Güneşin dünyayı aydınlatması, ateşinin şiddetli, ışığının kuvvetli oluşundandır.

"Neye dedim ki: "Niçin böyle feryad edip duruyorsun?" Dedi ki: "O'nun hoş nefesini içime çektim; bu yüzden, feryat etmem gerekmektedir, şarttır!"

Hadi söyle bakalım şimdi, yurdundan koparılmış, sonra kendisine art arda lezzetlenen Rabbanî lütuflar gösterildikçe kendinden geçen bir ruhun derinden kopardığı çığlıklar, naller sıradan bir ses midir; yoksa gerçek aşkın ilahî cezbeleri midir? Baştan ayağa ateş midir?

"Aşka düşen kişide zerre kadar korku yoktur; aşk mezhebinde her şey, aşka kurbandır."

Neyin sesi ateştir, boş bir heva değildir.

Çünkü neyin bu sesi yakıcı ayrılığın ebedî vuslata dönüşmesi için koparılmış çığlıklardır.

Gönül can evinden tutuşmuş, figan eylemektedir. Neden? Sevgiliden ayrı düştüğünden.

Bu figanlara, bu figanlardan kopan şerarelere 'boş bir heva' diyebilir misin?

Kimde bu figanlardan bir zerre kapma istidadı yoksa onun varlığından kime ne!

Kim ki neyin ateşinden, yani ki gönlün hakikate olan iştiyakından dolayı koparılan çığlıklarından gafil yaşarsa onun varlığına gerçek varlık denebilir mi?

Âteş-i işkest ke'nder ney fütâd Cûşîş-i işkest ke'nder mey fütâd

Neye düşen, aşk ateşidir; meye düşen aşk coşkudur. Neydeki bu ateş de aşktan, meydeki bu coşku da aşktan.

Ney sesi, gurbet çığılığı, ayrılık inlemesi, aşk ateşi.

“Olsaydı bendeki aşk Ferhad-ı mübtelâda

Bir ah ile virürdi bin bi-sütunu bâda”

Fuzûlî'deki aşk Ferhat'ın aşkının yanında bu kadar şiddetliyse onun aşkından da ölçüye, sayıya sığmaz şiddette aşk vardır.

Süleyman var Süleyman'dan içeri.

Aşk var aşktan yakıcı.

Aşk ateşi, aşk coşkusu, aşk meltemi, bütün kâinatı kaplamıştır.

Bütün seyyarelerin deveranı, fezânın âhenkli işleyişi, varlıklardaki düzen, coşku, güzellik... hepsi aşktan.

“Aşk bir denizdir, gökyüzü bile bir köpüğüdür onun; aşk, Yusuf'un havasına kapılan Züleyha gibi şaşırır gider insanı. Göklerin dönüşünü aşk dalgasından bil; aşk olmasaydı donardı dünya. Aşk olmasaydı cansızlar, bitkilerde yok olur muydu? Boy atıp gelişen üreyip türeyen bitkiler, canlarını feda ederler miydi?”

Yüce Rabb'imiz, Kudsi Hadis'te: “Ben gizli hazine idim, bilinmek murad ettim, mahlûkatı yarattım.” buyurmuştur.

Her canlı-cansız, varlığını İlahî muhabbete borçludur.

Allah'ı (c.c.) hakkıyla bilen, insan-ı kâmilidir.

Demek, kâinatın var olma sebebi İlahî muhabbettir; ama bu muhabbetin bilinmesi gerekir.

İnsanın yüreğine aşk ateşi düşünce artık o, dünyada sürekli arayışta, kararsızdır, tedirgindir, dertlidir.

Aşksız hayat olmaz.

Bir böcek bile yaşama arzusunu, coşkusunu, ilgi duyduğu şeylerin varlığından alır.

“Ben hayattan hiçbir tat almıyorum, hiçbir şeye meylim yok.” diyen adamın içindeki bütün kandiller sönmüştür.

Älemdede herkesin, her şeyin tutkusu, sevgisi, meyli kendi istidadına, nasibine, gayretine göre değişir.

Gerçek âşışın meyli Hakk’adır.

Gerçek âşık, sesini, soluğunu söz ve fiillerindeki coşkuyu aşkın hararetinden almıştır.

Sevgi, pekişee pekişee, güçlene güçlene gerçek aşışın gönlünde ‘aşk’ makamına terfi etmiştir.

“Üzüm sarhoşluğu değil benim sarhoşluğum, benim sarhoşluğumun sonu yok.

Tarhana çorbası içmem ben, can yemeği yerim, içerim can şerbeti.”

“Aşk, ateş olmuş dökülmüştür ney’e,

Cezbesi aşkın karışmıştır mey’e.”

Gerçek âşışın ney gibi inleyip duran yüreğinden, etrafa aşk ateşinden dolayı sürekli kıvılcımlar saçılır.

Neyin ‘inleyişleri’ aşk ateşindedir; peki, ya ‘mey’in kaynaşısı, insanın aklını başından alışı neden?

O da aşktan, o da aşktan!

“Allah sarhoşu, kasırgadan ayılır mı hiç? Allah sarhoşu, Sûr üfleninceye dek kendine gelmez.”

Allah sarhoşunun bu sarhoşluğu neden? Aşk meyinden.

Aşk meyi, ağızdan alınmaz, gönlüden, ruhtan alınır.

Sen aşk yolcusuysan: “Güneşin bile aydınlatamadığı karanlık bizim soluğumuzla kuşluk çağına döner.” sözüne bak, gerçek aşkın gücünü anla.

Sonra, bak şimdi neyin bu kadar inleyip durmasının hikmetine eğil.

“Aşk ateşidir ‘ney’e düşen.

Aşkın kaynağıdır ‘mey’e düşen.”

Sen bunun neresindesin?

Bütün âlem, canlı-cansız, şuurlu-şuursuz, o ışıkla ışıklanmış da gönül sahibi olan sen bundan ne kadar nasiplendin?

Her şey O’nun sana bağışladığı aşkın eseridir. Onun bağı-şı, ihsanı olmasaydı...

“Kulum, köleyim o kişiye ki her konakta, bir sofraya başına çökeceğini ummaz.

Adamın, bir gün evine ulaşabilmesi için birçok konakları bırakıp gitmesi gerek.

Demir, kıpkırmızı oldu ama kıpkırmızı değil o; bir ocağın verdiği eğreti bir ışık o.

Pencere yahut ev aydınlanırsa, aydın sanma; güneşin verdiği aydınlıktır o; bunu bil.

Her kapı, her duvar, aydınım ben; o başkasının ışığıyla aydın değilim, benim ben, diyebilir.

Güneş de der ki, a olgunlaşmamış; ben bir batayım da senin ne olduğun belirir.

Yeşillikler, biz kendiliğimizden yeşerdik; sevinçliyiz, gülüyoruz, pek güzeliz, derler.

Yaz mevsimi de der ki, a toplumlar, ben geçip gidince görürsünüz kendinizi.

Beden, güzellikle, alımlı nazlandııkça nazlanır.

Çünkü can, gücünü kuvvetini, kolunu kanadını gizlemiş.

Bedene der ki, a çöplük, sen kimsin ki?

Bir iki gün benim ışığımla yaşadın.

Nazından, işvenden dünyaya sığmıyorsun; hele bekle, senden bir çıkayım da gör!”

Her şey O’ndan, her şey O’nun lütuf güneşinden.

O güneş bir batıversin gör bak ne varlık kalır ne parıltı.

Bütün varlıklar Gerçek Varlık’ın önünde, yok hükmündedir.

Senin gölge varlığın, güneşin lütfedip bulunduğu âleme

nazar etmesindedir.

O'nun aşkıyla yaşarsan, bu aşkla çoğarsan varsın sen!
Bu ezeli ve ebedi sevgi olmasaydı kim var olurdu!

Ney harîf-i her ki ez yârî bürîd Perdehâyeş perdehây-i mâ dirîd

Ney, dostundan, yâriden ayrılmış olanların arkadaşıdır.
Neyin makam perdeleri bizim kavuşmamıza engel olan
perdelerimizi yırtmıştır.

Perdeler

Perdeler, hep perdeler...
Her yerde, her yerdeler.
Pencerede, kapıda,
Geçitte, kemerdeler...
Perdeler, hep perdeler...
Gönülde asıl perde;
Onu hangi göz deler?
Surat maske altında,
Sis altında beldeler.
Perdeler, hep perdeler...

Bir tohumda bin gömlek.
Giyim giyim fideler.
Kalbler dilini yutmuş;
Bangır bangır mideler.
Perdeler, hep perdeler...
Son noktada son perde;
Çevrilmiş seccadeler.
Orada işte işte,
Ölümden azadeler!
Perdeler, hep perdeler...

Necip Fazıl Kısakürek

Senin, benim, bizim perdelerimiz; yırtılası perdeler.

Nefsin bize buyurduğu hevesler, nevaleler.

Neyin yegâh, aşîrân, ırak, segâh, çârgâh adlı perdeleri.

Nefsin, nefs-i emare, nefs-i levvâme, nefs-i mülhime, nefs-i mutmainne, nefs-i râziye, nefs-i marziyye ve nefs-i safiye adlı mertebeleri...

Ve insanda kalb, rûh, sır, hafî, ahfâ, nefis ve cemî'-i cesed adlı latifeler...

Hepsi birbiriyle ilgili, birbirine bağlı perdeler, mertebeler, latifeler...

Nefsin bir mertebesini aşip diğerine yükselmen için neyin perdeleri, yani bu İlahî nağmelerin esintileri senin önünde engel perdeleri bir bir yırtması gerekir.

Nefsin ve ruhun dar geçitlerinden geçebilmen için neyin o İlahî esintilerinden sırasıyla müşerref olman gerek.

Her esinti, her perde, sendeki, ilerleyişine engel perdeleri yırtar, seni yeni âlemle tanıştırır.

Ney, kime karşılıktır, diye sorarsan, onu insan-ı kâmilin soluğunda ara.

Bu kesret yurdunda senin yar edindiğin her şey önünde perde olmuştur. Bu perdelerin yırtılması için insan-ı kâmilin sesi, soluğu sana gereklidir.

“Ney, ayrılık acısı çekenlerin arkadaşıdır.”

Öyleyse cismanî perdelerden kurtuldukça neyin sesi, ayrılık acısı çekenlere daha bir tatlılaşır.

Neyin perde perde olan sesi her bir merhalede gönüldeki cismanî perdelerden birini yırtar ve yeni merhaledeki sese zemin hazırlar, gönül bu yeni sese liyakat kazandıkça vuslata engel bir perde daha bertaraf edilmiş olur.

Bu, böyle devam eder gider.

Hem çü ney zehrî vü tiryâkî ki dîd
Hem çü ney dem sâz ü müştâkî ki dîd

Ney gibi bir zehir ve bir tiryâk kim gördü? Ney gibi bir dost ve bir müştak kim gördü?

“İki arı da bir çiçeği emdi; fakat birinden zehir peydahlandı, öbüründen bal.”

İnsan-ı Kâmil, çiçek gibidir.

Rayıhası, rengi, güzelliği cennet edalıdır.

Çiçek çiçekliğini konuştururken asıl, ondan gıdalananın mizacı, tabiatı önemlidir.

Herkes, her şey tabiatının gereğini sergiliyor.

Ezelî ve ebedî çağrı, iblis için zehir oldu; Hz. Âdem için tiryak.

Efendimizin (s.a.s.) sözleriyle, Hz. Ebubekir'in gönlü elmas kıymeti kazandı; Ebucehil'in ki kömürleşti.

“Bütün kâfirler, peygamberlerin özlerindeki parıltıların kendilerine vurmasına, kendileri engel olmuşlardır.”

“Beden midesi seni samanlığa, gönül midesiyse reyhanlığa çekmekte.

Samanla arpa yiyen kurban olur; Allah ışığını yiyense Kur'an kesilir.

Senin yarın misktir, yarın aşağılık pislik; kendine gel de pisliği artırma, miskini artır.”

Gönül midesiyle beslenen akıllı erler, dünya mezbeleliğine, kirine-pasına bulaşmamışlardır.

Her şey senin varlığında.

Derinlerinde İbrahim de gizlidir, Nemrut da.

Toprak iki çeşit tohuma analık eder; ama sonunda biri diken olur, diğeri gül.

Firavun da 'hak' dedi, Mansur da; ama biri Hakk'a dayandı, her şeyi Hak'tan bildi, kendini Hakk'ın bir zerresi gördü.

Diğeri kibriyle 'haklık' tasladı, cehennemi boyladı.

Ney'in sesi kimine devadır, kimine zehir.

Bu hakikat!

Güneş, gönlü geniş olanları yüceltir; yarasa için de ölmün ta kendisidir.

Aynı mektepte yan yana okuyan iki öğrenciden biri ârif olur diğeri şaki.

Şu rüzgâr senin gemine menzil aldırır; başkasınıkini yerin dibine geçirir.

Dilinden düşürmediğin şu dualar, senin gönlünü, ruhunu donatır, aydınlatır; şeytanı çileden çıkartır.

İnsan-ı kâmilin bir ney gibi çağlayıp duran sesi, nefesi, senin için esenliktir, devadır; şu münkir kalplere ise zehirdir.

Kiminin varlık hikmeti daha da ışıldar bu sözlerle; kiminin hasedi, kibri, münkirligi kabarır durur.

Neyin, ebediyet iştiyakından dolayı kopardığı feryattan kiminin canına can üflenir, kiminin ateşine köz eklenir.

Kâmil insanın görevi, kötü huyları, düşünceleri yok etmek; derinlerdeki insani duyguları, cevherleri açığa çıkarıp canlandırmaktır. Ama sende bunu hak edecek gayret ve iştiyak yoksa nasibin de buna yol vermiyorsa ne yapılabilir?

Ney hadîs-i râh-i pür hûn mîküned Kıssahây-i ışk-ı mecnûn mîküned

Ney, kan dolu olan yolu söylüyor; Mecnûn'un aşkının kıssalarını söylüyor.

“Mecnun, çektiği dert yüzünden,
Sevgilisinden uzak bulunduğundan ansızın hastalandı.
Özleyiş yalımından kanı kaynadı;
Sonunda soluk alamayıp, tıkanıklık hastalığı belirdi.
İlaç vermek için hekim geldi; kan almaktan başka çare yok;
Pis kanı akıtmak için hacamat gerekiyor, dedi.
Oraya hünerli bir hacamatçı geldi.
Mecnun'un kolunu bağladı, neşteri eline aldı.
Bu sırada işi gücü aşk olan Mecnun, bir nara attı;

Paranı al da git, dedi, bırak hacamat etmeyi;
Ölürsem öleyim, bu kocalmış can varsın ölsün.
Hacamatçı, sen, dedi, kükremiş aslandan bile korkmu-
yorsun.

Hacamat acısından ne diye korkuyorsun?
Geceleri aslan, kurt, ayı, yaban eşeği gibi yırtıcı hayvan-
lar çevrende toplanıyor.

Mecnun, bir yaralanmadan korkmuyorum, dedi;
Sabrım taştan meydana gelmiş dağdan da fazladır.
Okçuyum, yaralanmazsa esenleşmez bedenim;
Yaralara aşığım, koşa koşa yaralanmaya giderim.

Ama bedenim Leyla ile dolu;

İçimde Leyla'dan başka bir varlık yok;

Bu sedef, o incinin sıfatlarıyla dolmuş.

Hacamatçı, korkuyorum,

Beni hacamat ederken neşteri, ansızın Leyla'ya vurursun.

Gönlü aydın kişinin aklı bilir ki

Benimle Leyla'nın arasında fark yok!"

Mecnun'un çektikleri, Leyla uğrunadır.

O çileler, o meşakkat.

İnsanlardan hayır gelmeyince bir sığınak gibi görülen çöl...

Vahşi hayvanları bile kendine ram eyleyen o gönül...

Mecnun, Leyla uğruna aklını yitirdi, çöllere düştü.

Ya sen?

Hangi sevdanın yorgunusun?

Yüreğin hangi aşkın rüzgârıyla çarpmada?

Ney, Mecnun'un aşkından seni haberdar eder ki bu aşk,
bu cinnet derecesindeki bağlılık, sonunda Rabb'in lutfuyla
ebedî aşka yol buldu.

Sen de bundan dersini al, fena yurdundan bir çıkış bul.

Sonunda eziyet, meşakkat çöllerinden geçe geçe ilahî haz
iklimine vasil olursun.

Ney, bir gönül oyalama, neşelenme aracı değildir.

Ney sana Hak yolundan haber veriyor.

Beşerî aşkı yaşaya yaşaya sonunda İlahî aşka varan
Mecnun'un hallerinden söz ediyor.

O içten yakarışıyla, sana diyor, kalk Mecnun'un küssala-
rından bir gönül yolculuğuna çık.

Sonunda ebedileşen bu sevgi hikâyesinden kendine bir
pay çıkar.

Kays, Leyla'sını arama yolunda Mecnun oldu.

Sen de Mevla'nı öyle an, öyle ara ki gönlü mânâ iklimin-
den haberli olmayanlar sana deli desinler.

Ney, kanlı yollardan söz ediyor.

Senin, vuslat zevki-şevkiyle dolup taşman için, meşak-
katli seferlere çıkman gerek, diyor.

Ebedî her değer, İlahî her güzelliğin, dünya hayatı boyun-
ca birtakım bedellerle elde edilebileceği gerçeğini haykırıyor.

Ney, sana yol gösteriyor.

Meşakkat sularından gönül diyarına varılabileceğini bil-
diriyor.

Mecnun aşkının kıssalarından, kendi gerçeğine bir yol
bulman için sana sırlar veriyor.

Mahrem-î in hûş cüz bîhûş nist Mer zebân-râ müşterî cüz gûş nîst

Dile kulaktan başka müşteri olmadığı gibi, mâneviyatı id-
rak etmeye de bîhûş olandan başka mahrem yoktur.

“Olgun bir aklın yoksa;

Özü, sözü diri bir akıllının karşısında kendini ölü say,
ona sığın.

Böyle olmayan kişi diri değildir.”

Kendi aklına pek güvenme!

Bir ulu akla sığın.

Kendi aklını yok bil;

Allah ihsanı bir akla bağlanırsın.

Hani, körün elinden tutar, ona kılavuz olurlar.
Kör, nankörlük eder de bu yardımı reddederse?
Kâmil insanın akli, senin aklına kılavuzdur.

“Keşke Kenan, yüzme öğrenmeseydi de Nuh'un minneti-
ne katlansaydı, gemiye girmeyi umsaydı.

Keşke çocuk gibi bilgisiz olsaydı da çocuklar gibi anasına
sarılısaydı.

Yahut dilden bellenen bilgisi az olsaydı da gönle gelen
vahiy bilgisini Allah dostundan kapsaydı.

Zamanın kutbunun sözüne, soluğuna karşı, dilden akta-
rılan bilgiyi, su varken teyemmüm bil.

Kendini yok say, ona uy da sonra yürü; kurtuluşu ancak
böyle bulabilirsin.

Akıllılık, fikirlilik, senin ululanmana benzer; senin toz,
toprak koparan yelindir; aptal ol da gönlün düzelsin, huzura
ersin.

Ama aptallık dediğim, iki kat maskara olmak değil ha!

O'na karşı adamı şaşırtan, adamı kendinden geçiren
aptallık.

Aklı, dostun aşkıyla kurban et; zaten akıllar, dost ne yan-
daysa o yandadır.

Akıllar, akıllarını o yana yollamışlar; bu yanda kalan
akılsa, sevilmeyen ahmak olan akıldır.

Şu aklın, şaşkınlıkla başından giderse saçının her teli bir
baş olur, akıl kesilir.

O yanda beyin, düşünce zahmetini çekmez; ova da, bahçe
de beyinler bitirir, akıl, fikir yetiştirir.

Bu ovayı bırakır, o yandaki ovaya varırsan nükteler işitir-
sin; o bağa gidersen fidanın suya kanar, boy atıp gelişir yetişir.

Bu yolda şanı, şerefi bırak; kılavuzun kımıldamadıkça
kımıldama.”

Kamil insanın aklından kanatlar edinmek istersen kendi yarım, tek boyutlu aklından geç.

Kendinden geç, akl-ı kül'lün kanatları altına sığın.

Yüzme biliyorum diye böbürlenme!

Bu okyanus, nice usta yüzücüyü yuttu.

Nice yiğitleri rezil rüsva eyledi.

Dünya ile ahiret arasındaki mesafe tuzaklarla dolu, tehlikeli bir mesafe.

Kendi aklına güvenirsen mutlaka nefsin ya da şeytanın tuzaklarına yakalanırsın.

Akıllı insan kendi acziyetini bilir, kendi dayanağını, sığınağını iyi seçer.

Akıllı olduğunu zanneden de kafasızlık eder, kendi başına yürümeye kalkar,

Sonunda çamura saplanır kalır.

Akıllılık, küllî akla tutunmaktır.

'Bîhuşluk' yani akılsızlık da kendini akıllı sanıp enaniyetine sarılmaktır.

Can bağıını sulayasın diye sana kulak bağışlanmıştı.

Söze iyi bir müşteri olursan kurtulursun.

Yeşerip bahar soluklu olursun.

Söz, kulağından gönlüne ve ruhuna yükselecek ki can bağıın sulansın.

Kulakları söze iyi bir müşteri olmayanlar, kaybedenlerdir.

Beden miden her gün tıkınır da tıkınır; bu, senin maddî canlılığın içindir.

Ya manevî canlılığın!

Allah, ruh ve gönül midene gıdalar alasın diye sana kulak bağışlamıştır.

Sen, akılsızlık edip kulağını tıkarsan, bu ruh, bu gönül ne ile beslenecek.

Kulağını Allah dostlarının esenleyici, donatıcı sözlerine

açmazsan nelerle besleneceksin!

Kulak ya faydalı sözlerin müşterisi olur, ya da muzır gevezeliklerin.

Şu hakikat ki; hikmet ve İlahî sözler ancak alçakgönüllü, mütevekkil, akıllı olanların harcıdır.

Sen ehil değilsen, bir gönül ehline teslim olup ona güvenmezsen hikmete, manevî değerlere layık değilsin.

Kâmil insanın aklını kurtarıcı akıl bil, sınırlı aklını bu aklın havuzunda erit, sonra küllî aklın bir parçası ol.

Hani, yürümeği yeni öğrenen çocuklara bir 'yürüteç' verirler, bununla yürümeye alışınlar ki kendi başlarına yürüebilecek güce ersinler.

Kimi yarım akıllılar, kendi akıllarına güvendiklerinden hep yarı yolda kalmış, çamura saplanmışlardır.

Kısacası, aklını, zekâsını, ilmini beğenen, bunlarla her şeyi tek başına yapabileceğini zanneden bugüne kadar hep kaybetmiştir.

Ölümsüzleşenler, bütüncül aklın bereketinden faydalanlardır.

Der gam-î mâ rûzhâ bîgâh şod Rûzhâ bâ sûzhâ hemrâh şod

Gamlı geçen günlerimiz uzadı ve sona ermesi gecikti.

O günler, mahrûmiyetten ve ayrılıktan hâsıl olan ateşlerle arkadaş oldu, yani ateşlerle, yanmalarla geçti.

Gerçek gam, Hak'tan; Hak dostundan ayrılığın verdiği gamdır.

Günler fani şeylerden ayrı kalışın gamıyla geçiyorsa, ne yazık!

Hak'tan Hak ehlinde ayrı kalışın gamıyla geçiyorsa, ne mutlu!

Ufuklarını gam bulutları kaplamış senin!

Bu gam neyin gamıdır?

Günler, nasıl olsa geçip gidiyor;

Ama kimi, cismaniyet peşinde sürükleniyor,

Kimi, Rabbanî iklimin tutkulusu...

Söyle bakalım, sen hangi yolun yolcususun?

Gam bineğin seni nereye taşıyor?

Ve bu gam gönül toprağına hangi tohumları serpiyor.

Gam vardır ki gönül ondan gıdalanır, bu iştiyakla her lâhza mavera soluklanır.

Gam vardır ki insan kopkoyu bir ümitsizlik ve isyankârlık gayyasında kıvranıp durur.

“Konuk evine her gün nasıl bir konuk gelirse senin gönlüne de her solukta aziz bir konuk gibi bir düşünce gelir.

A benim canım, düşünceyi adam yerine koy; çünkü adam, düşünceyle değerlenir, canlanır.

Gam düşüncesi sevinç yolunu vurursa gam yeme; çünkü o, sevinci hazırlamaktadır.

Gam, hayrın temelinden yeni bir sevinç gelsin diye gönül evini yabancılardan, adamakıllı, hem de sertçe siler süpürür.

Yemyeşil daldan ayrılmayacak yapraklar bitsin diye gönül dalındaki sararmış yaprakları döker.

Ta ötelerden, yepyeni bir tat, salına salına gelsin diye eski sevincin kökünü kazır.

Yüzü örtülmüş kökü göstermek için gam, çürümüş, pörsümüş kökü söker atar.

Gam, gönülden neyi döker, neyi sökerse karşılık olarak, gerçekten de daha iyisini getirir.

Hele gamın, gerçek inanç ehlinin kulu kölesi olduğunu bilen kişiye, daha da fazla lütufta bulunur gam.

Eyyûb, yedi yıl belaya dayandı, razı oldu; Allah konuğunu hoş tuttu. Bela baş gösterdi mi, o yüzü pek, Allah'a yüzlerce defa şükrederdi.”

Mecnun'un gamı, derdi önceleri, bir faniye dönüktü. Son-

ra gerçek kaynağını buldu.

Nihayetinde gönlerimiz birbiri üstüne devrilmeyecek mi?
Gecelerimiz, biz istemesek de sonunda tükenmeyecek mi?

Mecnun, gamını bir ömrün sınırlarında hapsolmaktan kurtardı da ebedî bir vuslata kenetlendi.

Sonunda “ballar balını buldu.”

Bu Leyla, bu Leyla'nın kaşı gözü, zülüfleri, endamı geçici bir sevgiye dadılık eden her şey geçse ne olur?

Kâmil insan bu madde âleminde ne kadar da Hakk'la beraber yaşamak istese; cismaniyet boyutu ve irtibatlı olduğu dış dünya, onun ayağına bağlıdır.

Yükselmek ister, cismaniyet onu çeker durur.

Bu açıdan, Fuzulî: “Ya Rab, bela-yı ışk ile kıl âşinâ beni / Bir dem bela-yı ışıktan kılma cüda beni” der. Şairin yakarışı, günlerinin, aşkın meşakkatleri ile geçmesi yoluyla cismaniyet bağlarından, tuzaklarında kurtulması içindir.

Dünyaya yönelik rahat, rehavet, gönlün öte atılımlarına perde olur.

Gam, çile vadilerinden geçmeyen, zahmet yokuşlarını aşmayan hangi gönül faniyi bırakıp 'baki'ye koşmuş?

**Rûzhâ ger reft gû rev bâk nîst
Tû bimân ey ânki çün tû pâk nîst**

Günler geçip gittiyse varsın geçsin.

Ey mübarek olan, sen var ol yeter; çünkü senden pak insan yoktur.

Gün doğar, batar.

Aylar, yıllar birbirini kovalar.

Zaman, hükmünü yavaş yavaş ortaya koyar.

Devirler açılır, kapanır çağlar.

Ne kadar didinse de, insanın elindekiler yok olur gider.

Bir bebek dünyaya gözlerini açar ne kadar tatlıdır!

Bebek, büyür çocukluğun ovasında coşkuyla oynar, eğlenir; ne kadar sevimlidir!

Çocuk gelişir, güçlenir, gençliğin vadilerinde serpiler; ne kadar güçlü, kuvvetli, gösterişlidir!

Genç yılları üst üste biriktirir, olgunluk sularına erer; ne kadar ağır başlıdır!

Olgun adam, dış görünüş bakımından alımlılığını canlılığını yitirmeye başlar; saç ağarır, cilt buruşur, bel bükülür, damarlar kurumaya yüz tutar; ne kadar hüznün vericidir!

Yaşlı adam, faniliğin yakıcı emarelerini bütün çıplaklığıyla yaşar, hisseder; ne kadar gerçekçidir!

Her şey değişir durur, değişmeyen ne vardır?

Fanilik sıfatı, her şeyi sarartır, soldurur, pörsütür, eskitir, yaşlandırır, ezer, büzer, tüketir, yok eder.

Öyleyse hep 'solmaz, pörsümez yeni' olarak kalan ne vardır?

Renkle, kokuyla, mekânla, zamanla işi olmayan ve her şeye hüküm yürüten kim vardır?

Günler geçer gider;

Her şey gelişir, büyür, güçlenir, sonra da inişe geçer; çünkü O'ndan başka, her şeyin kaderidir bu.

Sadece Hayy ve Kayyum'dur ki her şeyi, kendi varlığını bilip O'nda dirilelim diye, fanilik yurdunda önümüze seren.

Dünya fanilik yurdu.

Şu dağ, deniz, güneş, ova, ırmak, insanlar, hayvanlar, bütün varlıklar...

Hangisi varlığının en ışıltılı, en canlı, en gösterişli hâlini sürekli koruyabilmede?

Hepsi de bir büyük hakikati örmek için yokluğa doğru yürümede.

Bir gölgeden ibaret varlıklar silikleşip yok oldukça O'nun varlığı belirir pekişir.

Her şey varsın yok olsun gitsin!
Sen kal ey Hakiki Maşuk!

Mevcudat eğretidir, gölge varlıktan ibarettir, geçici bir oyalanma aracıdır.

Her şeyin elimizden çıkması, yok olup gitmesi gerçek aşk ehline ağır gelmez; hatta gölge varlıklar yanımızdan yöremizden eksildikçe sezişlerimiz, O'nun varlığıyla daha bir keskinleşmektedir.

Fanilik gerçeğini bütün varlığıyla hissettiğin mevsim, varacağın ruh hakikati şu olur: "Bundan önce kendi kanatlarımla uçuyordum; şimdiyse hareketim, Adalet Sahibi Padişahın eliyle. Gelip geçici oynayış benden uçtu gitti; fakat şimdi hareketim, kımıldayışım, ölümsüz; çünkü O'nun eliyle, O'ndan."

Demek, Allah'a yakın olmak, varlık hapsinden kurtulmaktır.

Her ki cüz mâhî zi âbeş sîr şüd Her ki bîrûzîst rûzeş dîr şüd

Balıktan başkası onun suyuna kandı, ancak balık o suya kanmaz, nasipsiz kimsenin günü geç olur.

Bir balığı sudan çıkar, at kenara bakalım; sonra seyret hâlini!

Su balık için her şeydir.

Sen, balığı kendin; suyu da mânâ deryası bil.

Mânâ olmazsa nasıl yaşarsın?

Bir aşk ehliysen, biricik vatanın 'aşk deryası'dır.

Balık sudan koparılınca yaşayamıyorsa, sen 'aşk deryasından' koparılınca nasıl yaşayacaksın?

Sen balık ol, sonra da susuz yaşa; bu nasıl olacak?

Ancak, balık olmayanlar sudan nasipsizdirler.

Allah'ın has kulları; irfan, marifet ikliminden başka nerede yaşayabilirler?

Allah'ın has kulları, mânâ deryasının balığıdır.

Bu iklimden başkası onlara yurt değildir.

Allah'ın has kulları, tecelliye gark oldukça kendilerinden geçerler; Hakk'ın lütuflarına daha iştihak duyarlar.

Hakk'ın sıfatları, tecellileri, güzellikleri, lütufları nihayetsiz olunca bunlardan alınan manevî hazzın da haddi hududu mu olur?

“Onların gönülleri öylesine gönüldür ki gönüller, onların yüzünden sarhoştur; onların yoklukları öylesine bir yokluktur ki bizim varlıklarımız, onların yokluğundan var olmuştur.”

Allah'ın has kulları aşk deryasının kanunlarına ram olmuşlar, kendi varlıklarını yok bilmişler de bize onlardan bir parıltı, bir huzmecik geçer olmuş.

Bundandır ki Allah'ın has kulları: “Allah'ım gayretimizi, hayretimizi, aşkımızı, şevkimizi, coşkumuzu, Sana olan tutkumuzu arttır; mânâ ufkumuzu genişlet, ötelere özlemimizi dindir.” diye yakarıştadırlar.

Bir de balık olamayanlar, bir parça suyla yetinenler vardır. Onlar için hadsiz susuzluk yoktur.

Eksiksiz bir ibadet, harikulade haller yani kerametler gönüllerine haz verir.

Bunun ötesinde daha derin mânâlara uzanamazlar.

Peki, ya deryadan hiç haberi olmayanlar, gafiller, nasipsizler, gayret fukaraları...

“Tut ki dünya, güneşle, ışıkla dopdoludur;

Sen, kör gibi karanlığa gidersen, o ulu ışıktan payın olmaz;

Yüce Ay'a pencereni kaparsın.

Sen, köşkten çıkmışsın da kuyuya girmişsin, geniş âlemlerin ne suçu var?

Söyle, kurt huyuyla huylanmış can, Yusuf'un yüzünü nasıl görebilir?

Davud'un sesi, taşa, dağa vardı da o taş yüreklilerin gönülleri, gene de az işitti o sesi.”

Ulu ışıktan nasibi olmayanlar için zaman felakete doğru akmaktadır.

Onlar, zamana değil; zaman onlara hükmeder.

Zamanın geniş ovalarına, sayısız kıvrımlarına gizlenmiş manevî lütufları, ihsanları sezecek akılları, duyacak gönülleri olmadığından, nefisleri sadece cismaniyete kilitlenmiştir; bu yüzden zamanı dolu dolu yaşamazlar ancak zamanın dolgu malzemesi olurlar.

Yarasa güneşten kaçır; kaçır da nasıl bir hayatı vardır yarasanın?

Nasipsizler, karanlıktan beslendiklerinden, güneş onların gözlerini kör eder; kör eder de hiçbir hakikate, oluşa, aşk coşkusuna yön bulamazlar.

Günleri, geceleri dünyevî sıkıntılar içinde geçenler için zaman ağır bir yük olur; saatler uzar gider; dakikalar birer eziyet dikenini gibi nefsin ve tenin canını acıtır durur.

Geçici varlıktan kurtulup gerçek varlık denizine dalan er, soluklandığı âlemi kendisi için varlık sebebi görür; o âlemden koparırsa yaşayamayacağını bilir. Bu bakımdan nefes alıp verdiği hava onun için balığa hayat sağlayan 'su' gibidir. Balık suya kanar mı? Ârif de hakikat ikliminden kopmayı kendisi için ölüm sayar.

“Kum bile suya doydum da ben doymadım, hey gidi hey!

Bu dünyada şu güçlü yayımı çekecek, gelecek bir kırılgan bile yok!”

Der neyâbed hâl-i puhte hîc hâm Pes sühan kûtâh bâyed vesselâm

Ham ervâh olanlar, pişkin ve yetişkin zevâtın hâlinden anlamazlar. O halde sözü kısa kesmek gerekir vesselâm.

“A ulular, bu dünya bir ağaca benzer; biz de o ağaçta yarı ham meyveleriz.

Hamlar, dallara sımsıkı sarılırlar; çünkü hamken köşke yaramaz onlar.

Fakat oldu da tatlılaştı, dudakları ısırır bir hale geldi mi, ondan sonra dallara pek gevşek sarılır.

İnsanın ağzı da devletle tatlılaştı mı, dünya mülkü soğuk gelir adama.

Bir şeye sımsıkı sarılmak, taassuptur, hamlıktır; ana karında çocuk oldukça; işin, kan içmektir.”

Meyve, ne zaman özgürlüğünü kazanır?

Asılı olduğu daldan alacaklarını aldıktan sonra.

Ham meyve dala sımsıkı sarılır; ona muhtaçtır.

Olgunlaşmış meyvenin ağaçla işi kalmamıştır.

Olgun insan da kâinat ağacının olmuş meyvesidir.

Olgun insanın yönü, mânâya dönüktür.

Ham meyve olgun meyvenin hâlinden anlayamaz; dala pek gevşek tutunan olgun meyveyi yadırgar durur.

Hamlar da olgun insanları garipseyip durmazlar mı?

İyiliğe, doğruluğa meyilli insanın bir ömür boyu yükselmesi; kötülüğe, eğriliğe meyilli insanın da alçalması sürer gider.

Olgunluk katına çıkmış insanın dünyayla bağı ukba iştiyakına zarar vermeyecek ölçüdedir.

Tohum nasıl ki mevsim mevsim, yeşerme, büyüyüp serpilme merhalelerinden sonra daldaki meyveye inkılab eder,

iyice olgunlaştıktan sonra da dala ihtiyacı kalmaz, dalı terk eder; ama bağrında da bir çekirdek, bir tohum bulundurarak.

Hamlar olgunun hâlinde anlasaydı, dala öyle sımsıkı sarılmazlardı.

Dünya dalına sımsıkı sarılmaları, bambaşka bir âlemin güzelliklerinden habersiz olmalarından.

Ama dişıyla, tırnağıyla dünyaya yapışıp kalan hampların da mânâdan nasipsiz oldukları, hakikat!

“Olgun, toprağı tutsa altın olur; olgun olmayansa altını eline alsın toprak kesilir, küle döner.

Ahmak kişiyi avlayan şu sebepler, nasıl olur da can gözü açık kişiye perde olur?

Göz olgunlaştı mı temeli, özü görür; ama kişi şaşkı oldu mu parça buçuğu görür ancak.”

“Eğer candan çıkarsa söz gönülde yer tutar elbet”

Kaynağı ‘can’ olan söz gider canları bulur, gönüllere kök salar.

Beden de can sayesinde ayaktaadır.

Öyleyse bedenin değeri candandır.

Can, senin varlığının temelidir, özüdür.

Her şeyi canla derlenip toparlanıyor bil; canın azığı bilgidir, akıldır.

Görüşü, duyuşu, sezişî olmasaydı insanın, bir hayvandan ne farkı olurdu?

Ebedileşen can, Rabb’in emrindedir. Bu yüzden gizlidir; onun varlığını her insan anlayamaz.

Yapıp ettiklerini, koruyup gözettiklerini her göz göremez.

Kâmil insan uykuda da olsa canı yücelerdedir; bedeni şurada ya da buradadır; ama bakarsın ki gerçek varlığı şu dertlinin, bu tasalının imdadına koşmuştur.

Can, sayıya sığmaz bir mânâ denizidir; bu denizin dalgaları maddî varlığın ötelere taşar.

Beden, cana bağ olmadıkça canın üstünlüğü artar.

Hız. İbrahim’in canı, ateş içindeki cenneti gördü; sen de canın gerçek değerini bil ki kan gibi damarlarına dolaşan bu

ölümsüzlük gıdasıyla ölümsüzleş.

Canın değerini bilenin özü sözü bir olur; özü sözü bir olanın sözü, can ırmağından besleniyor demektir.

Gönüller, can ırmağından beslenen sözlerin müstakıdır.

Bedenin değeri candandır, denmiş ya peki canın değeri nedendir?

O da “Sevgili'nin ışığı”ndan!

Aşk'ın canı, canların sultanı.

Mesnevi'nin sözleri can pınarından.

Can pınarı çoşunca söze nihayet yaktur.

Söze nokta konsa bile sen bunu son nokta sanma.

O noktada nihayetsiz bir mânâ gizlidir.

Âşğın gönlü o noktadan, yokluktaki varı keşfeder.

Artık adı 'Aşk' olarak billurlaşmış Mevlana'mız, Çelebi Hüsameddin'le birlikte tam on beş yıl geçirdi.

Mesnevi bu zaman içinde yazılmıştı.

Çağlarımızı ışıklandıran altı ciltlik, yirmi altı bin beyitlik bu eser, sekiz-dokuz yılda tamamlandı.

Şimdi insanlık için bambaşka bir gönül ve can azığı vardı.

Bin iki yüz elli dokuzda başlayıp bin iki yüz altmış sekizde bitirilen bu hakikat kitabı, son nokta konduğu halde her çağın anlayışına ve kavrayışına göre yeni katmanlar açıyor önümüze: “Ormandaki ağaçlar kalem olsa, deniz mürekkep olsa gene Mesnevi'ye son yaktur.

Toprak durdukça, kerpiç dökün, dört tahtadan meydana gelmiş kalıba balçık döküp kerpiç yaptıkça Mesnevi'nin şiiri de sürer gider.

Hatta toprak da kalmasa, balçık da kuruyup tozsa onun denizi çoşar, köpürür, köpüklerinden toprak düzer.”

Mesnevi beyitleri, Aşk'ın can pınarından fışkırır, Çelebi Hüsameddin'in kalemiyle kaydedilirdi.

Aşk, kendinden geçerek söyler, Çelebi coşkuyla yazardı.

Medresede, bağda, bahçede, kaplıcada Aşk, cezbeli hâliyle peş peşe beyitler söyler; Çelebi, hassas bir avcı gibi bunları yakalardı.

Bazen günlerce sürerdi bu hem de geceli gündüzlü.

Bazen aylarca ara verilirdi. Bir fasıla iki sene bile sürmüştü.

Aşk, birinci ciltte: “Şüphe yok ki, Mesnevi, gönüllere şifâdır, hüznüleri giderir, Kur'an-ı Kerim'i apaçık bir hale koyar, rızıkların bolluğuna sebep olur, huyları güzelleştirir. Mesnevi, sanları yüce, özleri hayırlı kâtiplerin elleriyle yazılmıştır, temiz kişilerden başkalarının dokunmasına müsaade etmezler.” buyururlar.

Mesnevi'deki Mesnevi sözleri

“Gökyüzünün merdivenidir bu söz; kim bununla çıkarsa gökyüzünün damına ağar.”

“Kim bu kitaba masal derse, masaldır ona; fakat bunu, kendi hâli olarak gören kişidir er kişi.”

“Mesnevi'nin sözlerindeki görünüş yüzünden, görünüşe bakan yolunu azıtır, anlamı göreneyse o sözler, doğru yolu gösterir.”

“Her dükkânda ayrı bir kâr var; ey oğul, Mesnevi de yokluk dükkânıdır.”

Mesnevi bin iki yüz altmış sekiz yılında tamamlandı.

Her güzel faaliyetin, meyvenin bir vesilesi vardır mutlaka. Mesnevi'nin vesilesi Çelebi Hüsameddin.

Allah, Çelebi'nin gönlüne Mesnevi aşkı yerleştirdi de Çelebi, üstadını sürekli söylemeye zorladı, teşvik etti. Böylece asırların gönül gıdası büyüdü, genişledi.

Çelebi, üstadının teveccühlerine mazhardı.

Bir gün devlet adamı Vezir Muineddin Pervane, konağında bir sema meclisi düzenlemişti.

Çelebi Hüsameddin gecikti.

Aşk hüznünlendi, yüzü gülmedi bir türlü.

Bir zaman sonra Çelebi görüldü.

Aşk birden hareketlendi, Çelebi'ye seslendi: "Merhaba canım. Merhaba nurum, efendim. Merhaba Hak ve Peygamber sevgilisi. Gel benim ruhum, gel benim sultanım, gel benim gerçek padişahım..."

Çelebi, şevke geldi, naralar attı, gözyaşları eşliğinde sema'a başladı.

Bir gün toplanmış, Çelebi'nin evine gidiyorlardı. Mahallede karşılarına bir köpek çıktı. Birisi köpeği kovmak istedi, Aşk, hemen mani oldu: "Bu, Çelebi'nin mahallesinin köpeğidir, ona dokunmayınız."

Aşk hâli

“**B**ir düşmanı olan, ondan kaçıp uzaklaşınca kurtulur. Ama benim hâlim bir değişik zira kaçan da benim kovalayan da.

Ben kendi kendime hasım olmuş, kendi yolumu kesmişim.

Bir yanım iyiliğe koşmakta diğer yanım ona çelme takmakta.

Ne denizlerin dibine dalmak ne göklere çıkmak beni paklar.

İnsan kendi kendisinden nasıl kaçır, gölgesinden nasıl kurtulur.

O hâlde kendimi ıslah etmediğim takdirde bu kaçır kovalamadan ta kıyamete kadar bana kurtuluş yok.”

Anlam ve aşk denizi Mesnevi, başından sonuna cezbe sularında yazılmıştır.

Mesnevi söylenir, kayda geçilirken Aşk, bir yanda donanıyor, bir yanda donatıyordu.

Mesnevi'nin sözleri çağların dimağı için birikirken, Aşk'ın gönlü bu sözlerin ışıltısından, eşsiz bir âlem kesiliyordu.

Aşk hâli, insan hâli.

İnsan hâli, arınma, berraklaşma, istiğna hâli.

Dokuz yıl süren Mesnevi yolculuğu, aşk yolculuğu.

“Aşk, yolu bulunca hepimiz soyunduk. Çırılçıplak olduk.

Yani kötü huylarımızdan, nefsanî isteklerden kurtulduk.

O, ata binerek gelince hepimiz yaya kaldık.”

‘İnsan ağacı’nın dallarında meyveler olmaya başlayınca, ağacın varlığı da değerlenmeye başlar.

Ağacı ‘değer’lendiren, meyve vermesidir.

Meyve vermesi, hem ağacın ömrünü uzatır hem de kendisine teveccühü artırır.

İnsanın meyvesi duygudur, düşüncedir.

“İnsan, duyuş ve düşünüşten ibaret; gerisi et ve kemik.”

İnsanın meyve hâli, yani aşk boyutu; maddî varlığını silleştirir, bu maddî varlığa da bir letafet kazandırır.

Maddî varlık nasıl olsa ‘fena’ya yürüyecekse öyleyse onu latifleştirip meyve verir bir keyfiyete çıkarmak, insanın en büyük ödevi.

Yani aşk olmak.

Aşka yürümek.

Aşkta kalmak.

Aşk kesilmek.

Baştan ayağa aşk kesilenin, gökyüzü ayağının altına serilir.

Bütün hayvanî vasıflarından soyunur, serapa berraklaşır.

Bedenin yüklerinden kurtulur.

Beden istekleri artık ona bir şey yapamaz.

Hiçbir dünya rüzgârı onun aşk deryasına dalmış gönlüne zarar veremez.

Dünya nimetleri onu sarhoş edemez.

Aşk atmosferi ona bir sera emniyeti sağlar.

Gözü, gönlü kilitlendiği âlemden, bağlandığı sevgiliden başkasını görmez.

Leyla’sından başkasına dönüp bakmayan Mecnun gibi...

Eğreti olanı bırakıp ebedî olanı almaz mısın?

Aşk denizine Mecnun gibi dalmaz mısın?

Aşkın şaşkınlık, hayranlık divanelik aşıl原因 hâlleri kar-

şısında selama durmaz mısın?

Aşk iksirini kendi gönlünle, ruhunla içen bir talihli olmak istemez misin?

Hikâye

Hani, kalbindeki merhamet pınarı coşmuş bir padişah, Mecnun'a yardım etmek istedi,

Mecnun'un haline acıdı, onu saraya davet etti.

Mecnun'la bir dost, bir arkadaş gibi konuşmaya başladı.

Sana ne oldu kardeşim?

Neyin var da kendini böyle rüsva ettin?

Yenini yakarı yırttın da çöllere düştün?

Leyla da kim oluyor, ondan başka güzel mi yok!

Gel sana ne güzeller göstereyim; beğendiğini sana feda edeyim.

Aklını başından alan, seni dağlara çeken Leyla'nın hayalinden kurtul.

Yeri yurdu belli bir memlekette mekân tutarsın böylece.

Padişahın emriyle getirdiler Mecnun'un karşısına birkaç güzel.

Padişah bekledi durdu Mecnun'un bakmasını,

Bakıp içlerinden birini beğenmesini,

Sonra da Leyla'yı unutup divaneliği bırakmasını...

Fakat Mecnun'da ne ses ne bir hareket.

Başını öne eğmiş, boyuna yere bakıyor.

Padişah: "Başını kaldır da bak şunlara,

Güzellik nedir gör!" diye azarladı Mecnun'u

Mecnun oldukça sakın ve mütevekkil: "Padişahım, dedi,

Korkuyorum hem de çok korkuyorum,

Leyla'nın aşkı çekmiş kılıcı,

Eğer başımı kaldırırsam, vuracak boynumu.

Öyle doluyum ki Leyla'nın aşkıyla
Bu aşk artık ne renk aşkıdır, ne şekil aşkı..."

Her güzelin gözü, burnu, dudakları vardı.
Mecnun Leyla'da ne görmüştü de divane olmuştu.

Kişi bir aşka kilitlenecekse dünyada
Bu, uğrunda ölünecek bir aşk olmalı.
Ve aşk ki renkten, kokudan arınmalı.
Altın suyuna batmış, içi kof aşkı bırak da
Kalbine ve ruhuna ışık olan gerçek aşka bak!

Sonunda berbat olacak güzelliklere meylini kes de,
Arşın yücelerine ağdıran gerçek aşka, gerçek güzelliğe
yönel...

Aşkı anlatmaya kalkmak ne senin ne benim işim,
Biz ancak aşkın köpüğünden söz ederiz.

Aşk denizi coşar, kabarı, derinlerde ne kıyametler kopar
ne manalar dizilir ne dünyalar kurulur; biz yalnız kıyıya vu-
ran dalgaların köpüğünden dem vurabiliriz.

Aşka sınır olmadığını şundan anla ki; Allah'ın sıfatları-
nın sonu yoktur.

İlahî aşk suları, kıyasızlık iklimi.

Ne beşerî hırslar, temayüller, ne dünya telaşesi...

Hiçbir şey İlahî aşk göklerinin berraklığına zarar veremez.

Okyanusu ne kirletebilir!

Gerçek aşk

Dünyada herkesin gönlü bir şeylere meyleder.
Her âşık kendine bir güzel seçer.
Ama gerçek âşığın yeri yurdu dünya mıdır?

Gerçek aşkın gölgeleri, parıltıları bu dünyaya vursa da
kaynağı yücelerdir.

Öyleyse dünya gerçek âşık için aslında bir hapisanedir.

Bütün iş, geçici aşklardan geçip aşka yükselmektir.

Gerçek aşkın gıdası derttir, tasadır, meşakkattir, benlikten geçmektir.

Gerçek aşkı bulamayanlar geçici aşkın tozunda dumanın-
da perperişan, rezil rüsva olurlar.

Hikâye

Hani bir padişah ava giderken bir halayık görmüştü de
gönlünü ona kaptırmıştı.

Padişah halayığı aldı, muradına erdi; ama halayık aman-
sız bir hastalığa yakalandı.

Etraftaki bütün hekimleri toplamasına rağmen bir türlü
halayığın hastalığına çare bulunamadı.

Padişah mescide koştu, el açıp yalvardı, yakardı.

Gözyaşı döktü.

Ağlamaktan iyice kendinden geçti, yoruldu, oracıkta uyudu.

Rüyasında bir pir göründü, padişaha dedi ki: “Ey padişah, müjde dileklerin kabul oldu. Yarın bizim dostumuz maharetli bir hekim gelecek. Onun doğruluğuna ve hekimlik gücüne inan.”

Padişah uyandı, heyecanla yarını bekledi.

Gerçekten de esrarlı konuk geldi.

Kısa zamanda birbirlerine alıştılar, bağlandılar.

Padişah, derdini hekime anlattı, onu hastanın yanına götürdü.

Hekim hastanın yüzünü görüp nabzını kontrol etti.

Hastalığının sebeplerini öğrenmeye koyuldu.

Sonunda bir şeyden şüphelendi, şüphesinde haklıydı.

Dedi ki: “Diğer hekimlerin ilaçları, iyileştirmek bir yana,

Daha da perişan etmiş kızcağızı.”

Hekim, ardından da odada kimsecikler kalmasın dedi,

Ona özel şeyler soracağım, soracağım ki derdini bir güzel anlayayım.

Kızcağız çekinip cevap vermemezlik etmesin diye herkes dışarı çıktı.

Hekim tatlılıkla, dedi ki: “Her memleketin ilacı başka başkadır. Söyle bakalım, memleketin neresidir? O memlekette ak-raban var mı? Kime yakınsın?”

Bir yandan da kızın nabzını tutup yokluyordu.

Kızcağızın verdiği cevaplara göre nabzının değişip değişmediğini kontrol ediyordu.

Biliyordu ki gönül yarası gizli olsa da bahsi geçince nabız ölçülü atışını koruyamaz.

Hekim, halayıktan dostlarının hâllerini soruyordu. Kızcağız, başından geçenleri bir bir anlatıyordu.

Hekim kızın tanıdıklarını bir bir öğrendi, isimlerini tekrar kıza sorup duruyordu.

Bakalım kimin adı geçtiğinde nabız normal atışını değiştirecek!

Kız, uğradığı şehirleri, karşılaştığı insanları sayarken nabzında bir değişiklik olmuyordu.

Hekim sabırla sormaya devam etti.

Nihayet sıra Semerkand'a geldi. Hekim Semerkand'ı sorunca kızın yüzü kızardı, nabızı hızlandı.

Hekim iyice araştırınca, kızın Semerkand'da bir kuyumcuya gönül verdiğini anladı.

Kuyumcunun adresini de kızdan öğrendi.

Hastalığın sebebi anlaşılıyordu, kızcağızın gönül yarası vardı.

Kıza, sana yardım edeceğim; yalnız sırrını hiç kimseye açma, dedi.

Hekim kalkıp padişaha gitti, kızın derdini anlattı.

Padişaha dedi ki: "Kızın derdinin çaresi o adamın buraya getirilmesindedir."

Padişah birkaç adam gönderdi, kuyumcubaşılık vaadiyle kuyumcuyu saraya davet ettirdi.

Adam, teklife dünden razı idi.

Mal mülkünü, -üstelik evliydi- çoluk çocuğunu terk etti. Neşeli bir şekilde yola koyuldu.

Kuyumcu saraya ulaşınca hekim onu padişahın huzuruna götürdü.

Padişah kuyumcuya çok iltifat etti, ikramlarda bulundu. Hazinesini ona teslim etti.

Hekim padişaha dedi ki: "Ey büyük sultan o cariyeciği bu tacire ver ki kavuşma neşesi, hastalık ateşini gidersin.

Padişah, o iki sohbet müştakını birbirine bağışladı.

Bu suretle o kız da tamamen iyileşti.

Bir vakit sonra hekim, kuyumcuya bir şerbet yaptı, kuyumcu içti, kızın karşısında erimeye başladı.

Hastalık yüzünden kuyumcunun çekiciliği kalmayınca

kızın canı, onun derdinden azat oldu, ondan vazgeçti.

Kuyumcu, çirkinleşip hastalanınca kızın gönlü de yavaş yavaş ondan soğudu.

“Bir renk yüzünden meydana gelen aşklar, aşk değildir, sonunda kayıp olur gider.”

“Sevgililerin aşkı, onların yüzlerini, yanaklarını kızartır. Aşıkların aşkıysa onların canlarını yakar yandırır. Kehrüba, hiçbir yalvarışı yok görünen bir âşıktır; saman çöpüysen o uzun yolda çabalar durur.”

“Allah aşkıyla gıdalanana âşığa yüzlerce beden, bir dut yaprağı değerinde bile değildir.

O yaşlara batmış Leyla'nın âşığına bile dünya saltanatı, ancak bir yaprak göründü.”

Sadece dış görünüşe bağlanan aşklar gerçek aşk değildir. Böyle aşklar sonunda duman olur gider.

Şekil aşkı, ölümlerin aşkıdır.

Cariyenin aşkı gerçek aşk olsaydı, dış görünüşü değişen kuyumcuya duyduğu ilgi sönüp gitmezdi.

Gerçek aşk ruhtadır.

Cana can katan gerçek aşk, dünyadaki bölük pörçük aşklara efendidir.

Sonunda hepsi yok olur gider, gerçek aşk dünyadaki yeşerme mevsimini tamamlayınca yücelere ağar.

Padişahın aşkı gerçek aşka bir yol bulmuştu ki ötelere kendisine bir kutlu eli uzandı.

Cariyeyi bu, sonu duman olacak geçici aşktan kurtardı.

Onu ebedî aşk ufuklarına bağladı.

Bir gönlü, beşerî aşkın çamurundan çekip çıkardı da peygamber aşkının iklimine taşıdı.

Aşk derdiyle hoşem

Aşk nedir?
“Aşk, kıyısı bulunmayan büyük bir denizdir.
O denizin suyu baştanbaşa ateştir, dalgası da incidir.”

Aşk nedir?
“Sen bana bak da beni seyret!
Aşk canımı gönlümü kendisine kul, köle edindi de beni
binlerce hürriyete kavuşturdu.
Aşk, belden aşağı duygulara düşkün olanlar için bir gösterişten, şehvetten ibarettir; ama ruhen temiz olan kişilerce
aşk, kadim ve pek büyük bir nurdur.”

Aşk nedir?
“Aşk kevserdir, ab-ı hayattır, ömre sonsuzluk verir, insanı
ölümsüz eder.
Canın sıkıldıysa, hayattan bıkip usandıysan, aşk bağıdır,
bahçedir, seyran yeridir. Yorulup yolda kaldıysan, seni menziline
erdirecek çevik bir binektir.
Aşk, Allah ile insan arasında bir elçi gibi haberler getirir,
götürür.”

Aşk nedir?
Aşk, hakkın rızasını aramak yoludur.
Aşk nedir?

Aşkı kendi idrakimle, anlayışım la anlatır dururum, aslında aşkın değeri, anlamı bunlar değildir, eşsiz cevherin değerini ancak erbabı bilir...

Aşk nedir? Aşk nedir?

“O’ndan başkasına beslenen aşk, geçicidir.

Çünkü başka güzellik, altın suyuna batmış bir güzelliktir.

O güzellik döner, aslına gider; beden, kokmuş bir hâlde rezil olur, kalakalır.

Kara duvara vuran ay ışığı döner, aslına gider.

Aşk, mekânsızlık âleminde ıssılık madenidir.

Aşk, canların gıdasıdır; bu yüzden de açlık, canlara gıdadır.

Yakup, Yusuf’a acıkmıştı; onun ekmeğinin kokusu, ta uzaktan geliyordu ona.

Gömleğini alıp koşarak gelense, Yusuf’un gömleğindeki kokuyu alamıyordu.

Gömlekten yüzlerce fersah uzakta olan Yakup’sa bu kokuyu alıp durmadıydı.

Nice irfansız bilginler vardır ki bilgiyi ezberlemiştir; fakat bilgi sevgisi yoktur onlarda.”

Âşıklık nedir?

“Âşık ol da bil.

Sen âşıklığı nasıl bilebilirsin ki o bilgi kitaptan defterden öğrenilmez.

Ateşi mangalda, balı da kavanozda görmek bilmek değildir.

Çünkü bu bilgi zevk bilgisidir; onu tatmayan bilmez.

Bildim diyenin bilgisi sadece zandır.

Madem öyle sen düşmeyi düşenden öğren, yanmayı pişmişten sor.

Aşkın kokusunu da âşığın yanık nefesinden kokla.

Bu işaretlerden yola çık ve aşkı bilmek için âşık ol.”

“Aşk derdiyle hoşem el çek ilacımdan tabib!
Kılma derman ki helâkim zehri dermanındadır.”

Bırak, aşk seni öldürsün, bu bir tür ab-ı hayattır.
Bir ölümün içinden ebedî varlık ağacı fıskırarak.
Sen kendini terk et, aşkın derdiyle dertlen, yokluğun içindeki gerçek varlığı seyret.

Aşk denizine doğru yol alan kişi, hiçbir derde, tasaya ‘dert-tasa’ demez.

“Aşkın gamı, eninde sonunda beni çeke çeke götürecektir.
İyisi mi, ben şimdi kendiliğimden gideyim.
Padişahların padişahlığı bile aşk eseri, aşkın bir lütfü.
Aşkın peşinde koşmayayım da hangi işin peşinde koşayım?
Aşk diyarında, beden tozu toprağı yoktur.
Orada “can ay”ı vardır.
O göğe şimşek gibi çakararak gitmem gerek.
Hilm sahibi Kelîm isem, o ağaca doğru gideyim.
Eğer o büyükler büyüğünün Halil’i isem, o kıvılcımlı ateşe gideyim.”

Gerçek âşık aşkından dolayı kınanmaktan, eziyet görmekten, sürünüp rezil rüsva olmaktan korkmaz, çekinmez.

Gerçek âşığın tek derdi dostuyla dostluğunu pekiştirmek, aşkının alevlerini şiddetlendirmektir.

Gerçek âşık için çile nedir, meşakkat nedir, gurbet nedir, ateş nedir!

Gerçek âşığın bedeni alevler içinde olsa da gönlü cennet bahçelerindedir.

Aşk İlahî bir lütuftur

“ Allah’ım, bu aşkı bize lütfettiğin için sana şükürler olsun.

Biliyorum ki, senin kahrında bize sonsuz lütuflar var.”

Allah’ım, Sen’den gelen her şey hoştur bize.

Biliriz ki gerçek aşk çalışıp çabalamayla elde edilmez.

Biliriz ki Sen’in ihsanın olmazsa gerçek aşkın kıyasına bile yaklaşamaz.

Ve biliriz ki can âleminin yağmurlarından gönlümüze tek damla bile düşmez, Sen’in muradın olmazsa.

Allah, kimi kullarına lütuflarda bulunur, varlıklarını aşk şarabıyla yoğurur.

Bu büyük takdirle, gerçek aşk erleri aşk yeteneği bulunan gönüllerin imdadına yetişir.

Kâinattaki her şey bu büyük takdirle gerçekleşir.

İlahî aşkın lütufları olmasaydı, hiçbir coşku, hiçbir neşe, hiçbir meyil, tamam olmazdı.

Aşk ile lütûflanan, sudaki balık gibidir.

Balık suya kanmaz, sudan usanmaz.

Su, balığın hem ekmeği hem aşıdır hem eşi hem yoldaşdır.

Su, balığı kendi tabiatıyla huylandırmıştır; kendi rengine boyamıştır.

Aşk denizinde kendinden geçen âşık, başka âlemlere ilgisizdir.

Başka dünyaların kokusu, rengi, görüntüsü gerçek âşıkların gönlüne namahremdir.

Hak âşığı hep seferdedir; ama yine de kendisinin ay gibi nurlu güzel yüzünde karar kılmıştır. Yani kendinden kendine sefer etmemedir.

Gerçek âşığın gönlü sırlar yurdudur.

Gönül gözleri açık olduğu için başka sırlar da kendilerine âyandır.

Aşk gizli bir buraktır, âşıkları bir sıçrayışta göklere yükseltir.

Tevazu sularında

Bir damla su deryayı gördü, kendine hâline baktı.
Utandı.

Ben, dedi, bir damlacığım, deryanın karşısına nasıl çıkarım?
Mahviyet içinde ezildi, büzüldü.

Bu alçakgönüllülüğüyle Allah ona ihsanda bulundu.
Onu bir sedefin gönlüne düşürdü.

Damla, eşsiz bir inci oldu.

Tohum, önce toprağın altındadır; ama sonra topraktan
baş çıkardı, yüceldi, canlara can katan meyveler verdi.

Gönüllere taht kurmak istiyorsan baş olmayı dileme!

Yükselme hırsı çoklarını yerin dibine geçirmiştir.

Aşk, bir gün mahalleden geçiyordu.

Çocuklar tanıdılar, koşup elini öptüler.

Çocuğun biri oyun zevkinden kopamadı.

Bağırды uzaktan: “Mevlana dede, biraz dur, oyunumu bi-
tireyim, ben de gelip elini öpeyim.”

Beklediler, çocuk oyunu bitirdi, geldi mübarek eli öptü, gitti.

Allah, bir çocuğun gönlünü hoş edene, gönüller sultanlığı
bağışladı.

Aşk körlüğü

“Kimin nabzı aşkla atmıyorsa, Eflatun bile olsa, sen onu eşek say!”

Bir bebek dünyaya gelir.

Görevi, amacı bellidir.

Çıkar uzun bir yolculuğa, ömür denen ovayı adımlar.

Ruhu ve gönlü 'elest' sesinin şevkini unutmamaya işti-yaklıdır.

Çocuk, yolculuğa çıkar, hayatı bir ucundan yaşamaya durur.

Yedikleri, içtikleri, duydukları, okudukları...

Kendisine verilen maddî, manevî besinler...

Çocuk, nasıl bir dünyada yürümeye durmuşsa öyle donanıp kuşanır.

Çocuk çıkar uzun bir yolculuğa da bu yolculuk ona kalbini ve ruhunu unutturur.

Daha doğrusu, dünyanın gidişatı çocuğu kalbini ve ruhunu merkeze alarak yürüme güzelliğinden mahrum bırakır.

Çocuk, dünyanın varoşlarında -hele bu çağda- fitratını hırpalayan, yabanileştiren uğraşlardan kendini alamaz.

Dünyaya dalar, amacını unuttur, hedefinden sapar...

Hedefinden sapan, aşktan da kopar.

Aşk, insana İlahî bir ihsandır.

Dünyanın kirine, pasına, eğlencesine dalan insan körleşir; aşka karşı hissiz kalır.

İlahî ihsana karşı hissiz kalan, sonsuzluk esintilerinden de mahrum olur.

Sen dünya delisi isen senin kalbinden, ruhundan ötelere nasıl bir pencere açılsın!

Dünya delisi olan, ukba sefili olur.

Gerçek aşk, dünyayı kalbin ve ruhun eşiğinde tutmaktır.

Evin içine buyur edilen dünya, evin iç yasalarına müdahale eder.

Dünya sevgisi yapışkandır, akışkandır.

Nefsi hemen harekete geçirir,

İnsanı kalıcı hedefleri olmayan bir oyuncak haline getirir.

Hedefsiz gemiye hangi rüzgâr yardım eder?

Aşksız insan hedefsiz insandır.

Aşka boyun eğmeyen, aşta varlık sırrına ermeyen, dünyanın girdaplarında debelenip durur.

Dünya yüzünde fitratını koruyamayanlar, fitratının gereği aşkın derin sularında kendine yer bulamayanlar nasipsizler, gayretsizlerdir.

'Bin bahar gelip geçse taş yeşermez!'

Kabahat baharda değil insanoğlunun kibirle taşlaşmış gönlünde.

Sen toprak gibi alçak gönüllü olmaya bak.

Gör o zaman o gönül toprağından nasıl renk renk güller açıyor, baharlar yeşeriyor!

Allah'ın has kulları, fitratın bekçileri, bahçıvanları, birer aşk süvarileridir.

Aştan yana susuzluk çekiyorsan, Allah'ın has kullarına yürü.

Bu dünyada gerçek arayışın yönü bellidir.
Sen ne ile meşgûlsen, kalbin ona tutkuludur.
Kalbinin kıblesi seni çamura doğru değil; yüceler yücesi-
ne çeksin.

“Âşıklar meclisi, bağışlayış meclisidir.
Pek tutumlu olan akla uyup, aşkta cimrilik etmek vebale
girmektir.”

Dünya işlerinde insanlar kendilerine bir devlet kapısı
ararlar.

Bir devlet işi bulayım da isterse hizmetçilik olsun, böylece
kalcı gelirim olur, rahat ederim.

Maddî iâşe, geçim için bu kadar çırpınırlar.

Birkaç yıllık ömür için bu kadar çırpınmak seni hırsa bo-
ğuyorsa,

Ebedî bir hayat için neden gayretlenmiyorsun?

Aşk devletinin bir neferi, bir işçisi; o kapının bir bekçisi
olmak için neden yanıp yakılmıyorsun?

Aşksızlık senin betini benzini sarartmış, seni insanlık da-
iresinden uzaklaştırmış.

Sözlerin, davranışların hep ‘ben’ kokuyor, neden o devle-
tin bir kıyıcığında yer almak için didinmiyorsun?

“Hak kapısının uyuz köpeği bile dünyadaki bütün aslan-
lardan iyidir, değerlidir. ”

Ama solucana, yarasaya de bakalım: “Bambaşka âlemler,
güzellikler var; şu çamuru, şu karanlığı bırakın da o âlemlere
doğru yön değiştirin.”

Size itimat edecekler mi? Sözüünüzü dinleyip o âlemlere
doğru yön değiştirecekler mi?

“Mademki aşkın yok, git bol bol uyu!”

Aşksız beden, anlamsız.

Aşksız hayat 'öte'siz.

Gönül aşk solumayınca bir taştan farksız.

Ruh, aşka kanatlanmayınca cihetsiz.

Aşk, varlığın ötelere sığramasında iki kanat demekse ya aşksızlık nedir?

Aşksızlık çamura saplanmaktır, karanlığını berkitmektir.

Hani, bir âşık meşakkatli bir yolculuktan sonra sevgilisine ulaşmış,

Kavuşma çağı gelmiş de âşık yol yorgunluğundan düşüp uyuyakalmış.

Günlerin biriken zahmeti, uyanma vaktini geciktirdikçe geciktirmiş.

Âşık geç de olsa uyanınca sevgilisi onu artık istemez olmuş.

Ne bu hâl, diye sormuş âşık sevgilisine, ben senin için aylardır yol yürümedeyim,

Ne engeller aştım, ne badirelerden geçtim, bilsen böyle davranır mıydın?

Hassas sevgili, gözlerinde sicim sicim yaşlarla cevap vermiş; sen, gerçek âşık olsan onca zahmetten, yorgunluktan sonra bile senin gözlerinde uyku barınmazdı, buna gerçek aşk mı denir? Bu gerçek tutku mu sayılır? Aşkı yüzünden uykuyu, yemeyi, içmeyi unutana gerçek âşık denir.”

“Uyku geldi, göze girmek istedi, fakat gözde yer bulamadı.
Çünkü göz, senin sevdan yüzünden ateşler içinde kalmış,
yaşlarla dolmuştu.

Göze giremeyen uyku, bu kez gönle doğru gitti.

Cıva gibi yerinde duramayan, kararsız bir gönül buldu, sonra o, tene doğru yol aldı, oraya yerleşmek istedi, orayı da harap hem de çok harap gördü.”

Âşığın mâşûku

Birgün, Selahaddin Zerkûbî'nin dükkânında oturuyordu. Çevresinde halka olmuş onun sohbetinden ışıklananlar da vardı.

Birden bir ihtiyar, ağlayıp sızlayarak içeri girdi. Aşk'ın ayaklarına kapandı: “Yedi yaşında bir çocukcağızım var, aniden kayboluverdi. Kaç gündür aramaktan perişan oldum. Yavrucağızın başına bir şey geldi diye korkuyorum!”

İhtiyar, teselli ve yardım beklerken,
Aşk, kaşlarını çattı, biraz da hüznülenerek: “Ne garip!
Bütün varlıklar Allah'ı yitirmişler, kimse onu aramıyor,
Arayıp bulmak için kimsede bir gayret, bir heyecan yok!
Ne kimse, bunun için göğsünü parçalayıp, saçını başını
yoluyor,

Ne de kimsenin uykuları kaçıyor.

Sana ne oluyor ihtiyar, bu yaşa gelmişsin, Allah için göstermediğin hassasiyeti,

Allah'ın sana bağışladığı bir çocuk için gösteriyorsun!

Allah'ı arayıp O'ndan imdat dilesen, Kaybolmuş Yusuf'unu bulursun Yakup gibi!”

İhtiyar, pişman oldu, tövbe etti, yanıp yakılarak af diledi.

İhtiyarın göz pınarları Allah için coşunca tam o sırada müjdeli haber geldi.

Çocuk bulunmuştu.

“Ey sıfatları açıkta olan, görünen, zatı can gibi gizli olan Allah'ım!

Senin zatına yemin ederim ki, benim bütün dileğim, arzum, bütün isteğim, ancak sensin.

Ben seni seviyorum, seni istiyorum, başkasını değil!”

Allah'a açılan hiçbir el, boş dönmez.

O'na yönelen hiçbir dilek cevapsız kalmaz.

Allah'a yönelen bakışlarda sonsuzluk ışıltısı, bereketi...

Aşk'ın, hocaları, zahiri dostları olsalar da biricik dostu, sahibi Allah.

Aşk, Allah'a dayanıyor, Allah'tan istiyor.

Bundandır ki Allah ona asırları ışıktandıran bir ses, bir nefes verdi.

Dünyadaki hiçbir değerle ölçülemeyecek servet verdi.

Adamın biri, geçim darlığından şikâyetçiydi.

Aşk, rahatsız oldu onun şekvularından.

“Vücudundan bir parça eksiltsele ve yerine sana şu kadar altın verseler, razı olur musun?” diye sordu.

Adam, “hayır” diye cevapladı.

“Kardeşim, madem razı olmazsın, niçin geçim sıkıntısından şikâyet ediyorsun?

Fakirim, diyorsun; ama her biri kaç altın kıymetinde uzuvlara sahiptin!

Vücudun sıhhatte, âfiyette iken niçin bunları sana karşılıksız ihsan eden Allah'a (c.c.) şükretmiyorsun? Allah'a şükret ki üzerindeki nimetleri artsın.”

Başkalarından bir şey istemeyi talebelerine yasaklamıştı.

“Başkasına el açan bizim talebemiz değildir; dünyada da

âhirette de ondan uzak dururuz. Bizim talebemiz, ihsan ve ikramda bulunur, alçakgönüllüdür; tatlı sözlü, güler yüzlüdür. El açıp istemek bizim yolumuzda yoktur.”

Bir öğrencisi bir gün incir getirmişti. İnciri aldı: “İncirler güzel; fakat kemiği var.” deyip yerine bıraktı.

Öğrenci, incirin kemiği nasıl olur, diye düşünmüş, bir şey anlayamamıştı.

Bir zaman sonra aynı öğrenci, yine bir sepet incirle geldi sepeti üstadının önüne koydu.

Aşk, bir incir alıp yedi: “Bu incirin kemiği yok.” buyurdu. İncirlerin orada bulunanlara ikram edilmesini emretti. Herkes şaşakaldı bu duruma.

Öğrenci dışarı çıktığında durumu merak eden bir iki kişi de çıkıp ona sorular sordular.

Vallahi, dedi öğrenci, bir dostum vardı, onun bahçesine uğradım; bahçıvanı bağda bulamadım, izni olmaksızın bir sepet toplayıp getirdim; niyetim, bahçıvanı gördüğümde topladığım incirlerin bedelini ödemektir. Yani anlayacağınız, incirler, habersiz alındığı için, kemikliydi. İkinci defa getirdiğim incirlerin bedelini ödemiştım.

Allah, sevdiği kullarına şüpheli şeyler yedirmiyor. Onları bu yolda ‘haberdar’ ediyor.

“Işığı, olgunluğu artıran lokma helal kazançla elde edilen lokmadır.

Kandilimize konunca kandili söndüren yağa su adını tak; çünkü ışığımızı söndürüyor.

Bilgi de helâl lokmadan doğar, hikmet de; aşk da helâl lokmadan meydana gelir, merhamet de.”

İbadet tutkusu

“Ey ay yüzlü güzel! Bir gece olsun Allah aşkıyla uyu-
mazsan, geceyi ibadetle ihya edersen, sana sonsuzluk
hazinesi yüzünü gösterir.”

Gece boyu namaz kılmıştı.

Yakınları hâlimden endişe ettiler:

“Bu nasıl namazdır?” diye sordular.

“Allah Teâlâ’nın, yenilmez aslanı hazreti Ali, namaz vakti
olunca titrer, rengi sararırdı.

Ona: “Ey İmam, neyin var?” diye sorduklarında, cevap
şu olurdu: “Kur’an-ı Kerim’de: “Biz, emaneti, göklere, yere ve
dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler.
Onu insan yükledi.” buyruldu. Namaz, sözle anlatılamaya-
cak şekilde Allah ile konuşmaktır.

Hazret-i Ali’nin hâli böyle olunca bizimki nasıl olmalı-
dır?” dedi.

“Namazda can pencerem aralıkla açılır; Allah mektubu,
araçsız gelir de gelir.”

Namaz vakti geldiğinde bambaşka bir sofraya açılırdı.

Mübarek çehreleri renkten renge girerdi.

Defalarca şahit olunmuştur ki yatsı namazından sabahlara
kadar namaz sofrasından kalkmazlardı. Nitekim kendi ifa-

deleriyle: “Yol gösteren kulluk, namaz, beş vakittir; âşıklarsa hep namazdadır.”

Dünya hayatında sürekli bir ‘ötelere sofrası’ açabilmiş ruhlar, namazı bir başka buutta kırlarlar. Nitekim hazreti Ali efendimizin, bacağındaki okun namaz esnasında çıkarılmasını istemesi, namazın gerçek gönül sahiplerini nasıl kendinden geçirdiğini gösterir.

Feridun bin Ahmed Sipehsalar Risalesi’nden: “Hazreti pir efendimiz, namazda tam bir huşu ile kendilerinden geçerler, Hak sıfatına ulaşırlardı. Namazdan maksat da Hak ile alâka kurmaktır. Şöyle buyururlardı: “Namaz Allah ile yakınlık kurmaktır. Bu yakınlığın nasıl olduğunu zâhir ehli bilmez.” Resulü Ekrem (s.a.s.) buyurmuşlardır: “Namaz ancak kalp huzuru ile olur.”

“Akşam namazı herkes lambayı yakıp, yemek sofrası kurunca ben yârin hayalini gözümün önüne getirir, kederlere düşüp figan etmeye koyulurum.

Gözyaşlarımla abdest aldığım için namazım böyle ateşli oluyor. Ezan sesi kalbimin mescidine öyle yakıcı gelir ki, onun tesiriyle o gönül mescidinin kapısı âşıkça yanar.

... Evet, ilâhî dergâha nasıl varayım? O büyük kapıyı nasıl çalayım, nasıl çağırayım? Bende ne güç kaldı, ne de dil... Ya Rabbi, bana eman ver! Zira gönlümü de ihtiyarımı da sen aldın.

Namaz kılarırken acaba rükû tamam oldu muydu, yoksa imamlık yapan filan mıydı? Bunların hiç birinden vallahi haberim olmaz.”

Bir kış mevsimiydi. Oturdukları medresede gecenin başlangıcında secdeye kapanmış, mübarek gözlerinden gözyaşı akmıştı. Havanın soğukluğundan, mübarek yüzü buz tutmuş, derisi döşeme tahtasına yapışmıştı...

**“Mihrabı dost cemali olan kimse için;
Yüz türlü namaz, rükû ve secde vardır.”**

Buyurdular: “Sünnet-i seniyyeye harfiyen uymak gerek.
Helâl kazanmalı, helâlden yemeli.

Hareketlerimizle Resûlullah Efendimize benzemelidir.

Günahın her türlüünden kaçınmalı, birbirimizle iyi ge-
çinmeli.

Nefsi yenmek için onun istediği şeyleri vermemeli.

Ona karşı yapılacak en iyi şey, gündüzleri oruç tutmak,
geceleri az uyumak, bol bol namaz...”

Gurur, en büyük düşman.

Gururdan kurtulmak için hakiki bir rehberle teslim olmalı.

Gerçek kulluğa erenler gururdan kurtulmuşlardır.

“Bedenin kapısı, duvarı, gerçekten haberdar olursa; ev,
padişahlar padişahının evi kesilirse diridir o ev.

Cennette, ağaç da meyve de arı duru su da cennetlikle
konuşur, söyleşir çünkü cenneti aletle yapmamışlardır; orası
kulluklardan, niyetlerden kurulup yapılmıştır.

Beden yapısı, ölü balçıktan yapılmıştır; o yapı ise diri iba-
detlerden kurulmuştur.”

Kulluk, şuurla, iradeyle.

Ağaç, ırmak, güneş, ay, toprak, kulluk tadı alamaz.

Bunlar, görevlerini İlahî emirle yaparlar, o kadar.

Kulluk tadı, insana vergidir.

Kulluğun şükürü, edası insanı melekleştirir; aksi de şey-
tanlaştırır.

Kulluktaki geçici meşakkat, ebedî huzuru getirir.

Firavunların, Nemrutların zulmünde, ateşinde ne cennet

bahçeleri gizlidir!

Allah'ın has erleri, ibadette ve kullukta da en önde.

Allah'ın has erleri için ibadet bir zahmet fiili değil; neşe kaynağı.

Hevayı, hevesi terk etmek, Allah'ın has erleri için bayram sevinci.

“Dünyaya harcanan ömür, biter gider; ne mutlu o kişiye, Hak, kendi katına çağırır onu.

Sayılı ömrü Hak yoluna verirsen o ömür, sonsuz olur.

İbadetle, itaatle geçen iki günlük ömür, sayısız bir hale gelir.

Haydi, bu pazarda alışverişte bulun; bir dikenden yüz binlerce gül elde et.

Ektiğin bir taneden, işleri düzüp koşan Allah lütfuyla yüz binlerce tane devşirirsin.”

Aşk, riyazetiyle, ibadetiyle herkese örnekti.

Onun için, Allah kapısının varlık halkasını çalmanın baş yolu; secdeye kapanmak.

İbadet neşesi fani bedeni, ebedilik nefhasıyla doldurdu.

Aşk, bedeninin varlık sıfatını sildikçe gönlünün coşkunluk vasfı pekişti.

Maddî mahviyet, yokluk; manevî varlığı, saltanatı getirdi.

“Sel denize dökülünce deniz oldu; tohum tarlaya ekilince ekin oldu.

Ekmeğe, insan bedenine girince ölüyken dirildi, her şeyden haberi oldu.

Mumla odun, kendilerini ateşe feda ettiler mi kapkaranlık özleri ışık kesildi.

Sürme taşı gözlere çekilince görüş kesildi de her şeye göz-cü oldu.

Ne mutlu o adama ki kendisinden kurtuldu da bir dirinin varlığına ulaştı.

Eyvahlar olsun o diriye ki ölüyle düşüp kalktı da öldü; dirilik kaçtı gitti ondan.

Sen de Allah Kur'an'ına kaçarsan peygamberlerin canlarına ulaşırsın, onlarla karılırsın.”

Aşk, ibadete, riyazete, Kur'an'a sarıldı, gönlü yücelik katına erişti.

Aşk, gerçek defineyi buldu, dünyadaki her şeyi bir çöp kadar değersiz gördü.

Aşk için, dünyadaki hiçbir şeyin tadı, Allah'a edilen bir secdenin tadı kadar olamadı.

Ezana muhabbeti büyüktü. Ezan boyunca ya ayakta durur veya dizi üstüne oturarak huşû içinde, evrensel çağırışı adeta içerdi. Bittikten sonra da ezan duası ve salâvat-ı şerif okurdu.

Namazları hep vaktinde kılmayı tavsiye ederdi.

Ezanla ilgili bir hikâyecik anlattılar.

Belh şehrinde bir adam vardı.

Ezan başladığında bütün işini bırakır,

İki dizi üstüne otururdu.

Ezanı huşû içinde dinler bitince de dua eder, salâvat-ı şerif okurdu.

Sonra araya bir iş karıştırmadan namaz kılarıdı.

Bu hayatının önemli bir düsturu olmuştu.

Ve bu alışkanlığını hiç terk etmedi.

Bir gün emr-i Hak vaki oldu.

Adamı yıkayıp defnedecekler.

Adam, tenesirdeyken ezan okunmaya başladı.

Ezan başlar başlamaz adamın cesedi birden doğruldu.
Ezan bitinceye kadar diz üstü hareketsiz bekledi, sonra
tekrar yattı.

Allah'ın ve peygamberinin adını böylesine aziz bilen bir
adamı

Allah öbür tarafta darda bırakır mı?"

Açlık aşk azığıdır

Bedenin gıdası yiyecek, içecektir.
Gönlün gıdası ise ilahî ışık.

İlahî ışık, riyazetle, ibadetle gelir.

Çok yemek, insanı dünyaya, yere bağlı tutar.

Çok yiyerek nefsi azgınlaştıranlar, ulvî duygulara yol bulamazlar.

Bedenleri hantallaşır, şişman bir kedi gibi kalıverirler.

Duygu ve düşünce zayıf, atik bir bedenle kendine kanat bulur.

Toprağa bulaşıp ağırlaşan beden, duygunun, düşüncenin ayağından tutar, onları yere çeker.

Dünyanın yağlı ballı şeylerini yemenin tehlikesi; onların, Allah yemeğine engel oluşlarıdır. Nitekim: “Açlık, Allah yemeğidir. Allah, gerçeklerin bedenlerini onunla diriltir.”

Sen kendinden bilmez misin ey nefis!

Sofraya kurulup boğazına kadar tıkınıncı hayvani yanın nasıl da azgınlaşıyor, kendini kaybediyorsun!

Sonra da bir şey yapamaz, bir şey düşünemez oluyorsun.

Bu kıpırdayamaz bedenle Allah azığına nasıl yol bulacaksın?

Aşk, der ki: “Tam kırk sene benim midemde bir gece yiyecek uyumadı. Allah biliyor, Peygamberi de şahittir ki azığımı,

gücümü Allah'tan alıyorum. Kırk seneden beri aç yaşıyorum, yemek için hiç zorda kalmadım. “Rabbimin katında geceleirim” Hadis-i Şerif’i bana su verir, yemek Allah katından canıma ulaşır. Benim sinemde bir ejderha vardır, o, gıdaya tahammül etmiyor.” ... “Senin gönül kuşun, heyza (mide fesadı) hastalığına tutulduğundan, bu beden mezarında esir kalmış. Bu nefis esirliğinin yumurtasından çık ki kanatların açılsın da safa çimenliğinde, mânânın sonsuz fezasında uçup gezesin.”

Evde külfetli ve çeşitli yemek piştiği gün ev halkına gücenirler, yemek az ve sade olduğu zaman ise, çok memnun olurlar ve ev halkına çok iltifat ederek: “Bugün bu ev sahiplerinin alınlarında fakirlik nuru parlıyor.” derlerdi.

Açlık Allah haslarının işidir. Herkes aç kalmak zahmetini yüklenemez.

Allah hasları, açlıkla nefsi terbiye ederler.

Açlığın meşakkatine gönül rızasıyla katlanmayan, nereden bilecek açlıktaki gizli nimeti!

Sütten kesilen çocuk, çeşit çeşit nimetlere yol bulur.

Sadece sütle beslenen, nereden bilecek sayısız nimetteki lezzeti!

Dünyadaki çeşit çeşit yiyecekler, içecekler; bizim manevî nimetleri tatmamızın önünde birer engeldir.

Buradaki nefis terbiyesi, nimetlerden feragat, manevî nimet ufkuna bir pencere açar bize.

Dünya aslında daracık bir mekândır, sadece maddî yanımızla dünyadan gıdalanırsak dünyaya gereğinden fazla değer vermiş oluruz.

Mânâ âlemine bir pencere açabilenler, dünyanın bir zindandan farksız olduğunu anlarlar.

Çocuk için anne karnı, bulunmaz bir hayat evrenidir.

Dünyadan habersiz çocuk, bulunduğu ortamdan ayrıl-

mak istemez.

Ama doğum vakti geldiğinde, çocuk dünyaya gözlerini açar, yeni âlemin farkına varmaya başlar.

Gözlerini açtığı yeni âlem, geldiği daracık yere göre cennettir.

Ukba yurduna göre bu dünya anne karnı mesabesindedir.

Gönül gözü görür ârif, dünyadayken öte âlemden haberli olduğu için bu dünyayı zindan gibi görür.

Öte âlemden haberli olduğu için ârifin bu dünyaya verdiği değer dünyanın hak ettiği kadardır.

Çok yemek, içmek insanı dünyaya bağlar.

Dünya bağı da gönlün cehennemidir.

“Boş karın, ilahlık lafını etmez; çünkü ateşine odun atılarak yardım görmez.

Boş karın, şeytanın zindanıdır çünkü ekmek derdi, düzen kurmasına engeldir.

Ama yemekle dolu karın, bil ki şeytanın pazarıdır”

Aşk yolu, kulluk, riyazet yolu.

Aşk'ın yolu ibadet, meşakkat yolu.

Sipehsalar Feriduddin Ahmed anlatıyor: “Bu zayıf, kırk sene yanında kaldım, hizmetinde başım pergelin sabit ayağı gibi oldu; bu süre içinde kendisini yatakta başını koyup da yanı üzerine uzanarak istirahat ettiğini görmedim çünkü Hak Teâlâ'nın muhabbetinin harareti o kutsal vücuda daima bir muharrik olmuştu. Bir defasında geceleri uykusuzluktan, çok sema' etmekten ve vecd halinden müridlerin uykusu bastırılmıştı. Mübarek huzurunda edebi bırakamadıklarından dolayı onların yatamadıklarını anladı, murakabeye vardı. Sırtını du-

vara dayayıp başını dizlerinin üzerine koydu. Şeyh Muhammed Hâdimî geldi, vücudunu büyük bir feraceyle örttü. Bütün müridler bunu görüp uyudular... Sonra bazen vecd ve cezbelele aşağı yukarı dolaştı, hiç dinlenmedi.”

“Herkes uyudu, gönlünü kaptıran ben âşık ise uyumadım. Her gece gözlerim gökte senin hayalinle yıldızları sayıyor.

Aşkın uykuyu gözümde öyle giderdi ki bir daha gelmesi artık mümkün değil.”

Az yemek nefis taşıyan insan için önemli bir yücelme kapısıdır; çünkü az yemek Allah azığıdır. Allah, gerçeklerin bedenlerini açlıkla diriltir. Allah, açlığı azık bilenleri ‘ferahlık’la rızıklandırır. Manevî payeyle payelendirir. Ancak Allah haslarının işidir gerçek açlık. Yemeye, içmeye esir olanlar yücelik kazanamazlar. Dünya delisidir onlar. Dünyayı aşip ötelere yükselmek ancak dünyayla bağını koparmakla olur. Allah, yemeye, içmeye meylini azaltanları ruh azıklarıyla mükâfatlandırır.

Sipehsâlar Risalesi’nden: “Nitekim şöyle buyururlar: ‘Geceleyin “Kab-ı Kavseyin’ harabatında bulunan kimsenin nurlu gözlerinde elbette dostla buluşmanın mahmurluğu parlar. O vuslat makamının adı “Rabbimin indinde geceledim”dir.”

Yokluktaki varlık

Zahmete dayanan, nefsiyle savaşıyor yokluktaki varlığı keşfeder.

İnsanın varlığındaki katılıklar, ibadetin ve nefis terbiyesinin öz sularıyla yumuşadıkça derinlerdeki cevherler açığa çıkar daha da kuvvetlenerek parlamaya başlar.

Bedenin sırttan varlığı tevazu ve mahviyet sularında, varlığı geri plana itildikçe manevî inkişaf hızlanır.

Hani zarurî ihtiyaç hallerinde durmadan kuyu kazarlar, biteviye çalışırlar.

Toprağın derinlerinde bir miktar suya ulaşmak için ne büyük zahmetlere, masraflara katlanılır.

İnsanın varlığında da gizli, manevî susuzluklarına çare, nice can suları vardır.

Bu, sonsuzluk bağışlayacak sulara erişmek için, ibadet, riyazet, dua, yakarış... gibi kulluk süreçleri dışında hangi yol vardır?

Manevî kimliğimiz, kullukla gelişir, pekişir.

Aşk, fani hayatı boyunca, varlığındaki cevherleri ortaya çıkarmak için açlık, riyazet, ibadet, dua gibi yordamların bütününe samimiyetle ve coşkuyla sarıldı. Bu samimiyet ve coşkuyladır ki Yüce Yaratıcı ona, “gönüller hekimi” gibi manevî bir soluk bağışlamıştır:

“Kim bir zahmet çekerse, bir define belirir ona; kim çalışır çabalarsa bir devlete ulaşır elbet. Peygamber, rükû etmek, secdeye kapanmak, Allah kapısının varlık halkasını çalmaktır,

dedi. O kapının halkasını çalana, elbette devlet baş gösterir.”

Kulluğu kâmil bir mertebede idi, Yüce Allah ona asırları yankılandırıran bir ses verdi. Akıl, gönül iklimimizde birer kutup yıldızı parlaklığında sözler bağışladı.

Sipehsalar Risalesi'nden: “Hazreti Mevlana efendimizin takvası anlatılamayacak derecede özeldi. Takva hususunda yüksek sözler söylemişlerdir.

Takvanın zahiri mânâsı Hak Teâlâ'dan korkmak sebebiyle günahlardan kaçınmak olduğundan “takva, şeriat edeblerinin muhafazasıdır.” denilmiştir.

İşte bu suretle sülûkün ve vuslatın gereği olan şey elde edilir ve rızık kapıları açılır. “Eziyetsiz rızık nedir bilir misin; Ruhların gıdasıdır, yoksa maddî rızık değil!”

Aşk'ın sureti ve 'öte'si

Aşk, ince endamlı, sararmış benizli.
Bakışı keskin, duruşu heybetli.

Sarığı kendine has bir üslupla sarar, hafif aşağıya sarkan bir uç bırakırdı.

Geniş kollu bir hırka, uzun geniş bir cübbe giyerdi.

Şems kaybolduktan sonra beyaz sarık yerine, duman renkli bir sarık sarmaya başladılar.

Aşk'ın görünüşü böyledir de bu görünüşün ardındaki duruşa, bakışa, sezîşe bakmalı.

Her insanın boyu, ağırlığı, dış görünüşü kayıtlara geçebilir.

Bunlar kayıtlara geçti diye insanın payesine paye eklenmez.

İnsanlık ufkunda yücelmek; gönülle, ruhladır.

Aşk'ın yüceliği, gönül, ruh yüceliği.

Aşkın derinliği, tasavvuf inceliği.

“Bir uluya, tasavvuf nedir, diye sordular: ‘Sıkıntı çağında gönülde genişlik bulmak.’ dedi.”

Aşkın gönlü, bir okyanus genişliğinde idi.

Aşk'ın tasavvufu aşk, irfan, cezbe yörüngeli idi.

Mahviyet, yokluk, gayret sularında hiç durmadan ceht, Aşk'ın yolu, yordamı idi.

Aşk, ömrü boyunca kendini yok saydı da Gerçek Var'ın bir yıldızı oldu.

Aşk, kendinde öldü de Sonsuz Varlık'ta dirildi.

“Ölü ol da hiçbir şeye muhtaç olmayan, her şeyi meydana getiren Allah, şu ölüden bir diri çıkarsın. Kış olursan baharın neler çıkardığını görürsün; gece kesilirsen gündüzün, gecedен nasıl meydana geldiğini seyredersin.”

“Allah sanatının madenî, mahzeni, yokluktan başka bir yerde görünmez.”

Gerçek kulluk yokluktadır.

Varlığın anahtarı, tohumu yokluk.

Kulluğun gıdası, hamuru yokluk.

Aşkın coşkusu, esrarı yokluk.

Tohumun çürüyüp yok olması, ağaç için var olmaktır, hayattır.

Yiyecekler, senin midende yok olur; ama varlığına can katar.

Bu yandaki yok olmak o yandaki var olmak için değmez mi?

İşe yaramaz kuru odun, ateşle eş olunca ışık kesilir.

Mutlak Varlık'ın karşısında kendini yok bil ki benliğin 'canların canı' kesilsin.

Âşıklar eriyip yok oldukça aşkları ölümsüzleşmiştir.

Sen gerçek âşıkсан ölümsüzlük yolcususun.

Ölümsüzlük, dünyada yok olmanın meyvesidir.

“Ölmeden ölmek” gerçek servete ermektir.

Bu dünyada senin sınırların bellidir, nefeslerin sayılıdır.

Sınırlı varlığını feda edişin; hadde gelmeyen, sınıra sığmayan bir varlık kapısı açar sana.

Meyveli ağaca niçin hücum ederler de bütün meyvelerini yer, tüketirler.

Bu yandaki yok oluş, bir başka varlıkta diriliştir.

'Bitki canı'ndan çıkıp 'insan' canına yükselen meyve için bu yok oluş, gerçek var oluş değil midir?

Maddî varlığın, manevî varlık yolunda yok olması ve manevî varlığı semere vermesi servetle, maddeyle ölçülebilir değildir.

Hızır, gemiyi deldi, onu zalim bir hükümdarın elinden kurtardı.

Adam, üzerindeki allı, beyazlı giysileri çıkardı, toprağın rengine büründü de düşmanın şerrinden kurtuldu.

Altın, geceyle arkadaş oldu, tamahkârın hırs rüzgârından korunmuş oldu.

Bilgin, ortalıktan el etek çekti, cahilin dilinde maskara olmaktan kurtuldu.

Dileksizlik, isteksizlik; kanaatkârlığın atına bindi, cennete kılavuz oldu.

Biçimsiz altın külçesi eridi, eridi de sevgilinin eline gerdanına yaraşır güzellik kazandı.

El âlem, maddî yokluktan ağlayıp sızlandıkça mânevi yokluktan yoksun kaldı.

Mum erir, yok olur gider ki beri yanda o mesut gözler Kur'an'ın nuruyla aydınlansın, gönül bu nurdan gıdalansın.

Bakabilenler için dünyadaki varlığımız eğreti ve sevimsizdir.

Bu acı, bu sevimsiz varlığımızı gerçek varlık deryasında yok etmemiz, deryaya bir zarar vermez, bizi ihya eder.

Tohumun toprakta yok olup gitmesine üzülmeye, boy veren şu ağaca bak!

Suyun buhar olup göğe ağmasına hayıflanma, sağanak sağanak yağın rahmeti gör!

Bilge bir rahip vardı, İstanbul'da yaşardı.

Bir gün kalkıp Konya'ya geldi.
Bu geliş, gerçek hoşgörü erini görmek içindi.
Aşk'la görüşmek için çıktılar.
Dışarıda bir yerde karşılaştılar.
Rahip hemen saygı gösterdi eğildi,
Doğrulunca, Aşk'ın da eğilmekte olduğunu gördü.
Yine eğildi rahip, bu defa uzun kaldı, tekrar doğruldu,
baktı ki Aşk doğrulmamış,
Bu hâl sürüp gitti.
Rahip, dayanamadı, sordu: "Ey yüce kişi! Bana gösterdiğiniz ne tevazudur bu?"

Cevap verdiler: "Allah'ın rızıklandığı mal ile cömertlik yapan; güzellikle, iffet sahibi olan; şeref ile tevazu gösteren; saltanat ile adaleti icra eden kimselere ne mutlu." diyen bizim sultanımız Muhammed Mustafa'dır. Öyleyse, Allah'ın kullarına nasıl tevazu göstermeyeyim ve niçin kendi küçüklüğümü belirtmeyeyim. Eğer bunu yapmaz isem neye ve kime yarırım? Yolun güneşi olan Peygamber bile: "Nefsini aşağılayan kişiye ne mutlu!" dedi. Ona kulluk etmek, sultanlıktan iyidir çünkü "Ben, ondan hayırlıyım" sözü, şeytan sözüdür. Adem'in kulluğu ile İblis'in kibrine bak da aradaki farkı gör, Adem'in kulluğunu seç."

Rahibin gönlü ışıklandı, yeni bir ufka doğdu.

Aşk, neşe içinde medresesine döndü, Sultan Veled'e: "Bahaeddin, Bahaeddin! Bugün zavallı bir rahip, bizim tevâzuumuzu elimizden kapmaya niyet etti, fakat Allah'a hamd olsun, Allah'ın bağışladığı hidâyetle ve Peygamber Efendimizin yardımı ile tevâzûda ona galip geldik." dediler.

Alçakgönüllülük ve mahviyet, insandan bir şey eksilmez; aksine sahibine çok şey kazandırır.

"Üveys, O'nun varlığından yok olmuştu da yer ehliyken

gök ehli olmuştu, yücelere ağmıştı.”

İblis'e bak peki, kendini var sandı da ne oldu?

İnsan, benliğinden geçip yok oldukça hayattan tat alıyor.
Şu dünya varlığı içinde yüzüp duran sefahet ehlinden
hangisi mutludur, huzurludur?

“Her sanat sahibi, sanatını göstermek için yokluğu arar.
Mimar, yapılmamış bir yer, yıkılmış, tavanları çökmüş bir
yurt arar.”

Peki, sen gerçek varlığa yol verecek böyle bir yok oluşa,
tahammül edebilecek misin ey nefis?

Gönül yasaları

“**C**ömertlik ve yardım etmede akarsu gibi ol.”

Akarsu cömerttir.

Yanını, yöresini besler, donatır, yeşertir; kendisine verilen görev gereği etrafını bereketlendirir.

Geçtiği yerleri müzeyyen kılar ve nebatat için varlığından hiç tereddütsüz feragat eder.

Akarsu böylesine cömerttir de Yüce Yaradıcı onun belde belde eksilen varlığına çaylardan, derelerden takviyeler gönderir. İrili ufaklı suları tutar, akarsuya yönlendirir.

Bu cömertlik hatırına, akarsuyun gönlündeki deniz hayali gerçek olur.

Sen hangi akarsuyun, sergilediği cömertlik karşısında zarar gördüğünü söyleyebilirsin?

Bizim medeniyetimizin coşkun ırmakları; Fırat, Nil, Dicle, Tuna, Kızılırmak... İlahi hazineden beslenir gibi dünyayla yaşıt bir sürekliliğe mazhar olmuşlardır.

Gövdeleri yazları biraz zayıflasa da baharın bereketi onları yeniden coşturur.

İnsan, akarsu olmaya tutkuluysa cömertliği ve yardımseverliği ondan bir şey eksiltmez; aksine onu zenginleştirir, yüceltir.

Öyleyse sen de maneviyat yoksulunun elinden tut, Allah (c.c.) sana uçsuz bucaksız ruh ufukları bağışlasın.

Fukaraya kol kanat ger, malın-mülkün bereketlensin, öte yurdun genişlesin.

Bir ırmak gibi, geçtiğin yerleri yeşert, güzelleştir; Allah (c.c.) da sana ebedî güzellik mülkü bağışlasın!

“Şefkat ve merhamette güneş gibi ol.”

Güneş, rahmet sıfatının tecellisidir.

Görkemli varlığıyla hep görevdedir.

Asırlar üst üste devrilir, çağlar art arda sıralanır, güneş hep aynı güneştir.

Bir göreve koşulmuştur ki ikinci bir emre kadar kayıtsız şartsız itaattedir.

Hararetiyle, ışıyla bir sebildir bütün varlıklar için.

İyi - kötü ayrımı yapmaz; herkesi, her şeyi kucaklar.

Şu dünya yüzünde birkaç günceğiz yok farz edin güneşi, o zaman anlayın güneşin güneşliğini.

Güneş bir emir kuludur, kayıtsız şartsız her varlığı kucaklama görevi verilmiştir kendisine.

Böylece şuursuzlar hâl diliyle, şuurlular 'kal' diliyle şükürlerini eda etmeliler; bu sonsuz hazine madeni nasıl da hiç tükenmeden cömertlik sergileyip duruyor.

Sen de ey Âdemoğlu, madem yaratılmışların en şuurulusu, en şereflişisin, güneş gibi kucaklayıcı ol.

Varlık mayana katılmış sevgi cevherinle, gönüllere yönel.

İyi kötü demeden herkesi kucakla; hatta en çok da kötülerini, sevgisizleri kucakla.

Çoğu gönüllerin sevgisizlikte katılaşıp karardığını anla ki beklentisiz sevginle kurumuş kalmış gönülleri yeşert, ışıldat.

Güneşin seni, beni aydınlatması; başkalarını aydınlatmasına engel değildir.

İlahi kaynaktan beslenen sevgi, paylaşıldıkça çoğalır, bereketlenir.

“Aç herkese, açabildiğin kadar sineni; ummanlar gibi olsun! İnançla geril ve insana sevgi duy; kalmasın alâka duymadığın ve el uzatmadığın bir mahzun gönül!”

Sevgin güneş gibi köşe bucak her yanı, yürek yürek herkesi kuşatsın, aydınlatsın.

Sevgi ve merhamette güneş gibi ol ki İlahi güneşin parlıları da seni kucaklasın.

Güneş gibi ol ki Allah (c.c.) sana, şu başımızda dönüp duran güneşten daha büyük ihsan güneşleri bağışlasın!

“Başkalarının kusurunu örtmede gece gibi ol.”

Hataları örtmek, araştırmamak büyüklük.

Ve inancımızın gereği.

Yüzüne vurmak insanın bir hatasını, faydadan çok zarar getirir.

Hâlbuki olacaksa, dolaylı hatırlatma olmalı.

Gece nasıl her şeyi görünmez kılıyorsa.

Sen de hataları öyle görünmezliğe büründür.

Efendimiz buyurdular: “Kim bir Müslüman’ın ayıp ve kusurunu örterse, Allah Teâlâ da o kimsenin ayıp ve kusurunu örter.”

Sen birinin kusurunu örtersin, bu meziyete karşı sevap alırsın şüphesiz; ama bundan daha büyük bir mükâfat var: Yüce Allah da senin kusurunu örter.

Allah’ın kusur örtmesi, kulun kusur örtmesine benzemez. Hem dünyada bunun faydasını görürsün, hem ukbada.

Birinin kusurunun örtmekle onu mahcubiyet ve utanma duygusundan kurtarırsın; ama Allah’ın kusur örtmesi İlahi bir mazhariyettir.

Yüce Yaradıcı, bir kulunun kusurunu örtüyorsa bunda inceden inceye bir af ihsanı var. Öyleyse senin bir kusurunu örtülecekse bin kusur örtmeye değmez mi?

Kusurları örtmenin nice hikmetleri var. Perde yırtılmasın, ara yerde pişmanlık ve tövbe için fırsat kalsın diye görmezden gelinmeli hata ve kusur. Böylece nefsin arsızlaşmasına değil; vicdanın uyanmasına zemin hazırlanmalı.

“Hiddet ve asabiyette ölü gibi ol.”

“Öfke gelir göz kararır, öfke gider yüz kızarır.”

Öfkenin mantığı yoktur.

Gelince kovar insafı, sağduyuyu.

Öfkeyi bir sel gibi kabarıken frenlemek, en büyük yiğitlik.

Ölü; yıkayıcının elinde nasıl elsiz, dilsiz, ayaksızsa,

Öfke de senin elinde öyle olmalı.

Yıkıcı olmaya başlamışsa öfkeni öldür.

Ya da gereksiz yere öfkelendiğin zaman kendini ölü say, içindeki ateş sönsün.

Efendimiz buyuruyor, öfkeniz zirvedeyken hemen oturun, geçmediyse, uzanın yatın.

Ayakta olmak, harekete yakın olmaktır. Oturun ki fiili teşebbüsten bir adım uzak kalın. Olmadı, yatın ki daha da uzaklaşın.

Bir de “öfke ateştir” diye buyurdular, şeytan ateşten yaratılmıştır. Ateşi su söndürür, öyleyse öfke anında abdest alın!

İnsan, varlığındaki hiddet ve asabiyeti kontrol altına alıncaya kadar içindeki muhabbet, merhamet duyguları kuvvet kazanır.

“Tevazu ve alçakgönüllülükte toprak gibi ol.”

Toprak ayak altındadır.

Hakir görünür, hep alçakgönüllüdür.

Alçakgönüllüdür; ama boyu yücelere eren yeşermelere

annelik eder.

Toprak ayak altındadır da bitirdikleri, gönüllerde ve el üstündedir.

Toprak, toprak oldu ki bağıında renk renk, koku koku güller bitirdi.

Tohuma bakmaz mısınız?

Toprağın karanlığına gömülmeye, sonra da varlığını feda etmeye razı olur. Akıbeti nasıldır peki tohumun: Renk renk çiçekler, çeşit çeşit meyveler...

Tohumun tevazuu, Yüce Rabb'in hazinesinden eşsiz renkler, tatlar, kokular bağışlar ona; ayaklar altına razı olan mahviyeti, onu vücutlara gıda bir yararlılık katına çıkarır.

Peki ya gönüllere gıda ve ruhlara cila, insaniyet tohumları!

Bu tohumların da büyük mânâ hamlelerine, faaliyet atımlımlarına kaynaklık etmesi, kendi hadlerini bilen bir tevazuun hatırınadır.

“Arz, âlemin kalbi olduğu gibi, toprak unsuru da arzın kalbidir. Ve tevazu, mahviyet gibi maksuda isal eden yolların en yakını da topraktır. Belki toprak, en yüksek semâvattan Hâlık-ı Semâvata daha yakın bir yoldur. Zira kâinata tecellî-i rububiyet ve faaliyet-i kudrete ve makarr-ı hilâfete ve Hayy-u Kayyûm isimlerinin cilvelerine en uygun, topraktır. Nasıl ki arş-ı rahmet su üzerindedir; arş-ı hayat ve ihya da toprak üstündedir. Toprak, tecelliyat ve cilvelere en yüksek bir aynadır... Fakat toprak aynası, çiçeklerinin renkleriyle, şemsin ziyasındaki yedi rengi de gösterir.” (Mesnevi-i Nûriye - Şûle)

Toprak oldun, senden insanlık için inci mercan latifeler sökün etti, daha ne istersin!

“Hoşgörüde deniz gibi ol.”

Deniz kuşatıcı, uçsuz bucaksız oluşu ile sonsuzluk remzidir.

Denizin varlığını hiçbir şey tehdit edemez, berraklığını hiçbir şey bulandıramaz.

Büyük olan, kendi asliyetini korur, başka varlıklara karşı da müsamahalıdır. Denizde ne yaşamaz ki! Ama denizdeki varlıklar, kendi sınırlarını bilerek hayatlarını devam ettiriyor.

Denizde her varlığının fitratına göre yaşamasına müsamaha gösteriliyor ki bu masmavi sular âlemi böylesine sırlı ve âhenkli güzellik kazanıyor.

Kendi asaletini takınarak gösterilen hoşgörü, insanı yüceltir, vicdan sahibi kusurluyu insafa çağırır.

Hırçın, sert darbeleri kendi nazenin, müşfik sinesinde yumuşatıp eritmek, sonra da bu katı yürekleri sevgi, saygı ekseninde kıvamlandırmak, derya gönüllülerin işidir.

Yani, başka varlıklara müsamaha ile bakmak, onlara bağrını açmak, büyük olmanın gereğidir. Bağrını açan, sevgi kazanır. Başkalarının sevgisini kazanan geniş ve derin varlığıyla gönülleri yurt edinir.

Her insan, İlahi hoşgörü deryasından bir katrecik edinebilse, dünya bir huzur ve esenlik diyarına dönerdi.

İlahi hoşgörü, kurdun da kuzunun da kendi dünyalarında yaşamasına imkân tanır. Ama kurtlaşan kuzulara mücazat; kuzulaşan kurtlara mükâfat vardır.

Allah'ın merhamet denizi sonsuz olduğu için herkesi, her şeyi kuşatır.

O'nun geniş mülkünde herkese, her şeye yer vardır; müsamahası hafsallara sığmayacak kadar geniştir.

“Ya olduğun gibi görün ya görüldüğün gibi ol.”

Herkes senden emin olmalı: Zararsız, güvenilir, iyiliksever.
İçin dışın bir olmalı: Pazarlıksız, maskesiz, hoşgörülü.
Neysen öyle çık insan karşısına.

Hata ettiysen, tamir etmesini; gönül kırdıysan özür dilemesini bil.

Bir şey değilsen, çok şey olduğunu söyleme; hatta hissettirme.

İnsanları, kendi hakkında büyük beklentilere sokup işini zorlaştırma.

Olduğun gibi görünmemek başına işler açar senin. Bir gün mutlaka ortaya çıkar gerçek.

Sen geçici bir rahat, huzur, kolaylık mı ararsın; o zaman olduğundan farklı davran; ama bil ki büyük bir mahcubiyet var işin sonunda.

İçi dışı bir olmak, bir meziyet değil; bir mecburiyet. Tabi mümin vasfı.

Aşk'ın akıl yordamı

“**A**kıl ikidir; birincisi, çalışarak kazanılan akıldır. Onu, mektepteki çocuk, nasıl bilgi bellese o çeşit beller, öğrenir, elde edersin. Öbür akılsa Allah ihsanıdır; onun kaynağı, can içindedir. Bilgi suyu, gönülden kaynayıp coştı mu o su ne koker ne eskir ne de bulanıp sararır. Tahsille elde edilen akıl, ırmaklara benzer; yataklarından akar da eve öyle varır, ulaşır. Aktığı yol bağlandı mı akamaz. Sen kaynağı kendi içinde ara.”

Ne varsa içindedir senin; ama içine doğanlar senden değil; Rabb'inin ışığından.

O'nun ihsanı olmasaydı nereden bulacaktın gönlündeki madenleri, cevherleri!

Hayvanla karşılaştırmak bir yana, insanlar arasında bile sayısız mertebeler vardır.

Peki, bunun böyle olması kimin elinde?

Doğuştan gelen aklını kim artırabilir ya da eksiltebilir?

Allah ihsanı olan aklın kaynağına kim hükmedebilir?

Canın içindeki akıl Rabb'in ihsanıdır.

Öğrenmeyle, eğitilmeyle gelişen akla benzemez bu akıl.

Biri dünyanın yoluna, yordamına azık taşımada; diğeri

ölümsüz aklın hazinesinden sana bir meşale sunmada.

Dünyanın kokusundan, renklerinden baygın düşmüş aklı feda edersen Allah ihsanı akla bağlanırsın.

Akil bir başka akılla birleşince menziller aşar engeller geçer.

Akıllı ol; ama akıllılık taslama.

Aklına dayan; ama her şeyi akıldan bekleme.

Aklın senin varlık tekneni yüzdüremiyorsa bir ulu akla dayan.

Akıllı insanın her işi ölçülü ve düzenlidir.

Ve akıl, gücün, kaba kuvvetin karşısında alt edilmez bir silahtır.

Hani orman hayvanları aslanın şerrinden muzdaripti.

Aslan her gün birini ansızın yakalayıp parçalıyordu.

Derken hayvanlar bir araya gelip bir plan kurdular.

Her gün ölüm korkusuyla yaşamaktansa bir kura çekip ölüm sıralarını beklemeye karar verdiler.

Bir heyetle aslanın huzuruna vardılar, başta şüphelenip nazlanan aslan, işin içinde 'emeksiz yemek' olunca teklifi kabul etti.

Hadi öyle olsun, dedi, yalnız bir hile, bir yanlışlık görürsem hepinizi perişan ederim.

Hayvanlar, kur'daki sıraya göre her gün gidip gönül rızasıyla aslana teslim oluyordu.

Hiç olmazsa diğer kardeşlerimiz rahat etsinler, kendilerine sıra gelinceye kadar emin bir hayat sürsünler.

Kuradaki hayvanlar bir bir eksiledursun, sıra tavşana geldi.

Tavşan güle oynaya, hoplaya zıplaya oyunlar oynamadaydı.

Hayvanlar şaştilar tavşanın rahatlığına.

Tavşan: "Durun, kardeşlerim, Hakk'ın arıya öğrettiğini

aslan ve ejderha bilemez.

Durun bakalım, Hakk'ın nasip ettiği akılla, aslana nasıl bir oyun edeyim ki çocuklarımız, torunlarımız bundan böyle rahat etsinler.” dedi.

Aheste aheste seğırtip gitti tavşan, aslanın konağına yaklaştığında gün iyice devrilmişti. Aslan iyice hiddetlenmişti, sözleşmeyi bozmak üzereydi.

Aslan uzaktan tavşanın güle oynaya geldiğini görünce daha da hiddetlendi. “Bre, had bilmez! Ben ki filleri devirmişim, sen kim oluyorsun ki böyle rahat davranıyorsun!”

Tavşan aman diledi, mazeret bildirdi. “Aziz kralım, biz iki tavşan, büyük bir coşkuyla kendimizi size feda etmek için geliyorduk. Lakin yolun şurasında heybetli ve kudretli bir aslan bizi durdurdu. İkimizi de lokma etmek istedi. Çok yalvardık, kâr etmedi.

Hiç olmazsa beni bırak, gidip kralımı son bir kere göreyim dedim, arkadaşım benden daha besili daha alımlıydı, onu alıyordu. Ha bir de; “kimse o haddini bilmez aslan, gelsin çıksın karşıma” diye size meydan okudu.”

Aslan hiddetlendi, kendini kaybetti. “Çabuk beni bu mendebura götürün.” diye bağırdı.

Tavşanı önüne kattığı gibi yola koyuldu.

Bir yandan da kendisine meydan okuyanın nasıl biri ve nerede olduğunu soruyordu.

Tavşan o aslanın çoğunlukla bir kuyunun dibinde yaşadığını, orayı daha huzurlu bulduğunu söyledi.

Sonunda tavşanın söylediği yere geldiler.

Aslan kuyunun başına geldi, aşağı doğru eğildi, gördü ki gerçekten de kuyunun dibinde kendisine benzeyen bir aslan, yanında da bir tavşan.

Ama aslında kuyuda aslan falan yoktu, kuyunun dibindeki su yukarıdan bakan zalim aslanın görüntüsünü aksetti-

riyordu. Aslan dipteki benzerini görünce kükremeye başladı, aynı şekilde dipten de bir kükreme sesi geldi. Bu da aslında onun sesinin yankısıydı.

Aslan dipten gelen meydan okumaya dayanamadı, hiddetlendi, hırsına yenik düştü kuyuya atladı.

O hırs, o hiddet aslanın kendi aksini düşman sanmasına yol açtı.

Böylece hırsının fırtınasıyla kuyunun dibini boyladı.

Tavşan, ışığını Allah'tan alan aklı, zekâsı ile kendisinden kat kat üstün olan aslanı alt etmişti.

Aklını kullanmak, yerli yerince kullanmak insana en büyük sermayedir.

Akıllı insan, ölçülü insandır; kırıp geçirmez, temkinli davranır, işin sonunu önceden görür, ona göre hareket eder.

“Donup kalmamış görüşler, ileriye delip görür; geriyi yırtıp görür, onlara perde yoktur. Herkes, gönlü ne derece aydınsa ne kadar cilâlanmışsa o kadar görür. Bu temizlik, bu cilâ Allah lütfudur. Bu gönlü cilâlamak başarısı da O'nun ihsanıdır.”

Hikâyeyi hatırlatalım

Akıllı birisi, atına binmiş geliyordu.

Bir ağacın gölgesinde, uyumakta olan birisinin ağzına bir yılan kaçmak üzereydi.

Atlı onu görüp adamcağızı kurtarmak, yılanı ürkütüp kaçırmak için atını koşturmaya başladı; fakat fırsat bulamadı. Pek akıllı kişi olduğundan o uyumakta olan adama şiddetlice birkaç topuz vurdu. Adam ürkerek uyandı. Şiddetlice vurulan topuzun acısından, adam bir o yana, bir bu yana kaçıp duruyordu.

Ağacın dibine, bir hayli çürük elma dökülmüştü. Adama: “Ey dertli kişi bunları ye.” dedi. “Beyim, ben sana ne yaptım, bana ne kastın var? Eğer bana hakikaten bir kastın varsa vur kılıcı, kanımı dök! Sana çattığım saat ne uğursuz saatmiş! Ne mutlu senin yüzünü görmeyene! Dinsizler bile kimseye suçsuz günahsız, az çok bir şey yapmadan böyle sitem etmezler, bu sitemi caiz saymazlar.” diyordu.

Söz söylerken adamın ağzından kan geliyordu: “Ya Rabbi cezasını sen ver!” diye bağırıyordu. Atlı ise: “Bu ovada koş!” diye onu dövüyordu. Adam, topuz acısıyla atlının korkusundan yel gibi koşmağa başladı. Hem koşuyor, hem yüzüstü düşüyordu. Karnı toktu, uykulu ve gevşemiş bir haldeydi. Yediği topuzlardan her tarafı yara içindeydi.

Atlı, o adamı uzun süre hırpalayıp durdu. Nihayet, adamın safrası kabardı, adam kusmaya başladı. İyi, kötü yediklerini kustu. Bu kusma esnasında yılan da içinden dışarı çıktı. O yılanı görünce kendisine iyilik eden atlının neden böyle davrandığını anladı. O kapkara çirkin ve heybetli yılanı görünce bütün dertlerini unuttu. Dedi ki: “Sen ne merhametli ve anlayışlı biriymişsin! Ölüydüm, senin sayende hayat buldum. Sen beni analar gibi aramaktayken, ben eşekler gibi senden kaçırıyordum. Eşek sahibinden eşekliği yüzünden kaçır. Hâlbuki sahibi, iyiliğinden dolayı onun peşine düşer. Onu bir fayda elde etmek bir ziyandan kurtulmak için aramaz. Sana cahilliğimden, kötü sözler söylediğim için beni bağışla.”

Atlı: “Eğer başta senin içine bir yılanın girdiğini söyleseydim, yüreğin su kesilir, ödün patlardı. Korkudan canın çıkıverirdi. Allah Resûlü: ‘Canınızdaki düşmanı size olduğu gibi anlatsam, yiğitlerin bile ödü patlar, ne yol yürümeye takatleri kalır ne bir işin tinasına düşerler! Gönüllerinde de niyaz için kudret kalmazdı.’ buyurmuştur.”

Akıllı adam, böylece büyük felaketi işin başında gördü de küçücük zararlarla selametli neticeye yol bulmuş oldu.

Senin içinde, manevî varlığına göz dikmiş, ne ejderhalar var!
Gereksiz korkuyla gözünü karartma, böylece sağduyunu yitirme, akıllı hareket et!

Dünya kime kaldı ki!

Dünyaya bu kadar bağlanıp kalan insanlara ne demeli? Dünya ehli, bir tuzak olan malla oyalanıp durdukça sarhoşluğu artar, 'öte' bakışı, duyusu, sezişi azalır.

“Dünyanın lütuflarda bulunması, yaltaklanması hoş bir lokmadır ama az ye o lokmayı
çünkü ateşlerle dolu bir lokmadır o. Ateşi gizlidir de tadı meydandadır; fakat dumanı işin sonunda belirir.”

Ateşi meydanda, tadı gizli olsaydı, imtihan sırrı kalır mıydı? Sen aklını kullan diye geçmişe sayısız misaller serpilmiştir. Boğazına kadar dünyaya batan hangi kudretli servet sahibi, toprağın altına yürümekten kurtulabildi?

Salebe'yi hatırla ki zengin olmak hırsına kapıldı, dua istedi Efendimiz'den.

“Allah ve Resûlü senin için daha hayırlıdır.” beyanına kanaat etmedi, ısrarla zenginlik için dua istedi.

Salebe'nin malı, mülkü ovalara sığmadı; ama yazık ki gönül ışığı sönüp gitti.

Mal hırsı gözünü kör etti, sonunda huzurdan, meclisten koptu.

Azar azar tükendi, kuyunun dibine yuvarlandı.

“Dünya mülkü, bedene tapanlara helâldir; bizse zevali olmayan aşk mülkünün kullarıyız.”

“Ne mutlu o kişiye ki bu yurttan vazgeçti; çükü ecel, bu yurdu yıkar; bu padişahlığı bozar gider.”

Gemiye yüzdüren su, geminin içinde olursa gemi batar.

Aklını kullan, dünya içini doldurup büsbütün kendisine bağlamasın.

Uyanık bir gönle bağlan ki dünya ayaklarından tutup seni kör kuyusuna çekmesin!

Uyanık bir gönle bağlanmak

Tasavvufun esası, bir gönülle birlik olmaktır.
Bir ulunun eteğinden tutmaktır.

Erenlerin güçleri Allah'tan.

İşleri, yolları; Allah işi Allah yolu.

Ekime elverişli gönülleri arar, bulur eren.

Oraya eker tohumunu.

Gönül isterse harabe olsun, isterse karanlık iklimde soluklansın.

Erenin nefesi Allah sofrasından azıklar çeker nasipli gönüllere.

Allah ışığıyla bakar eren, önü de görür sonu da.

“Pîrle oldukça çirkinlikten, kötülükten uzaksın; gece gündüz yürümeğdesin; fakat gemide oturmuşsun.

Canlar başışlayanın canına sığınmışsın; gemiye girmiş, uyumuşsun ama yol almadasın, gitmedesin.

Zamanının peygamberinden ayrılma; kendi hünerine, kendi dileğine pek dayanıp güvenme.

Aslansın ama kılavuzsuz gidersen kendini görürsün, sapık olursun, aşağı bir hale düşersin.

Kendine gel de ancak şeyhin kanatlarıyla uç; uç da şeyhin yardımını gör, ordusunu seyret.

Zaman olur, lütfunun dalgası kol kanat kesilir; zaman

olur, kahrının ateşi hamal olur, seni taşır.

İçini sevgilinin inkârından boşalt da özün, sevgilinin gül bahçesinden fesleğen kokusu duysun.”

Zamanın kutbunun ışığıyla sana feyiz neşesi gelir. Bu neşeye bakıp mahareti kendinde sanma.

Güneş bir çekilsin de dünyadan, aynalardaki, sudaki ak-sinden eser kalır mı gör!

Beden, o cevvaliyeti, o coşkunuğu kendinden sandı da işi kibreye, benlik duygusuna döktü, azdıkça azdı.

Can kendisini terk edince nasıl da kokuşup çürüdü!

Sendeki bu coşkunuğu, bu ışıltıyı kendinden bilme.

Erenlerin huzuru, gerçek aşk iklimidir.

Erendir, o kıyasız deryadan sana katrecikler getiren; yoksa sen nereden varacaksın o erişilmez iklime!

Erenin sözleri, can bahçelerini diriltir, şenlendirir.

Eksiksiz ve donatılmış inancın, kulluğun özü, mayasıdır bu sözler.

Senin varlığının ilkbaharı erenin bakışında, duyuşunda, yüreğinde gizlidir.

“O'nun sureti bir duvarın yüzüne vursa duvarın gönlünden gönül kanı damlar.”

Allah dostuna dayananın dostu, Allah olur.

Allah dostunun gönlünde gizli mıknatıslar vardır; ama senin gönlün mıknatısa koşuyor mu, ona bak.

Gönlünde Allah dostuna bir meyil varsa tez davran bu meyli harekete geçir.

“Gökyüzünün merdiveni” Allah dostunun eteğine sarıl ki senin de yükseklerden nasibin olsun.

Pirin gücünü anlamak istersen, ebr-i nisandan süzölen damlanın nasıl incileştiğini gör.

Pirin gücünü anlamak istemezsen git başını kuma sok.

“Ululuk sahibi Allah’ın has kulları”nı görmek istemezsen sen bilirsin.

“Nadassız harman devşiren” Allah dostlarına dayanırsan “sıkıntı çağında gönölde genişlik” bulursun.

“Koruyanın katına varamıyorsan bu korunmayı elde edenin katına var.

Elini pirden başkasına verme; onun elini tutan, Allah’tır.”

Hoşgörü iksirinin kaynağı

Güneşten beslenmeyen ay parlamaz.
Bir güzel sûretle şereflenmeyen, ışığa yabancı ayna,
hiçbir şey aksettiremez.

Denizle bütünleşmeyen damla, varlığını koruyamaz.

Her varlık ışığını, enerjisini sonsuz bir güçten almaktadır.

Her yapı, her temel, her eşya, her sanat eseri bir yapıcıya,
bir ustaya, bir sanatçıya muhtaçtır.

Bu hakikati böyle düşün ki yeryüzünü sesiyle, soluğuy-
la coşkulanıran, süsleyen Peygamberlerin, Allah dostlarının
güçlerinin kendilerinden olmadığını anla!

Aşk, asırları ışıklandıran, yankılandıran bir güce sahiptir;
Demek, Allah'a ve Resûlüne bağlılığı bu ölçüde kuvvet-
liydi.

Parlak ve büyük ayna görüntüyü daha net ve tamamlan-
mış gösterir.

Demek, Aşk'ın gönül aynası parlak ve genişceydi.

Varlığını Padişah yolunda feda edene Padişah uzun soluk
bağışlar.

Demek aşk, pazarlıksız bir fedaidir.

“Biz Allah'ın sâyesiyiz, Mustafâ'nın nûrundanız.

Sedef içine damlamış çok kıymetli bir inciyiz.

Herkes suret gözüyle bizi nereden görecek?

Biz Kibriya'nın su ve balçık içinde belirmiş nuruyuz"

Aşk'ın hoşgörüsü İlahî ahlâkın gereğidir.

Böyle olmasaydı onun sesi, soluğu günümüze kadar uzanabilir miydi?

Aşk, bize İlahî terbiye ufuklarından seslendi.

Ne söylediye Muhammedî ışıltının şevkiyle söyledi.

Ama her şeyi çok başka bir hâl ile çok taze bir 'kâl' ile söyledi.

Onun için, yorumları, bakışı, duyusu, sezişi hep şaşırttı, hayranlık uyandırdı.

Bir sema meclisinde,

Sema coşkunu kuşatmıştı Aşk'ı.

Aşk, bir ışık, etrafında pervaneler...

O sırada bir sarhoş da meydana çıktı, sema'a uymaya başladı.

Hareketleriyle çok rahatsızlık veriyordu.

Müritler, dayanamadı, sarhoşu uzaklaştırmaya çalıştılar.

Adam direndi, "gitmem de gitmem" dedi.

"Ben de bu sofradan pay almak istiyorum."

Adamı uzaklaştırmak için çok uğraştılar, başaramayınca da onu incittiler.

Aşk, o sırada gördü olan biteni, canı sıkıldı, siteme başladılar.

"Şarabı o içti, sarhoşluğu, taşkınlığı siz yapıyorsunuz."

"Biz pergel gibiyiz. Bir ayağımız din kaidelerinde sağlamca durur, öteki ayağımız yetmiş iki milleti dolaşır."

Gönül kazanmak engin gönül işidir

Birgün odasında namaz kılıyordu Aşk.
Bir fakir içeri girdi yardım diledi.

Aşk'ın namaz kılmakta olduğunu görünce fakir,
Bunu fırsat bildi ve odadaki halıyı çekip aldı gitti.
Hoca Mecdeddin, durumu öğrendi, suçluyu aratmaya
başladı.

Suçlu bulundu Aşk'ın huzuruna getirildi.

Söylediği söz hırsızı azdırmak yerine insafa getirecek
cinstendi: “Bunu ihtiyacından dolayı yapmıştır. Onu mazur
görüp, halıyı ondan satın almak lâzımdır.”

Toplum, bu bakışa, anlayışa sahip olursa kim hırsızlıkta
ısrar eder?

Nefsini hakir görebilirsen hata yapanlar senden ders alır.
Kendini sıfırlayabilirsen, mahviyetinden feyizlenirler.

İki hatırlı kişi birbirine husumet besliyordu.

İkide bir tartışıyor, çevrelerini huzursuz ediyordu.

Bir gün Aşk da bu tartışmaya, gereksiz çekişmeye şahit oldu.

Biri diğerine: “Eğer yalan söylüyorsan Allah senin ca-
nını alsın.”

Diğeri de benzer sözlerle karşılık veriyordu.

Aşk, bu tartışmaya dayanamadı.

Karşılıklı söylenen sözler kendisini anlatılmaz derecede huzursuz etti.

Ne söylemeli ki bu karşılıklı öfke yalımlarının alevlenmesini önlemeli?

O an öyle bir söz söylediler ki kendisine saygı duyan bu iki insanı, anında susturup nedamet göstermeye sevk etti: "Hayır, hayır, Allah ne senin ne de onun canını alsın. Benim canımı alsın çünkü canı alınmaya ancak biz layığız."

İki hasım, bu söz üzerine nedamet gösterip barıştılar.

"İnsanoğullarının hamuru topraktandır. Eğer insan, toprak gibi olmazsa Adem oğlu değildir."

Sen gönüller tahtına talipsen, bütün insanları insan oldukları için kucakla.

Bütün insanlara o zengin nefhanla esenlik götürme sevdasındaysan, kimseye hor bakma.

Kimseyi kusurlarından dolayı kınama. Sabırlı ol, insanlara senin içindeki ışıltıyı fark etmeleri için fırsat tanı. Hep yapıcı ol.

Bir gün iki kişinin kavga ettiğine şahit oldu.

Adamlardan biri diğerine bana ne yaparsan benden bin misli karşılık görürsün.

Bana ne söylersen benden bin karşılık iştirsin, diye bağıyordu.

Aşk, iki adamın yanında gitti, daha hırslı ve hırçın olana:

"Ne söyleyeceksen bana söyle, kavga edeceksen benimle kavga et.

Bir söyleyeceksen bana söyle. Benden bir bile işitemezsin." dedi.

İki adam bu sözler üzerine vicdanlarıyla yüzleşti.

İkisi de kavgayı bırakıp, Aşk'ın önünde saygıyla eğildi.

Bir gün oğlu Sultan Veled'e şu nasihatte bulundu: "Düşmanının hayrını ve iyiliğini söyle, göreceksin ki o düşman senin en yakın dostun olacaktır. Çünkü gönülden dile, dilden de gönle yol vardır."

Şefkatli bir baba ince bir insan

Sultan Veled daha süt emen bir çocuktur.
Çoğunca babasının kucağında uyurdu.

Aşk, geceleyin teheccüde kalkınca bazen minik yavru uyanıp ağlardı.

Aşk, namazına ara verir, yavrucuğunu uyutur, namazına öyle devam ederdi.

Siraceddin, anlatıyor.

Bir gün Hüsameddin'le birlikte Mevlana'yı ziyarete gittik.

Torun Emir Ârif, arabasına binmiş, lalası da onu çekiyordu.

Torununu böyle görünce hemen kalktılar, arabanın ipini omuzlarına aldılar.

“Ârif'e öküzçülük edebilirim.” deyip çekmeye başladılar.

Hüsameddin Çelebi de arabanın diğer tarafından tuttu.

Medresenin avlusunda Emir Ârif'i birkaç defa dolaştırdılar.

Ârif Çelebi sevinç çığlıkları atarken Aşk söze geldi: “Çocukları sevmek, sevindirmek, din padişahı ve hakikat ayının feleği olan Peygamberimiz'den biz Müslümanlara kalmış bir mirastır.” Peygamberimiz: “Çocuğu olan çocuklaşsın.” buyurmuştur, dedi ve şu şiiri okudu.

“Babanın akli dünyayı ölçerse de,

Küçük çocuğun anlaması için “ti-ti” der.

Mademki işim, gücüm çocuklardır, o hâlde;

Çocukların diliyle konuşmak lâzımdır.”

Sevgi ışığı sevgiliden

Âlemin şirazesı, dirliği sevgi.
Sevgısiz hayat, meyvesiz ağaç.
Sevgısiz gönöl taştan katı.
Sevgısiz insan ruhsuz ceset.

Aşk'ın sevgisi Gerçek Sevgili'nin ışığından.
Işığını O'ndan alan sevgi benlik, bencillik hastalığından
kurtulmuştur.

Bir sevgili, âşığına sordu.
Ey yiğit, sen gurbette çok şehirler görmüşsündür.
Gördüğün şehirler içinde hangisi daha güzel daha gönöl
çekici?

Âşık: "Sevgilinin bulunduğu şehirden daha güzel şehir
yok." dedi.

Sevgili yeri, yurdu daracak, zindan gibi de olsa orası
cennettir.

"Nerede ay gibi Yusuf varsa isterse kuyunun dibi olsun,
orası cennettir."

Sevgi ufku, sevgilinin sesi, soluğu ile aydınlanır.
Sevgili bir nazar etsin de sevgi ırmağı nasıl kabarıp, çoşar!
Aleme sevgi ile bakanın bu bakışındaki ışık da sevgiliden.

Sevgili nazar eder âşığa, âşığın gönlüne bütün varlıkları
aziz bilmek coşkusu bağışlanır.

“Sevgili Hak’tır, bir de, Hakk’ın, sen benimsin, ben de se-
ninin dediği kişidir.”

Gerçek sevginin ışığı Hak katında.

Hak katından beslenen sevgi, sonunda seni Hakk’a götürür.

Dünyaya dönük, ötesiz bütün sevgilerse köpük gibi söner
gider; sonunda seni yarsız, yardımcısız orta yerde bırakır.

“Sevgilim, sana yakın olmanın sebebi hep sevgidir.

Ayağını nereye basarsan, biz oranın toprağıyız.

Aşk mezhebinde reva mıdır ki âlemi seninle gördüğümüz
halde seni görmeyelim.”

Seviyoruz ve hayatımızın güzelliği o yüzden.

Seviyoruz ve gönlümüzün ritmi, ruhumuzun âhengi bundan.

Seviyoruz, sevgimiz dünyanın ufuklarının çok ötelinde.

Seviyoruz, sevgimizin bir ucu gönlümüzün merkezinde
bir ucu yetmiş iki milletin yanında yöresinde.

Seviyoruz, bu sevgi insanı “kemâl”e ulaştıran, Allah vus-
latını tattıran “gerçek” aşka, Allah aşkına götürmede.

Halka bakışı

Bir gün Ilıca'ya gittiler.

Emir Alim Çelebi, önce davranarak hamama vardı.

Mevlana, dostlarıyla rahat etsin diye oradaki halkı hamamdan çıkardı.

Havuzu olgun elmalarla doldurdu.

Aşk, dostlarıyla hamama girerken halkın aceleyle oradan çıktığını gördü.

Durumu anladı. Huzursuz oldu.

Bu durumu müdahale etmeliydi: “Ey Emir Alim, dedi, bu insanların canı elmadan daha mı az değerlidir ki onları havuzdan çıkardın havuzu elmalarla doldurdun?”

Bütün dünya ve içindekiler insan için değil midir?

Beni seviyorsan bırak hepsi hamama geri dönsünler.

Fakiri, zengini, sağlamı, zayıfı dışarıda kalmasın ki ben gönül rahatlığıyla suya girebileyim. Onlar sayesinde biraz dinleneyim. Gönlüm rahat değilken nasıl dinlenirim!”

Etrafında hep sultanlar, emirler, zenginler vardı.

Buna rağmen o, daha çok, halkla ilgilenmek isterdi.

Müritlerinden çoğu da zaten sıradan insanlardı.

Müritleri hakkında ileri geri konuşanlara: “Benim müritlerim iyi insanlar olsalardı, ben onların müridi olurum.

Kötü insan olduklarından, ahlâklarını değiştirip iyilerden olmaları için onları müritliğe kabul ettim.

Allah'ın rahmetine mazhar olanlar kurtulmuşlardır, fakat lanetine uğramışlar tedaviye muhtaç hastalardır.

Biz lânetlikleri rahmetlik yapmak için dünyaya geldik.”

Aşk'ın duyarlılığı, nezaketi hem dışarıya hem içeriye karşı idi.

Gelini için, kayıtlara geçen bir hitabı var: “Bizim de gön-lümüzün, gözümüzün ışığı aydınlığı. Canım canınıza karış-mıştır, birleşmiştir. Seni inciten her şey beni de incitir..

Sizin gamınız, on kat fazlasıyla bizimdir. Sizin düşünce-niz, tasanız; bizim düşüncemiz, bizim tasamızdır. Aziz oğlum Bahâeddin sizi incitirse, gerçekten sevgisini ve gönlümü on-dan alırım...”

Oğluna: “Pâdişâhımız Şeyh Selâhaddin'in kızının hatırı-na riâyet etmeniz için şu birkaç satır yazıldı... Allah için şu babanızın yüzünü, kendi yüzünü, bütün soyumuzun, sopu-muzun yüzlerini ak etmek istersen, onun hatırını aziz, ama pek aziz tut, onu can ve gönül tuzağıyla avlamak için her günü ilk gün, ilk gece say.”

Sultan Veled anlatıyor: “Bir gün bana, büyük bir ruh bez-ginliği ve iç sıkıntısı geldi.

Beni bezgin ve sıkıntılı gören babam: ‘Birinden mi incin-din de böyle sıkıldın?’ diye sordu.

Ben: “Bilmiyorum, bu ne hâldir?” dedim.

Babam kalkıp eve gitti ve bir müddet sonra, bir kurt pos-tunu çevirip başına ve yüzüne geçirmiş bir hâlde ve çocukları korkuttukları gibi “Bu! Bu! Bu!” yaparak yanıma geldi.

Babamın bu hoş hareketinden bana bir gülmedir geldi; anlatılamayacak derecede güldüm.

Yere kapanarak ayaklarını öptüm.

Babam: “Bahâeddin! Eğer bir güzel sevgili sana sıkı sıkıya bağlansa, daima seninle şaka, şenlik etse ve birdenbire yüzünün şeklini değiştirip gelse ve sana “Bu! Bu! Bu!” dese ondan hiç korkar mısın?” buyurdu.

Ben de: “Hayır, korkmam.” dedim. Buyurdu ki: “Seni sevindiren, seni sevinç ve neşe içinde tutan sevgili, seni üzen ve kendisinden sıkıntı duyduğun aynı sevgilidir.

Hep odur, hep ondandır ve ondan feyizlenirsin.

O hâlde niçin boş yere üzgün duruyor, sıkıntının elinde aciz kalıyorsun?”

“İçinde sıkıntı görünce onun çaresine bak; çünkü dalların hepsi kökten biter. İçinde genişlik, ferahlık görünce ona su ver. Kalp ferahlığının verdiği meyveyi da dostlara ve ahbablara sun.”

Molla Câmî'den: “Konya'da Siraceddin adında biri vardı, Mevlana'yı sevmezdi hatta husumet içindeydi. Mevlana, o sıralar bir hoşgörü merhalesine daha varmıştı: “Ben yetmiş iki milletle beraberim.” diyordu. Konyalı Siraceddin bunu fırsat bildi. Bu ne bilmezliktir, dedi kendi kendine, insan hiç yetmiş iki milletle beraber olur mu?”

Aşk'ı huzursuz etmek, gözden düşürmek için yakını olan bir âlimi gönderdi.

Alim geldi, büyük bir kalabalık içinde, hesap sormaya başladı.

“Sen, dedi nasıl böyle söylersin, böyle zarar getirecek sözlerden dem vurursun.

Bak bizim inancımızda, şunlar şunlar var.” diye deliller sunmaya başladı.

Bir yandan da o hassas kalbi incitip duruyor, halkın içinde aklınca onu zor duruma düşürüyordu.

Bilmiyordu ki Aşk'ın tahammül ve müsamaha ufku hayal edilemeyecek kadar geniştir.

Söylemek istediği her şeyi söyledi, hatta maksadını aşan şeyler de çıktı ağzından.

Dilin kemiği yoktur, bir başladı mı demeye; gül de biter, diken de ak da çıkar, kara da çirkinlikler de fıskırır, güzellikler de.

Alim dedi diyeceğini, Aşk sadece bir cümle sarf etti, başka söz söylemeye gerek görmedi: "Senin bu söylediklerine rağmen, seninle de beraberim."

Sultan Veled'e Öğütleri

"Bahâeddin! Eğer dâima cennette olmak istersen, herkesle dost ol, yüreğinde kimseye karşı kin tutma! Fazla bir şey isteme ve hiç kimseden de fazla olma! Merhem ve mum gibi ol, iğne gibi olma. Eğer hiç kimseden sana fenalık gelmesini istemezsen fena söyleyici fena öğretici fena düşünceli olma! Çünkü bir adamı dostlukla anarsan, daima sevinç içinde olursun, işte o sevinç cennetin tâ kendisidir. Eğer bir kimseyi düşmanlıkla anarsan, dâima üzüntü içinde olursun, işte bu gam da Cehennem'in ta kendisidir.

Dostlarını andığın vakit içinin bahçesi, çiçeklenir, gül ve fesleğenlerle dolar.

Düşmanları andığın vakit, için dikenler ve yılanlarla dolar; canın sıkılır, içine pejmürdelik gelir.

Bütün peygamberler ve veliler, böyle yaptılar, içlerindeki karakteri dışarı vurdular. Halk onların bu güzel huyuna mağlup olup tutuldu, hepsi gönül hoşluğu ile onların ümmeti ve müridi oldular.

Ey oğlum! Sana vasiyet ediyorum ki her hâlde ilim, edep ve takvâ üzerine bulun. Ehl-i sünnet vel-cemâat yolundan ayrılmamayı vazîfe edin. Namazı her zaman cemaatle kıl. Şöhret isteme, zira şöhret âfettir. Makama bağlı olma. Devlet büyük-

lerinin çocuklarıyla arkadaşlık etme. Çok söz söyleme. Çok söz işitmek kalbe nifak verir. Az söyle ve halkın kötülük ve eğrilerinden aslandan kaçır gibi kaç, bir kenarda dur.

Kadınlardan ve dinde eğri yollara girenlerden sakın. Herkesle ve zenginlerle oturup kalkma. Helal ye ve şüpheli şeylerden kaçın. Dünya malına kapılma. Dünya arzusu dinin zayı olmasına sebep olur. Çok gülme ve kahkaha atma. Zira fazla gülmek kalbin ölümüdür. Herkese şefkatle bak. Dışını süsleme. Zira dışın süsü, kalbin ve ruhun harap olduğunu gösterir. Başkalarıyla mücadele etme ve hiç kimseden bir şey isteme. Kimseye hizmet buyurma. Âlimlere, evliyaya, mal, can ve tenle hizmet et. Din büyüklerinin hallerini inkâr etme. Zira inkâr edenler rahat ve kurtuluş yüzünü göremezler.

İlahî hekimler, müridin yahut yabancı kişinin yüzünden, sözündeki sestem, gözünün renginden din ve gönül hastalıklarını anlarlar. Hatta bu, bir yanadursun, gönüllere de yol bulurlar; içten geçeni de anlarlar, çünkü onlar, gönüllerin casuslarıdır; onlarla oturunca doğrulukla oturun. Onlar uzaktan adını duyarlar da varlığının ta içine girerler. Hatta sen doğmadan yıllarca önce onlar, senin hallerini görürler, bilirler.”

Mevlana, İlahî bir hekimdir.

Allah, müminlerin karşılaşabilecekleri tehlikeleri onun gönlüne ilham etmiştir.

Bunun için, tavsiyeleri, telkinleri hep imar ve deva yolundadır.

Hayatı boyunca sözleri ve davranışları kâmil insan olmak, hep böyle kalmak anlayışının tezahürüdür.

Vuslata yakın

“Her nefis ölümü tadacaktır.”
Nefes alıp veren hiçbir varlık bundan kurtulması değil.
Ama ölüm var, dünyayı titretir;
Ölüm var geride kalanları sevindirir.

Aşk, hastaydı.

Artık ukbaya daha yakındı.

Dostları, talebeleri sordular: “Efendim, zât-ı âlinizden sonra kime tabi olalım?”

“Hüsameddin Çelebi’ye tabi olunuz.”

Soru üç defa tekrarlandı, üçünde de aynı cevap: “Cenaze namazımı da Hocam Sadreddin Konevi kıldırırsın.” dediler.

O günlerde Konya’da peş peşe depremler oluyor;

Bazı evler ve bağların duvarları yıkılıyordu.

Halk tedirgindi, feryatlar yükselmeye başladı.

Ondan dua istediler, fikrini sordular.

Cevapları, dünya hayatına dönük bir hakikati açıklıyordu: “Toprak, acıkmıştır yağlı
bir lokma istiyor, onu vermek lazım.”

Ardından da devam ettiler: “Ben size, gizlide ve açıkta Allah Teâlâ’dan korkmayı, az yemeyi, az uyumayı, az söylemeyi, günahlardan çekinmeyi, oruca, namaza devam etmeyi, daima

şehvetten kaçmayı, halkın eziyetine ve cefasına dayanmayı, aşığı ve sefih kimselerle düşüp kalkmaktan uzak durmayı, kerîm olan salih kimselerle beraber olmayı vasiyet ederim. Çünkü insanların hayırlısı, insanlara faydası dokunandır. Sö-zün hayırlısı da az ve öz olanıdır. Hamd, yalnız Allah Teâlâ'ya mahsustur.”

Toprak, yağlı lokmasına kavuşacaktı da müritleri, dostla-rı Mevlanalarına doyamamıştı.

“Sakin, öldüğüm için bana ağlama!

Ölüm günümde tabutum götürülürken bende, bu dünya-nın derdi-gamı var, dünyadan ayrıldığım için üzgünüm san-ma, bu çeşit şüpheye düşme!

Sakin öldüğüm için bana ağlama; “Yazık oldu, yazık oldu!” deme. Eğer nefse uyup Şeytan'ın tuzağına düşersen, işte hayıflanmanın sırası o zamandır!

Cenazemi görünce; “Ayrılık, ayrılık!” deme! O vakit, be-nim ayrılık vaktim değil, buluşma, kavuşma vaktimdir!

Beni toprağın kucağına verdikleri zaman sakın; “Veda, veda!” deme! Çünkü mezar, öteki âlemin, cennetler mekânının perdesidir!

Batmayı, gözden kaybolmayı gördün ya, bir de doğmayı gör, düşün Güneş'le Ay batıp gözden kayboldukları zaman bir ziyan gelir mi?

Bu hâl, sana, batmak, kaybolmak gibi görünse de aslında bu hâl doğmaktır yeniden hayata kavuşmaktır!

Mezar, insana hapisane gibi zindan gibi görünse de ora-sı ruhun kurtulduğu yerdir!

Hangi tohum yere atıldı, ekildi de tekrar bitmedi, toprak-tan baş kaldırmadı? Niçin insan tohumu hakkında yanlış bir zanna düşersin?

Hangi kova kuyuya sarkıtıldı da dolu çıkmadı? Can Yusuf'u neden kuyudan ziyan görsün, niçin feryat etsin?

Bu dünyaya ağzını yumunca öte tarafa aç! Artık senin hayhuyun, uğraşmaların mekânsızlık âleminde!"

Bizim mezarımız ariflerin gönüllerindedir

Âlimin ölümü, âlemin ölümü.
Ya Aşk'ın ölümü?

Ama âlim ölmüyor, aşk ölmüyor.
“Ölen hayvan imiş, âşıklar ölmez.”

“Allah aşkıyla gıdalanan âşığa yüzlerce beden, bir dut yaprağı değerinde bile değildir.”

Bedenin zevaliyle sönüp giden âşklar aşk değildir.

Gerçek aşkın kaşla, gözle bir işi yok.

Aşk, mânâdır, ruhtur.

Aşkı beden diriliğinde ararsan, ölümle sönmeyen âşklara ne diyeceksin?

Allah Resûlü (s.a.s.) en büyük Allah âşığı idi ki bu dünyadan göçüp gidince nice âşıklar ordusu O'nun yürüdüğü yola kul köle oldular.

O'nun yürüdüğü yolda kendilerinden geçtiler, kendi varlıklarını sildiler de deryaya karıştılar.

Deryaya karışanın, parçayla, buçukla, cisimle ne işi olur!

“Nice kişiler var, kendileri toprak gibi mezarda uyumuş ama fayda vermek, feyiz vermek bakımından yüzlerce diriden iyidirler.

Gölgesini salmış gitmiş; ama toprağı gölge salmada; yüz binlerce diri; onun gölgesinde gölgelemede.”

İnsanın maddesi toprağın altına yürüdüktan sonra geride gönüllere ne bırakmıştır, ona bakmalı.

Aşk, somut ilgiyle, hayat pratiğıyle pekişir, gelişir; ama aşkın ‘öte’ sofrası âşığı çağırır durur.

Gerçek âşık için asıl varlık sebebi budur.

‘Sevgili’nin cemalini bir dem görebilmek iştıyakı, âşık için dünya çilelerini, meşakkatlerini şeker şerbet eyler.

Asıl vatanlarından esintiler gelip durduğı için gerçek âşıklara ölüm bir düğün gecesi olur.

“Aşık olmayanlar, ölümden korkarlar.

Ömürlerinin uzaması için yalvarırlar.

Mühlet isterler. Aşıklar ise; “Hayır, hayır!” derler.

Sevgiliye kavuşacakları için “Ey ölüm, çabuk ol, gel!” diye niyazda bulunurlar.”

Şeyh Sadreddin Konevî Hazretleri Aşk’ı ziyaret ettiler.

“Geçmiş olsun, Allah yakın zamanda şifalar versin. Hastalık âhirette derecenizin yükselmesine sebeptir. Siz âlemin canısınız, inşallah yakın zamanda tam bir sıhhate kavuşursunuz.” dediler.

Aşk’ın dilinden, bıçak keskinliğinde, veda sözleri dö-küldü: “Bundan sonra Allah (c.c.) sizlere şifa versin. Aşığın maşukuna kavuşmasını ve nurun nura ulaşmasını istemiyor musunuz?”

Artık ukba rüzgârı Aşk’a doğru daha bir gür esiyordu.

Ve Aşk bundan mutluydu, huzurluydu.

Bir gün, Aşk’ın bakışları ‘ukba’ya iyice kenetlenmişti.

Ayrılık meltemi benzini iyice sarartmıştı.

Hanımı, bu ayrılık melteminin perişanlığıyla sordu: “Ey

âlemin nuru, insanlığın canı, bizi bırakıp nereye gideceksin?”

Sonra da ekledi: “Keşke Hüdavendigâr Hazretleri, yüzlerce yıl yaşasaydı da dünyayı hakikat ve mânâlarla donatsaydı!”

Cevapları: “Niçin, niçin? Biz ne Furavun ne de Nemrud’uz. Bizim toprak âlemiyle ne işimiz var? Burası huzur ve karar yeri değil. Yakında Allah Resûlü’ne kavuşmayı umuyorum.”

İnsanın Ebedî Sevgili’ye kavuşma şevki ve zevki, dünyadaki bütün sevgilerin, zevklerin önüne geçebiliyorsa ne mutlu!

Son zamanlarında, dostu Siraceddin Tatarî’yi yanına çağırды, bir dua okudular, onun da bu duayı sürekli okumasını tavsiye ettiler. Bu dua, dediler, sıkıntılı zamanlarında imdadına koşar senin: “Ya Rabbi, bana seni zikretmeyi unutturacak, seni anma şevkini söndürecek, seni anarken duyduğum lezzeti kesecek bir hastalık verme; aynı zamanda, beni azdıracak, şer ve kötülüğümü artıracak bir sıhhat de verme! Ey merhametlilerin merhametlisi, duamı kabul eyle!”

Dostlarına, akrabalarına Allah’tan korkmayı, az yemeyi, az uyumayı, az konuşmayı, günahlardan çekinmeyi, ibadet artırmayı, şehvetten kaçınmayı, eza-cefaya karşı sabırlı olmayı, sefihlerle oturup kalkmamayı, salihlerle beraber olmayı, insanlığa faydalı olmayı vasiyet ettiler.

On yedi aralık, bin iki yüz yetmiş üç, Pazar günü gurup vakti âşığın Mâşuk’a kavuşma günü.

Dünyadan bir beden eksiliyor; ama bir gönül kendi varlığını daha bir parlatarak gönüller tahtına sultan oluyor.

Bir can, Rabb’ine dönüyor, ‘İrci’i ila Rabbik’ sırrına eriyor.

Dünyadan bir beden eksildi; ama bu bedenin taşıdığı gönül dünyalar taşıyor.

Bir gönül beden yükünden, kurtulup gerçek vatanına

yükseliyor.

Bir ruh, dünya ekinliğini verimlendirerek insanlığa bir bereketli sofraya sunuyor ve Rabb'ine dönüyor.

“Dıraht u berk ber âyed zi hâk u iyn gûyed
Ki hâce her çi bekâri tura heman rûyed”

“Fidanlar, yapraklar, bütün nebatlar topraktan biterken derler ki:

Efendi, ne ekersen senin için o çıkar.”

Aşk'ın gönlüne âlem genişliğinde baharlar bağışlandı.
Aşk, gönüllere bahar meltemi oldu.

Ve her fani gibi vadesi tamam olunca Aşk da bu meşakkat yurdundan kurtuldu.

Geçici vücut evinden kurtulunca sayısız gönül Aşk'a ev oldu.

Bu yandaki fani varlıktan geçiş, o yanda ebedî saltanat kazandırdı.

“Ey bu dar kafesten uçan, sen yol gereçlerini göğün üstüne yücelttin; bundan sonra taze bir dirilik gör.

Bu başıboş yaşamak nereye kadar?

Ölüm hayattır, hayat ölümdür.

Kâfir bunun tersine inanır.

Eğer beden evini, O kırarsa sakın inleme.”

“Hak Teâlâ'dan şeker gibi “Gel!” hitabı gelince nasıl olur da can oraya uçmaz!”

Dost'un, seni dünya mezbeleliğinden çekip çıkaracak çağrısını duymuşsan, daha ne durursun!

Aşıkların ölümü gerçek dirilmedir.

Dünya hapisanesinden kurtulan âşıkları, Can Padişahı

karşılar.

Can Padişahı'nın lütuf güneşi, bu incileri kucaklar, has bahçesine alır.

“Ölen kimselerin düşmanları sevinir.

Ben öldüğümde ise düşmanlarım kör olur, vesselam.”

Bir pir öldüğünde düşman nasıl kör olur?

Çünkü ölen cisimdir, ruh değildir.

Rabb'in lütfuyla kemale ermiş ruh, dünyanın bağına tohumunu bırakmıştır.

Bu ruh, ışığıyla çağları aydınlatacak, gönülden gönle ulaşmada hiçbir engel tanımayacak.

Ve körlerin, körlüklerin canına okuyacak.

Bunun için Aşk der ki: “Salâ çağrısı gelince biz kapıdan oynayarak gireriz.”

Senin, benim için çok şey demek olan dünya, gerçek âşıklar için gurbettir.

Bu yandaki huzur, safa, eğlence; o yandaki bir çöpten bile değersizdir.

Aşkın hastalığı dostları düşündürmeye başladı.

Ekmeleddin ve Gazanferî adlı hünerli hekimler tedavi için çırpınıyordu.

Hastalığı teşhis için çok uğraştılar.

Her seferinde başka bir hastalık belirtisi çıkıyordu.

Bir türlü teşhis konulamadı.

Aşk'ın kendisine sormak istediler.

Nasıl bir hâl üzeresiniz, anlatın bilelim hastalığınızı, ona göre bir deva bulalım.

Bir cevap gelmedi.

Anladılar ki göç vakti yaklaşmıştır.

Dost, mürit, yârânın hasret gözyaşları akmaya başladı.

“O göklerin güneşi toprak örtüsünde gizlendi, ben nasıl başıma toprak dökmeyeyim?

O hakikat baharının keklığı fena çimeninden uçtu; ben nasıl bulutlar gibi gözyaşlarıyla coşup, ağlayıp inlemelerle bağrıışmayayım!

O âlemi aydınlatan parlak hidayet meş'alesi söndü; nasıl olur da böyle bir günde benim gündüzüm gece olmaz?”

“Ölümümüzden sonra mezarımızı yerde aramayınız?

Bizim mezarımız, ariflerin gönüllerindedir.”

Birkaç kişi gelip kendisine sordular: “Efendim! Allah Teâlâ'nın veli kulları vefat edince tasarruf hakkına sahip olurlar mı? Hayatta oldukları gibi insanlara yardım edip sıkıntılarını giderirler mi?”

“Dünyâdaki tasarruf hudutlu, âhiretteki ise hudutsuzdur.” buyurdu. Oradakiler: “Dostlarınıza ve talebelerinize dünyadaki gibi âhirette de ihsan ve merhamet eder misiniz?” deyince, Aşk: “Ey dostlarım! Kılıç kınında iken kesmez. Kınından çıktığı zaman keser. Bize şefaât hakkı verilirse elbette biz de sizlere şefaât ederiz.” buyurdu.

Şeb-i Arus

Aşk, on yedi aralık bin iki yüz yetmiş üç'ün Pazar günü gurup vakti ebedî âleme doğdu ya buna âşıklar, dostlar Şeb-i Arus dediler.

Şu dünya zindanından gerçek bir can kurtuldu,
Ebedî âleme uyandı ya!
Bundan iyi adlandırma olmaz.

Bedenin dünyadan el etek çekmesine “şeb-i arus” demek, gönül ehlinin üslubudur.

Dünyaya, ‘dünya’ kadar değer verenler, yani yönünü ‘ukba’ya çevirenler,

Fani vücudun yok olup gitmesine, toprağa karışmasına üzülmezler.

Onlar daha dünyadayken hakikat ikliminin kokusunu almış, sesini duymuşlardır.

Onlar için dünyadan göçmek, bir düğün şenliğidir.

“Aşk ile buluşma zamanı yakınlaştı, bu sebeple kendine çekidüzen ver, buluşma günü için güzelleş!

Bizim ölümüz, her ne kadar sana matem olursa da aslında, Hak’la buluşma vakti olduğu için, bizim en neşeli, en mutlu zamanımızdır çünkü bu dünya, bizim zindanımızdır. Zindanın harap oluşu, yıkılışı, zindandakileri sevindirir. Yani bizim bedenimiz, ruhumuz için bir zindan kesilmiştir. Ölüm, bedeni yıkınca, toprağa düşürünce, ruh zindandan kurtulacak, Hakk’a kavuşacaktır.”

Buluşma günü, hele bu en büyük sevgiliyle buluşma günüyse insan kendine çeki düzen verir, süslenir.

Varlığının en büyük ânına bütün benliğiyle hazırlanır.

Bütün sermaye; bir şölen coşkusuyla, bu an için seferber edilir.

Her meşrepten, her inançtan insan Aşk'ın cenazesindeydi.

“Bu din sultanı Mevlânâ bizim imamımızdır, siz neden buradasınız?” diye soranlara cevap hazırdı: “Biz Musa'nın, İsa'nın ve bütün peygamberlerin hakikatini onun sözlerinden anlayıp öğrendik. Kendi kitaplarımızda okuduğumuz olgun peygamberlerin huy ve hareketlerini onda gördük. Sizler nasıl onun muhibbi ve müridi iseniz, biz de onun muhibbiyiz.

Mevlânâ hazretleri, insanlar üzerinde parlayan ve onlara iyilikte, cömertlikte bulunun hakikatler güneşidir. Güneşi bütün dünya sever. Bütün evler onun nuruyla aydınlanır.”

“Yetmiş iki millet sırrını bizden dinler. Biz, bir perde ile yüzlerce ses çikaran bir 'ney'iz.”

Bir Rum keşişi de: “Mevlâna ekmek gibidir. Hiç kimse ekmeğe ihtiyaç duymazlık edemez. Ekmekten kaçan “aç” gördünüz mü? Siz, onun kim olduğunu nereden bileceksiniz?” dedi.

Bunun üzerine büyükler susup hiçbir şey söylemediler.

Güneş doğarken medreseden tabutu alıp yola çıktılar.

Türbesinin bulunduğu mezarlığa geldikleri vakit karanlık basmış, gece olmuştu. İşte bu şekilde Aşk'ın bedeni bütün Konya halkının ve bütün din temsilcilerinin hazır bulunmasıyla babasının yanında toprağa defnedildi.

Aşk'ın vasiyeti üzerine Şeyh Sadreddin Konevi, cenaze namazı kıldıracaktı.

Fakat bu hassas yürek, dayanamayıp baygınlık geçirdi.

Kadı Siraceddin kıldırıp namazı.

Aşk'ın fani bedeni, Yeşil Kubbe'ye defnedildi.

Kaderin cilvesidir, Aşk'ın gönlüne görklü bir nazar eyle-

yen Tebrizli Şems'tir;

Yeşil Kubbe'yi inşa eden mimar da Tebrizli Bedreddin'dir.

Bağrı yanık âşıklar için bu ayrılık kolay olmayacaktı ama dünya Kâinatın Efendisi'ne, nice din büyüğüne kalmadığına göre Mevlânâ'ya da kalmayacaktı.

Yapılacak olan, bedeni dünyadan çekilen yüce ruhun mânâsına gönülden bağlanmaktır.

Bütün Konya son uğurlamaydı.

Bir gönül kutbunun ruhunu şad etmek, kendilerine bir nebze manevî nazar çekmek için yollardaydı.

Aşk, gözyaşları, inlemeler eşliğinde uğurlandı.

Günlerce, bir sel gibi Aşk'ın türbesine gidip geldiler, gidip geldiler, gidip geldiler.

“Her nefis ölümü tadacaktır.”

Her insan, dünya serüveninin herhangi bir noktasından koparılıp toprağa çağrılacaktır.

Kimi, görkemli mevkii sarhoşluğunda,

Kimi, şatafatlı hayatın hay huyunda,

Kimi, dünyanın zevkinde, sefasında,

Kimi, nefsinin doymak bilmez buyruğunda.

Günlerce ziyaret etti halk türbeyi.

Her milletten, her meşrepten, her dinden insan vefa borcundan geri kalmadı.

Bu hakikat denizini her gönül kendince anıp yüceltti.

Aşıklardan beyit üstüne beyit: “Ecel dikenini senin mübarek ayağına battığı gün ne olurdu feleğin eli benim başıma helâk kılıcı vursaydı da böyle bir günde gözüm cihanı sensiz görmeseydi...”

Ah mukaddes toprağının başı ucunda duran şimdi bu benim öyle mi? Yazık yazık, toprak başıma olsun benim!”

“Ey toprak, gönlümün derdinden söylemiyorum; bu gün
ecel sana bir inci verdi, ne çeşit bir inciyi gizlemedesin?

Âlemin tuzak kurup gönlünü avlayan dilber, tuzağa düşmüş.

Bütün halkın gönlünü alan, şimdi senin kucağında uyumakta.”

Aşk, toprağa yürüdü, bu yürüyen fani bedendi.

Aşk'ın ardından büyük-küçük, kadın-erkek, Müslüman, Hıristiyan, Yahudi ağladı.

Bu ağlamalar, Aşk'ın mânâsındaydı, gönlündeki coşku volkanındaydı.

Bütün insanları kucaklayan engin sevgisine, hoşgörüsüneydi.

Aşk, hâl diliyle bütün fani varlıkların anlayışını keskin bir irkilişle sarsan ve daha dünyadayken yükseldiği bir makamı fısıldıyordu: “Allah'a hamdolsun ki, haçın ve mihrabın hüküm sürdüğü şu daracık yerden onun aşkı ile sıçradık kurtulduk.”